سەباح ڕەنجدەر

خەون وا خۆی گێڕایەوە

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی

زنجیرەی ڕۆشنبیری

*

خاوەنی ئیمتیاز: شەوکەت شێخ یەزدین

سەرنووسەر: بەدران ئەحمەد حەبیب

* * *

ناونیشان: دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، گەڕەکی خانزاد، هەولێر

س. پ. ژمارە: ١

www.araspublisher.com

خەون وا خۆی گێڕایەوە

سەباح ڕەنجدەر

ناوی کتێب: خەون وا خۆی گێڕایەوە
شیعر: سەباح ڕەنجدەر
بڵاوکراوەی ئاراس- ژمارە: ٢٥١
دەرهێنانی هونەری: حاجی دلاوەر
بەرگ: ئاراس ئەکرەم
نووسینی سەر بەرگ: خۆشنووس محەمەد زادە
پیت لێدان: نادیە عەزیز
هەڵەگری: شێرزاد فەقێ ئیسماعیل
سەرپەرشتیی کاری چاپخانە: ئاوڕەحمانی حاجی مەحموود
چاپی یەکەم، هەولێر- ٢٠٠٤
لە کتێبخانەی بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی ڕۆشنبیری و هونەر لە هەولێر ژمارە (٢٩٣)ی ساڵی ٢٠٠٣ی دراوەتێ

مانیفێستی شیعری

1

لە کۆتایی حەفتایەکاندا بووم بەخوێنەرێکی تامەزرۆی شیعر، شیعر پەرستیش بەشێوازێکی سەرسوورهێنەر لە ژیانمدا دەرکەوت و پەرەی سەند. هیچم نەدەبینی جگە لەو جوانییانەی لەناو شیعردا جووڵەدار بوون، تەنانەت لە ڕۆیشتنی ناو شەقام و دانیشتنی ناو پۆل و لەسەر خوانی خواردنی خێزانیشدا شیعر ورێنەی چێژداری پێدەکردم، ژیانی من قەرەباڵغ نەبوو بە پلەوپایەی فەرمانبەری و باڵەخانە و خانووی گەورە و دەوڵەمەندبوون. تەنیا بە شیعر قەرەباڵغ بوو. باس و بابەتی سەرەکیم لەگەڵ هاوڕێکانم و ژیان. شیعر بوو بەس. واش تێدەگەیشتم ئەگەر دوو دوژمنی ڕەچەڵەک کوشتەی سەر سەختی یەکتری لەناو دەقی شیعریدا گفتوگۆ بکەن، دەماری گرژییان خاو دەبێتەوە، تاڕادەی پاکبوونەوە، یەکتریان خۆشدەوێت.

بنچینەی ئەم خۆشەویستییەش شیعرە. لە پاڵ ئەم بڕوا هێنانە کەڵکەڵەی شیعر نووسین ناخی بەتوندی ڕاتەکاندم.

بڕواهێنان جوانترین و بەهێزترین شیعرییەتی تێدایە. بانگی وشەشم هاتە بەرگوێ بمهێنە ناو ژیان، هێزم تێدایە خەونە نەبڕاوەکانت بە ئومێد و ناوەند بگەیەنم. ئەم بانگکردنی وشەیە بە یەکەمین و گرنگترین هۆکار و پەیام دەزانم.

دوای ئەم ناخ ڕاتەکاندنە، ناوە ناوە دەقی شیعریم دەنووسی و بوێرانە بڵاوم دەکردەوە. بە تەواوی بواری بیرکردنەوەش بە دوای کەشوهەوای سەربەخۆ وێڵ بووم و بەهێڵی ئەفسوونیدا ڕۆیشتم تا بە ئێستاکە گەیشتووم لەناو بەهەشتی نووسین لە پانتایی خەوندا کار دەکەم.

خەون کاریگەری بوون بە شیعری تێدا بەهێزە، جیهانبینی منی لێوە ڕوونبووەتەوەو بووەتە پەیوەستێکی پتەو لەگەڵ پرسیارەکانی ژیان.

مرۆڤ ئێستای لەنەماندایە. ڕابردوو و داهاتووی هەیە شیعرێک لەسەر بنەما و جیهانبینی ڕوون بنیاد نەندرابێت نە بە کەڵکی ئەمڕۆ دێت، نەهیچ سەردەمێکی تریش وەک دەقی پتەو و پەتی ئەدەبی قبووڵی دەکات.

تایبەتمەندیی من ئەوەیە شیعرم گەڕاندەوە بۆ خەون، خەونیش پاکیەتی ژیان ڕادەگرێت.

هەموو دەقەکانیشم دەقی بیرکردنەوەو درێژن، دووریی ئەفسانەییان تێدا سەربەخۆ و گونجاوە بۆ پڕ نهێنی و بەئەزموون کردنیان. بە هەمەجۆری شێواز کارم لەناو کردوون تا ئەو شوێنەی دەقەکە دەخوازێت خۆی بە کۆتایی بگەیەنێت لەگەڵی تەبا دەبم و دەڕۆم.

زمانی بێدەنگکراوم لە دەقەکان بە دەنگهێناوەتەوە بە ئاسانیش دەتواندرێت هێڵە جیاوازەکان لەم بە دەنگهێنانەوەیەدا دەستنیشان بکرێت.

شیعر ناوەندە، هەموو ڕەگەزەکانی تری ئەدەبی بەرەو ناوخۆی بەکێش دەکات و چارەنووسی ڕاستەقینەیان بەڕوونی دەداتە دەست. لە ژیانی شیعریدا سوودی گێڕانەوەو تەوژمی هۆش و گفتوگۆ لە هونەری ڕۆمان و پەخشان و شانۆنامە و چیرۆک وەردەگرم، لەڕەگەزی خۆیان دەریان دەهێنم و هێزی جووڵاندنیان پێدەدەم. پتەوترو کاریگەرترو سەیرترو بە پیتتریان دەکەم، لەئامادەکردنیان بۆ دامەزراندنی دەقی شیعری.

دەقیش خوێندەواری دڵنیا دەکات لە چێژ وەرگرتنی شیعرییەت و خواست، چاوەڕوانییان دەهێنێتە دی.

2

یەک لە دڵەڕاوکێیی من ئەوەیە نووسەرێک، یان گرووپێک کارێکی نایابیان بەرهەمهێنابێت هەوڵ دەدەم باش لە چۆنیەتی و پرۆگرامی سەرکەوتنی کارەکە بگەم.

لە ڕووی هیچ ڕەگەزێکی ئەدەبی حەزم نەکردووە وەک کەس بم، کەسیشم لەبەرچاو نەگرتووە. هاوڕێیی هەموو ئەو نووسەرانەم کە پێش من پڕۆژەی داهێنانیان هەبووە. ئەوانەی هاوچەرخن، ئەوانی دوای منیش دێن و دەبن بە نووسەری خاوەن پڕۆژە.

خۆم لە دەرەوەی هەموو نەوەیەکدا دەبینم، تەنانەت لە هێندێ شیعردا سەر بە شیعری لە پێشتری خۆشم نیم، سەر بەئەزموون و ئەفسانەی ئەو شیعرەم کە دوا شیعرمە و لە نووسینیدام. زەمینەی ئەفسانەیی پێش ئەوەی لە هیچ ڕەگەزێکی ئەدەبیدا کاری پێکرابێ و هەبووبێت لە شیعردا کارپێکراوەو هەبووە.

ناچمە ناو هیچ گرووپێکی ئەدەبی، خۆشم بەهیچ گرووپێک نەزانیوە. لەبنەڕەتدا ئەدەب و داهێنان کاری تاکییە، چوونە ناو بازنەی گرووپ. دەرکردن و چەواشە کردنی ئەم تاکییەیە لە بازنەی ئەدەب و داهێنان.

خانە خانەیی و قۆناغبەندکردن، هەڵەیەکی کوشندەیە. شیعر تەنیا بە گەیشتن بە باری

دره‌وشانه‌وه پێوانه ده‌کرێت. ئه‌مه بۆچوون و بیرکردنه‌وه‌ی کۆمه‌ڵێک خودی وریایه ده‌ق قسه‌یان بۆ ده‌کات و ده‌ق قسه‌شیان پێده‌کات.

بێوچان له‌گه‌ڵ خۆمدا له جه‌نگی بێئاماندام بۆ ئه‌وه‌ی بگه‌م به باری دره‌وشانه‌وه تا به‌سه‌ر ته‌مه‌ن و کاتدا زاڵبم. خۆشم به ته‌لیسمی ته‌مومژی ساخته هه‌ڵنه‌واسیووه، هه‌وڵم داوه ئاست و ئاراسته‌کانی توانا و بیرکردنه‌وه‌ی ئه‌مڕۆ بم.

له‌مڕۆدا بزواندن و پێشبینیکردنی ئاینده ده‌رده‌که‌وێت. له جیهانبینیی خۆمدا ئارامییه‌ک ده‌ته‌قێنمه‌وه‌و ده‌نووسم. پێوه‌ندیشم له‌گه‌ڵ سۆراغکه‌رانی به‌رهه‌ممدا به‌رده‌وام و پته‌وه. ناشزانم تا کوێ بڕده‌که‌م، به‌ڵام خۆم له‌وه دڵنیا کردووه له شیعره‌وه به‌ره‌و ژیان و ئاینده ده‌ڕۆم.

من ژیان ده‌نووسم له‌باره‌ی ژیانه‌وه نانووسم.

له‌سه‌ر هه‌موو ئاسته‌کانی ژیان لایه‌نگری گۆڕان و جێگیرنه‌بوونم. شیعری کوردی له کلاسیکه‌وه تا به ئه‌مڕۆی گه‌یشتووه له‌باری وه‌ستاو نه‌ماوه‌ته‌وه، به‌ڵکو قۆناغ به قۆناغی بڕیووه. ئه‌گه‌ر گۆڕانی ڕیشه‌یی و دارشتنی قووڵیشی په‌یدا نه‌کردبێت، ئه‌وه به‌بۆچوونی ڕه‌سه‌نی له ئاست شارستانیه‌تی وڵاته‌که‌ی هێندێک بنه‌مای جه‌وهه‌ری دۆزیوه‌ته‌وه کاری زمان و شێوازو شیعرییه‌تی له‌سه‌ر کردووه.

چه‌ند قۆناغێکی دانپێدانراوی شیعری کوردی له ئارادان و لێتوژینه‌وه‌یان له‌باره‌وه ده‌نووسرێ، به‌ڵام قۆناغه‌کان قۆناغی دره‌وشاوه نین، به‌ڵکو له هه‌ر یه‌ک له قۆناغه‌کان ده‌نگی دره‌وشاوه نوێنه‌رایه‌تیی قۆناغه‌که‌ی کردووه.

ڕه‌خنه‌ی کوردی نه‌هاتووه ته‌واوی قۆناغێک به‌ئاستی ده‌نگه‌کان وه‌ربگرێ و خوێندنه‌وه‌یه‌کی وشیاری بۆ بکات، گرینگیه‌تی سه‌ربه‌خۆیی و هاوبه‌شیی کارکردنیان و بنه‌مادۆزراوه‌کانی قۆناغه‌که ده‌ربخا.

ڕه‌خنه‌ی کوردی یه‌که یه‌که نوێنه‌ره به‌هێز و دره‌وشاوه‌کانی وه‌رگرتووه. ئه‌م یه‌ک یه‌ک وه‌رگرتنه‌ش وای کردووه قۆناغه‌کان کارکردنی هاوبه‌شیان به نه‌دۆزراوه‌یی بمێنێته‌وه.

3

هه‌ست ده‌که‌م ژیان جۆره نامه‌عقوولییه‌تێکی تێدایه، ده‌مه‌وێ له‌م نامه‌عقوولییه‌ته ڕزگارم ببێت، له‌ناو نووسینی په‌تیدا بژیم و مانایه‌ک به‌ژیان و دادپه‌روه‌ری بده‌م. شاعیر ئه‌گه‌ر خۆی خسته خزمه‌ت ده‌سه‌ڵات و سیسته‌می دیکتاتۆری سیاسییه‌وه، هاوپه‌یمانی

بوو، بێگومان ڕۆڵ و ئاماده‌یی گه‌شه‌کردن و په‌ره‌سه‌ندنی جیاوازی له به‌ین ده‌چێت. ناتوانێ توانای به‌هێزی داهێنان ڕابگه‌یه‌نێت، به‌ڵام ئه‌گه‌ر دوور له هێزی شه‌ڕخوازی، جۆرێک باوه‌ڕی سیاسی هه‌بێ بۆ تێگه‌یشتن له هۆکاره‌کانی ڕوودان. چالاکییه‌کی هۆشمه‌ندییه لێیه‌وه کاریگه‌ریی خۆی به‌دی بهێنێ و تێڕوانیییه‌کانی نیشان بدات و بیان چه‌سپێنێت.

شیعری داهێندراو وشه‌کانی جه‌نگاوه‌ری سه‌ربه‌خۆییخواز و سه‌رله‌شکری به‌ره‌نگاربوونه‌وه‌ن دژی دیکتاتۆریه‌تی به‌زه‌بری هێز خۆسه‌پێنه‌ر.

که هه‌ستم بۆ خۆشییه‌کانی ژیان جۆشا، زۆر به‌ئاڵۆزی و گرانی خۆی پیشاندام، له‌م کاردانه‌وه‌یه‌دا ده‌مه‌وێ له ڕێگای شیعره‌وه ئاڵۆزی و سه‌ختییه‌کانی ژیان به‌تاڵ بکه‌مه‌وه ژیان بهێنمه ناو زمان و نووسین. بۆیه ئاوا هۆگری شیعر بوومه، هه‌موو ژیانی لێسه‌ندووم.

بۆ ئه‌م داوایه له ژیان شیعر پێویستییه له چرکه‌ساتی چاوه‌ڕواننه‌کراو و نه‌بیندراوو خه‌ونئامێزدا. بار و که‌شێکی پیرۆز سه‌رتاپێم داده‌گرێ و ده‌ڵێت: خودی به‌رپرسیار به‌رانبه‌ر بزواندن، په‌یامی شیعر به‌رزبکه‌ره‌وه.

شیعر ئامانجی به‌خته‌وه‌ری و جێگای هه‌موو هیوا و خۆشادمانکردنێکه بۆ من. له ڕێگایه‌وه ده‌تواندرێت پێوه‌ندی به‌جیهانی فریشتانه‌وه ببه‌ستی. هه‌روه‌ها خه‌ونه‌کانت کۆده‌کاته‌وه. ئه‌گه‌ریش زانیارییه‌کی گشتیت له باره‌ی که‌رسته و ئامرازه‌کانییه‌وه نه‌بێت ناتوانێ هه‌ڵگری خه‌ونه‌کانت بێت.

من خه‌ون ده‌نووسم له باره‌ی خه‌ونه‌وه نانووسم.

4

بێبه‌هره‌کان به‌چالاکی و پڕ به‌رهه‌میم جۆرێک شڵه‌ژاوییان که‌وتووه‌تێ و سه‌غڵه‌تن. به ئاشکراو ژێراوژێر له پلان و پیلان دانانن ده‌مبه‌ستم بکه‌ن و بمچه‌وسێننه‌وه، یان ئه‌و ڕووناکییه‌ی لێمه‌وه دروست بووه ئه‌گه‌ر بۆ ماوه‌یه‌کی کاتیش بێت، بیکوژێننه‌وه، یان بیشارنه‌وه. ئه‌گه‌رنا بیشێوێنن.

له‌م دژایه‌تی کردنه‌دا هه‌ست به هیچ زیانێک ناکه‌م، بایی ئه‌وه‌نده گوێیان لێڕاده‌گرم بزانم چی ده‌ڵێن. هێنده کاتیان ناده‌مێ بیریان لی بکه‌مه‌وه. گیانی له‌خۆبووردن و بێبایه‌خکردنی دوژمنه‌کانم له‌مندا به‌هێزه. ئه‌مه‌ش له ڕێگای گیانپه‌روه‌رده‌کردنی به‌رده‌وام و خۆناسینه‌وه پێیگه‌یشتووم.

شیعر بۆ من پەیامی ڕاچڵەکاندن و ئەو ئاگرەیە قەت ڕووی لە خامۆشی نییە تەواو بڕوام پێیهێناوە و ئەمەکدارم بۆی. دوژمنەکانم لەناوەوەیاندا لە ئاست ئەم ئەمەکدارییەی من داتەپیوون خۆیان بە گوڕنەتەڵە و چەوساوەی دەقەکانم دەبینن، منیش لە شەڕە بێفەڕەکان خۆم پاراستووەو فەرامۆشیان دەکەم.

لە گردەنشینی دەروونی ئامانجدارم خەریکی بەرزکردنەوەی ئەو شتە پیرۆزە دەبم کە بڕوام پێهێناوە. بڕواهێنان جوانترین و بەهێزترین شیعرییەتی تێدایە. هەلومەرج و ئارامیی تەواوم بۆ دابین دەبێت وەک منداڵێک خەونببینم. ژیان لەناو خەوندا مشتوماڵ بکەم.

شاعیری ڕاستەقینە هەموو کات وەک منداڵێک هەڵسوکەوت دەکات، هەر کاتێک ڕێگای دا ئەم منداڵییەی ناوەوەی وەک گەورەیەک فەرمانی پێبداو هەڵی سووڕێنێت، ئەوە لەم چرکەیەدا جاڕی بەتاڵبوونی خۆی دەدا، چونکە گەورە لە هەڵسوکەوتیدا تاکتیک بەڕێوەی دەبا و تاکتیکیش بەڕێوەدەبا، داهێنەریش بەریئی فەرمانڕەوایەتی، بەرائەتیش تەنیا لە منداڵییەتیدا دەست دەکەوێ. لە بەرائەتدا دەگەیت بە درەوشانەوەی خوا.

پەرە بەخەونبینین دەدەم، خەون لە دەربڕیندا بنەڕەتی واقیع ون ناکات. ملکەچی دەسەڵاتیش نابێ، بەرهەمهێنەری ئیقاعی نوێیە بۆ گوزارشتکردن و بەڕێوەچوونی واقیع لەناو دەقی فەنتازیدا.

5

شاعیری دامەزرێنەری گەورەمەند بەرەخنە لێگرتنی نابەجێش بڕوای بە دامەزرێنەریی و گەورەمەندی خۆی لەق نابێ. پتەوتر و کاریگەرتر و پەتیتر دەبێتە هێمای ڕوونبوونەوەی زمان و نووسین. مێژووی لەناو دادەمەزرێ. ئەو بڕوا پتەوبوونەو کاریگەرییە و پەتییەشی هێزی ڕزگارکەرو ڕزگارکردنی دەقە لە پاشماوە جێماوەکانی زمان و نووسین.

6

هیچ وشەیەک لە ژیان و مردن کۆنتر نییە، وشەش لەسەر کۆنی و نوێی نەکەوتووە، بەڵکو لەسەرتێگەیشتنی نووسەر کەوتووە چۆن بەکاری دەهێنێ و ئاسۆی لێدەدۆزێتەوە.

نەمویستووە جیهانی کۆن بڕوخێنم و جیهانی نوێ بنیاد بنێم. تێکۆشاوم لەناو جیهانی کۆن جیهانی تر بدۆزمەوەو بیکەم بە نموونەی ڕوونی و خاوێنی بەهەشتی تا هەتایە.

شاعیر دەتوانێ کەڵک لە تەواوی وزە سروشتییەکان وەربگرێ بۆ بنیات و پێکهاتەی شیعریی.

شیعر بەپێوەندییەکی زیندووی ژیان دەزانم. هێندێک کاری سەرەتاییم سادە بوون کە لە ڕۆژنامەو گۆڤارەکاندا بەناوەندی ڕۆشنبیریی کوردیم ناساندوون بەشایستەی ئەوەیان نازانم لە کتێبێکدا بیانهێنمەوە ناو جیهانی زمان و نووسین، دووبارە پیشانیان بدەمەوە، یان جۆرە یەکتر ناسینێک بوون لەگەڵ خەیاڵی بەپیتی شیعر و هەڵڕشتنی مانا.

وەک دەسپێک و زەمینە لە هێندێکیاندا جیهانبینیی شیعریم تێیاندا سەرەتاییە. لەگەڵ ئەوەشدا بە هەموو هێزو توانای گوزارشتیم لە تەواوی ژیان و بوونم ڕوانیوە. ئەو ڕوانینانەی لێیانەوە دەگەی بە قووڵایی ئومێدە پەیامدارە ڕاستەقینەکان.

هەوڵمداوە ئەوەی لە گیان و ناخی من جێگیر بووە، بیگوازمەوە بۆ گیان و ناخی کۆی ئادەمیزادەکان بەو حیکمەتەی شیعر پاکیەتی ژیان ڕادەگرێت.

7

پێشبینی لە بیری مندا بەهێزە، زۆرجاران شەو خەونم بینیوە بۆ بەیانی، یان لەماوەیەکی کورتدا ڕووداوەی خەونەکە بە واقیعی هاتۆتە ناو ژیانم.

شیعر دەکەم بە ژیان، شیعریش دەوری ئەم چەترە دەبینێ هەموو چالاکییەکانمی لە سێبەردا یاداشت دەکەم.

شیعر وەک خەون وایە. ئەگەر نەیبینم هەست دەکەم وەک مرۆڤ تەواو بوومە شوێن و ئەرکم لە ژیان نەماوە.

خورپەیەکی شاراوەی ناخە، دێت و دەستم دەگرێ، دەمباتە ناو ژیانێکی جوان و بەهەشتی تا هەتایە، لەم گەشتە جوانەشدا، بەنەرمە گۆرانی گوتنەوە شتە هەرە جوانەکان دەکەم بە هاوڕێی گیانی بەگیانی خۆم و دەیانهێنمەوە ناو ماڵی هەمیشە دڵخۆش و فەرامۆشبەخشی زمان و نووسین.

8

شاعیر لە شیعرەوە هەستیاری خۆی دەگەیەنێ، شاعیری داهێنەریش کەللەسەری میللەتە لە هەر شیعرێکیشدا ڕاستییەک لە کەللەسەر دەدۆزێتەوە.

کۆمەڵێک دەقی کوردیم نووسیووە لە پانتایی خەون بوونەتە شێواز و بەرگری لە مانای

جوان دەکەن. پێناسەی ئەدەبی منیان پێکهێناوە، بەئەدەبیاتبوونی خەونم لێیانەوە ناساندووە. تاڕادەیەکی بەرچاویش سەر بەگۆبەندبوونە و لەرزەیەکی نوێبەخشیان خستووەتەوە. بەهۆی خۆدامەزراندن و گورج هاتنە پێشەوەو بڕوابەخۆبوونم لە بەردەوامی بەخشیندا کاردانەوە و بەدگۆیی و ئیرەیی و نیازخراپی و دڵڕەشی و کەمسەریی و ناکەسبەچەیی دوژمنە گوڕنەتەڵەکانم گەیشت بە پلەیەک هەڕەشەی زۆر ناشارستانیم لێ بکەن.

لە دەقەکانمدا سەرچاوە جوانناسییەکانی ژیان لە هەموو شتێک بەرزترن. پێوەندیشم لەگەڵ شوێندا، پێوەندییەکی گیانییە، یەکەم خەیاڵگەی بەپیتمە هەموو یادەوەرییەکانم لە شوێنێک خەوتوون کە چاو بواری نییە کۆیان بکاتەوە و بیانگرێت، مەگەر لە ڕێگای خەونبینینەوە بە ئاگایان بهێنمەوە ئاوی چاوی تیشکهاوێژم بدەم، بیانخەمە ناو چالاکییە هەستی و خەونییەکانم.

ئەگەر ڕۆژێک بە هەست دەستی نیانی هەتاوی شوێن لە خەو بە ئاگام نەهێنێت وا دەزانم ئەو شەوە چالاکی هەستی و خەونی تێدا نەبووە.

شوێن لە دەقدا خەیاڵ و ڕوانین و خەونی شاعیر دایدەمەزرێنێ جیاوازە لەو زەوییەی ڕۆژانە بەسەریدا گوزەر دەکەیت.

جیهانی خەونیش بەلای منەوە سەرنجڕاکێشترین جیهانی شیعرییە لەبەر ئەوەی باسی ژیانی تەواو داماڵدراو لە فرت و فێڵ و تەواو ئازاد بە گشتگیری دەکات.

9

ژیانی ڕاستەقینە ئەو شتانەن کە دەسەڵات و کۆمەڵگا لێیان سەندووی. ئەم لێسەندنەوەیەش لە دەسەڵات و کۆمەڵگا، تەنیا لە ڕێگای خەونەوە دەبێت. کەواتە ژیانی ڕاستەقینە تەنیا لە خەوندا هی خۆتە، ئازادی تەواوی لێوەردەگیرێت.

شێوازی خەونیم پەیڕەو کردووە. لە دەقی خەونیدا دەتواندرێت خودی شاعیر بناسرێ و ڕەنگەکان ببیندرێن.

خەون یاخیبوونی بەجەرگانە و دەنگی ناڕەزاییە لە کارو ڕووداوە نابەجێیەکانی دەسەڵات و کۆمەڵگا.

لە خەوندا شاعیر پرسیار ئاراستەی ژیان و کۆمەڵگاو دەسەڵات دەکات، لە ڕێگای ئەم پرسیارکردنەش دەگات بە دۆزینەوەی گەوهەری مرۆڤ.

جووڵەی بەهێزی ناوەوەی نووسین لە توانای دایە ڕاستەوخۆ کار بکاتە سەر ژیان و بیگۆڕێت.

خەونی نایاب دەبێتە زمان و شێوازو بابەتی نایاب، دەقەکانم دەقی خەونین. خەونیش وەک گیان و هاندەر، هەمیشە تێکەڵ بە شیعرییەتی دەقم دەبێت و هەستی شکۆمەندی لە مندا ورووژاندووە.

ڕوانینەکانم دەخەمە ناو بازنەی خەونەوە، خەونە بەرجەستەکراوەکانیش پێویستییان بەوەیە دووبارە بیانهێنیتەوە ناو ژیان تا دەورو کار و چالاکیی خۆیان ببینن پتەوتر هاوبەشی لە گۆڕان بکەن.

لە بواری خەونبینیندا پشت بەچاودێری و سەرگەرمیی خۆم دەبەستم لە پێکهاتەی دەقیشدا خەون ڕۆڵی بنچینەیی دەبینێت، ئامادەبوونی بەردەوامیشی لە ژیانی کەسایەتیمدا بەدیار کەوتووە.

خەون هەڵوێست و بۆچوونی ڕوونە بەرانبەر بە دیمەنی شڵەژاو و دیکتاتۆریەتی ژیان.

10

نووسین کاتی هەستیاری تەمەنە لە درەوشانەوەی شیعریی دۆنایدۆنی کەشوهەوای ئازادی بیرکردنەوەو خەونبینین دەبم. خەیاڵ و خەون و چەمکی سەرلەنوێ ژیانەوە لە پلەیەکی ئەفسوونیدا یارمەتیدەرمە بۆ کێشانی ئەو شتانەی کە چاوم نەیدیبوون.

لەناو شیعردا دەجووڵێم و بارودۆخی گیانیم ئارام دەبێت، سەیری تەواوی جیهان دەکەم. لەم سەیرکردنەمدا هیچ دەسەڵاتدارێک بوونی نییە، تەنیا ئەو خودایە نەبێت کە پێوەندیم پێوەی بەهێزە، هەڵسووڕێنەری گیانیمە. ئامۆژگارییە ئاسمانییەکان هەمیشە لە بیرمدان و فەرامۆشیان ناکەم، تا سنووری ڕەوا لە نووسەرە گەورەکان نزیک دەبمەوە بەهرە و سرووشیان لێوەردەگرم، بەڵام ناچمە ناو ئەو بازنەیەی تایبەتە بە جیهانبینی و بڕوای ئەوان.

خودی سادە و ساکار ژیاوی متەسەوف و سروشتخواز و خەونبین وەک بوونێکی گشتی تەماشای دەوروبەر دەکەن و لەناو جوانییەکان دەتوێنەوە.

لەم توانەوە دڵئاگاییەدا هەست بەشتەکان دەکەن و دەگەن بە خود و غوربەتی ناخ و گیانی باڵا، لە ڕێگای ئەم گەیشتنەشەوە شاد دەبن بەدوایین پلەی درەوشانەوەو شینایی سەرەتا و تا هەتایەی بێگەرد کردنەوەی هەمووشتەکان.

11

له دەقی خەونیدا دەستەواژە له ئازادکردنی مانا و بنیادی ڕستەدا هەمیشە له سنوور بەزاندندایە.

دەقی خەونی دەستکەوتێکە لەگەمەی زمان و جیهانبینیی ڕوون. دەربڕینە خەونییەکان پەنجەمۆری لەسەرداناون. شێوازی هەمەجۆر له دەقی درێژدا بەکاردەهێنرێ. جۆرێک له دەستکردو دروستکردنی تێدا ڕەوایە لەبەر ئەوەی پشت نابەستێت بەچرکەی تەقینەوەیەک، بەڵکو زنجیرەیەک تەقینەوەی یەک له دوای یەک و جووڵاندنی ڕابردوو و تێڕامانی له مێژینەن له کەشی نووسین دەگەڕێیتەوە سەریان و جیهانبینی تێدا دەجۆشێت.

گونجاندن و لێک نزیککردنەوەی شێوازی شیعری ئازادو شێوازی پەخشانە شیعر ئاست بۆ سنوور بەزاندنەکان دەدۆزێتەوە. ماناکان له هەناوی زمانەوە دەرپەڕیوون. وێنە ڕاستەقینەکان له هەست دەچن. هێندێجار خۆیان ئاشکرا دەکەن. هێندێجاریتریش ون.

لەم ونبوونەدا ژیان یەکپارچە دەبێتە گومان، لەو گومانەدا شیعرییەت دەبێتە خواوەندی کیشوەرێکی لێوانلێو له ڕازی نوێبەخش و جیهان بەباشی و چێژ وەرگرتنەوە دەبینێت.

12

کەلەپوور بازنەیەکی نیمچە داخراوە، داهێنەر هەمیشە پانتاییەکی ڕوون و ئاماژەیەکی گرینگی تێدا دەکاتەوە بۆ پرسیار.

پرسیار دروستکردن له دەق، پێوەندییەکانی نووسەرە بەزمان و هەستەکانی ژیانەوە.

دەق له ئەزموونی مرۆڤی وریای له ئاست چارەنووس خەملیو. خۆی لەو بیرو مانایانە دادەماڵێت کە لەناو دەقدا یەقین دروست دەکات.

دڵەڕاوکێ و گومان دەسمایەی دەقی کراوەو خەونین.

کەلەپوور ئەگەر پانتاییەکی ڕوون و ئاماژەیەکی گرینگی تێدا نەکرابێتەوە بۆ پرسیار، یانی ڕابردوو، ڕابردووش وەستاوە و یەقینی تێدا زاڵە. بەهەموو توانامەوە هەوڵ دەدەم کەلەپوور وەک ڕابردوو وەرنەگرم. مەبەستمە بیکەم بە خەڵکی جیهانی ئەمڕۆ. خەڵکی جیهانی ئەمڕۆ بم، ئەمڕۆ شتێکی تەواو بیندراو و زاندراو و وتراو نییە.

ئایندە بێئامانترین سەرچاوەی نیگەرانی و دڵەڕاوکێی ئەمڕۆیە، ئەو ئەمڕۆیەی ئایندە تێیدا کەرستەیەکی خاوە، ملکەچی توانایەکانمان نییە.

13

نووسینی واقیعی بیندراو لێکەوتنەوەی زەینی ئارام و خۆشنوودییە، بەڵام دەقی خەونی، لێکەوتنەوەی زەینی شڵەژاوە.

زەینی ئارام حەز بە خوێندنەوەی ئەو نووسینە دەکات زەینی ئارام نووسیوویەتی.

زەینی شڵەژاویش حەز بە خوێندنەوەی ئەو نووسینە دەکات زەینی شڵەژاو نووسیوویەتی.

له دەقی خەونیدا هەست دەدۆزرێتەوە. هەستیش زەمینەیەکی لەبارە بۆ بەرهەمهێنانی شیعرییەت. خەون کردەیەکی هەستییە لەوەی کردەیەکی ئەقڵی بێت، لەگەڵ ئەمەشدا بنچینەی خەون و هەست و واقیعە، بەڵام واقیع بەو شێوازە نا، کە دەبیندرێت. واقیع بەو شێوازەی هەست له دەقی ئەدەبی پەتیدا ئامادەی دەکات.

14

ژیان له هەموو دنیادا، جۆرێک چوونیەکیی تێدایە. دەگونجێ شاعیر نەریتی هەموو دنیا له دەقدا بکات بەهی خۆی، وەک بیرو ماناش له شیعردا نیمچە نزیکییەک له نێوان نەتەوەکان ئەگەر هەبێت ڕەوایە، بەڵام شیعرییەت له زمانی نەتەوایەتیدایە.

زمان هەڵگری بیروڕاکانی نەتەوەیە. شاعیریش له ڕێگای زمانەوە جوانییەکانی نەتەوە ڕادەگەیەنێت. نووسین بە زمانی نەتەوە ئینتیمای نووسەرە بۆ نەتەوەکەی بەکارهێنانی زمان دەبێتە ناوەند و سەربەخۆیی داهێنان و ئینتیمابوون وەردەگرێت. زمانی درەوشاوەو جووڵەدار له دەقدا یانی دەقی گەشەسەندوو و داهێندراو و درەوشاوە.

دۆزینەوە له ڕێگای خوێندنەوەوە، بە بەهرەمەندیی نووسەر وەردەگیرێ. من کە له دایکبووم و هاتمە ناو قسەکردن وشەی مردنم نەدەناسی و نەمدەزانی دەلالەتی چی دەدات، له خوێندنەوەدا گەیشتم بە دەلالەت و ئاسۆکانیم ناسی و بەهرەم لێوەرگرت چوومە ناخی وشەکەو وشەکەش هاتە ناو ناخی من و بووین بە هاوتای یەکتری.

ئەو بە چاوی منی ڕوانی و منیش بە چاوی ئەو جوانییەکانی ژیانم بژارد، دواتر لەگەڵ بینینی مەرگی باوکم گونجاندم و هێنامە ناو زمان و نووسین.

وشەی دایەو بابە گەشترین و بەهێزترین شیعرییەتیان تێدایە. واتایەکی ڕاستەقینەی بەردەوامین ژیان بە ئەمانەوە خۆشحاڵ و پەیوەستە، لەوێوە دەست پێدەکات. واتە له شیعر خۆیەوە، ژیان خۆی جووڵێنەری خودی شیعرە.

15

ئەركی شاعیر ئەوەیە گۆڕان لە ڕوانین و نەریتی باوی كۆمەڵگا دروست بكات، واتە شۆڕشگێڕ بێ لە ڕوانین و گۆڕینی چێژ بۆ جوانیی. كە جوانییشی خۆشەویست كرد لەناو كۆمەڵگادا واتە تەواوی ژیانی خۆشەویست و پەسەند كردووە.

شۆڕشگێڕیش بەشێكە لە ژیانی پەسەندكراو، بەڵام بیری توندوتیژی چەكداری ناڕەوا، یان سیستەمی دیكتاتۆری سیاسی لە دەقی شیعریدا هۆی خنكێنەری فەزاو هونەری پەتییە.

بیری توندوتیژی سیاسی شیعری هەڵچووندار بەرهەمدێنێت، هەڵچوونیش گرینگی بەهۆیەكانی لێكدانەوەی توندوتیژی و زەبروزەنگ نادات، بەڵكو دەیانخاتە ڕوو.

قسەمان لە هەڵچوونی گیانی نییە كە سووتان دروست دەكا و دەبێتە بەرهەمهێنەری شیعری ڕۆمانسی هەستی و دەروشانەوەی تەسەوف.

شیعری تێڕامان. بەرهەمی بارودۆخی ئارامە كە جوانیی تێدا خەملێندراوە.

شیعری هەڵچووندار. بەرهەمی بارودۆخی شڵەژاوە كە جوانیی تێدا بزركراوە.

شیعری هیچ نەتەوەیەكیش بە هەڵچوونداری ناگا بەغوربەتی ناخ و گیانی باڵای خۆی و مەزنایەتی وەرناگرێت.

16

هیچ ئاستێكی جیاواز لە نێوان هەقیقەتی گەورەو داهێندراوی گەورە نابیندرێت، هەمیشە نووسراوی داهێندراو لە باسكردن و ڕووداوی بیندراو و بیستراو بەهێزترو كاریگەرترە.

بەشێك لە بەشە كاریگەرەكانی ئەدەب، ڕەخنەیە، ڕەخنەش لە كرۆكدا هۆیە بۆ گەیشتن بە ئاكامی بیری پێگەیشتووی دەق و خستنەڕووی پێكهاتە زیندووەكانی بەرزی شێواز. هەروەها ناوەندی كاركردنی دۆزینەوەی داهێنانیشە، ئەو بۆچوونانەی لە بیرو شێوازی دەقەكەدا بەدەستیان دەهێنێت ئاراستەی دەقەكەیان دەكاتەوە و گوتاری خۆی دادەمەزرێنێ.

ئەو ڕەخنەگرەی توانی گوتاری تەریبیی خۆی لەگەڵ كارە ئەدەبییە داهێندراوەكاندا دابمەزرێنێت، دەروونێكی ئاشقە.

ڕەخنە دەق بە ناسنامەی كراوەی ڕوون لەسەر هەرەمێكی دۆزراوەی ناوەند ڕادەگرێت و

پرۆژەی دامەزراندنی پێشنیار دەكا، پێویستە دەروونی ئاشق پرۆسەی بكات، نەك دەروونی نەخۆش.

دەروونی ئاشق بینینی ڕەخنەیی تێیدا ئاشكرایە، سۆراغكەری نووسین یارمەتی دەدا و ئامانجە بۆ ئاشنا كردنی.

دەروونی نەخۆش بینینی ڕەخنەیی تێیدا بزرە، سۆراغكەری نووسین چەواشە دەكا و هۆیە بۆ بەلاڕێدا بردنی.

17

هەموو بنەماكانی ئەم خۆ دەربڕینەم لە جووڵەی دەقەكانی خۆم دۆزیوەتەوە.

دیتنی منی بۆ شیعر بەڕوونی تێدا دەبیندرێت، شێوازی گێڕانەوەی خەونم وەك بنیاد و جووڵێنەری نووسین وەرگرتووە، زمانیش وەك دامەزرێنەرو بەشێكی زیندووی دەقی كراوەو خەونی.

هونەری كۆلاژ و هەڵڕشتن و بەدوایەكداهێنانی وێنەی جۆراوجۆر، یان هێنانەوەی وێنە لە دوای وێنە دەبێتە هۆی ئارامی و ئاگری زیندووی گیان و زەینی خوێنەر.

جۆرێك پەرتی و بایەخنەدان بە یەكێتیی بابەتم وەك ڕەگەزی كتوپڕی پەیڕە و كردووە، ئەم هونەرەش لە شیعری كلاسیكی كوردی فێربووم، لە شیعری كلاسیكی یەكێتیی بابەت نییە، بەڵكو یەكێتیی دێڕ هەیە، من ئەم یەكێتیی دێڕەم گۆڕیووە بۆ یەكێتیی وێنە.

18

سەرنجدانی هیچ شتێك بۆ بەهرەمەند لە سوود وەرگرتن بێبەش نییە. هەر شاعیرێكیش لە ژیانی ڕۆژانەیدا زۆر بڵێ بوو زوو سەرنجەكانی دەربڕی نەیهێشت بارەكانی بگەن بە باری تێڕامان و ناخ ڕوونبوونەوەو جیهانبینی و بەهرە خەملاندن، دركاندنی بێگومان كارەكەی وەك نووسراوی ئاسایی پڕە، بەڵام وەك نووسراوی داهێندراو بەتاڵە، چونكە نووسراوی داهێندراو تەنیا بە تێڕامان و ناخ ڕوونبوونەوەو جیهانبینی و بەهرە خەملاندن مەزنایەتی وەردەگرێت.

شتە بیندراو و هەستپێكراوە بە سوودەكان پێش ئەوەی لە نووسین جێگایان بكاتەوە بەسەر قسەكردن دابەشیان دەكات.

لەم بارەدا بەهۆی قسەكردنەوە هۆشیارمەندی نووسین لە دەست دەدا، یان بەردەوام بە

پەلە قسە بۆ دیاردە سروشتییەکان هەڵدەڕێژێت کە شیعر بێدەنگییەکی خوداییە، ناهێڵێت ئەم بێدەنگییە خوداییە ئەم بە قسە بێنێ، یان بە ئاماژە و نەرم نادوێت، بەڵکو بە تەواوی هێزی دەمی بەرەڵڵا دەکات و بارەکانی بێدەسمایەی نووسراوی داهێندراو بەتاڵ دەبن.

19

کتێبخانە کەسایەتیی نووسەرە من وەک بارستاییەک هێندە بەفری کتێبم لەسەر کەوتوون، بەهرەی ئەم کتێبانەم چۆڕاوەتە هۆشیاری و کەللە سەر تا وەک کانییەک لە ژێر گرانایی ئەم بەفرە کە هاندەری گیانە دەربووم و جۆگەلەم هاوێشت.

لە دژوارترین کاتدا کە زەبروزەنگی واقیع و دەسەڵات و سیستەمی دیکتاتۆری سیاسی ویژدانم دەڕەنجێنن وەک منداڵێکی هەست بە شالاوی توقێنەر کردوو کتێبخانەکەم بە دڵنیاترین قەڵای پارێزگارکەر دەزانم لە ناویدا ئاهی پشتیوانی و بەرگریم پێدا دێت و پشووی ویژدانم خۆشدەبێت، هەست دەکەم پارێزراوم، هەروەها وەفادارترین و جێی برواترین ئەنوا، ئەنوای خەونە. هەر فەرامۆشی ئەم ئەنوایە بوو، هەڵیبژاردم بۆ نووسین.

خەون لە چارەنووس دەپرسێت. بۆ ئەوە خەون دەبینم ڕووبەڕووی ئەو پرسیارە گرینگە ببمەوە سەرسامی چییە، یان من کێم، یان کەسەکانی ناو بەهەشت و دۆزەخ خۆشیی و ئازارەکانیان چین.

من چارەنووس دەنووسم لە بارەی چارەنووسەوە نانووسم.

پتر لە هەر کتێبێک قەرزاری خەونبینینی خۆمم. خەونبینیشم تاکە بە شێوازی کۆ. هەمیشە لەنووسیندا من کاتی نووسینم، نووسین کاتی من نییە، کە کاتێکی بزرو زۆر تایبەتە. بەردەوام خەونەکانم دێنەوە ناو چرکەکانی نووسین فریشتەی پەیامگەیەنەر هاوڕوانین و هاونووسین و هاوخەونبینینم دەبێت و ڕێنوێنی ڕژانی گیانیم دەکات.

دوای تەواوبوونی یەکەمین ڕەشنووسیش بۆ ماوەیەکی دوورودرێژ ڕادەمێنم و بیردەکەمەوە بۆ چەند هەفتەیەک پشوو دەدەم، دواتر دەگەڕێمە سەر ڕەشنووسەکەو پاکی دەکەمەوە، ناونیشانی بۆ دادەنێم. ناونیشان وەک ڕووناکییەکی تیژ تێپەڕە بۆ ڕۆشنکردنەوەی پانتایی و بنیاد و جووڵەکانی ناوەڕۆک و ناساندنی دەق. چونکە بەهۆی ناونیشانەوە نووسین و بینینی نووسەر پێشکێش دەکرێت، کرۆک و دەلالەتی دەقەکە دێتە بەر بیر و خەیاڵی خوێنەر.

20

کۆمەڵێک حیکمەت و گیانی پەتی و بیرو مەودای جواناسیم لە کەلەپوور و ڕۆشنبیریی کوردی بۆ ماوەتەوە. نموونە: لە حەیران خاڵبەندی پەیڕەو نەکراوە. سەربەند و ناوەند بەند و دوابەند هەیە.

بە گوێگرتن هەستی خاڵبەندی لای حەیراناس دروست دەبێت. هەروەها لە شیعری میللیی کوردی و شیعری کلاسیکیی خاڵبەندی پەیڕەونەکراوە. پەیڕەو نەکردنی خاڵبەندی لای من نەزانین نییە، بەڵکو وەک مەبەست و هونەر گەڕانەوەیە بۆ هەستی سەرەتایی کوردیی و ڕەسەنایەتیی کەلەپوور.

لە سپێتیی کاغەزو دابەشکردنی وێنەدا هەست و نیشانەکانی خاڵبەندی لە ئاستەکانی دەربڕین لە خەیاڵ و زەینی خوێنەری خود وریا دەستنیشان دەکەم.

21

تێگەیشتن و تێنەگەیشتن هیچ لە ئارەزووی من ناگۆڕێ بۆ ئەدەب. لە هێڵە گشتییەکانی هونەری خودایی و سامانی ژیان و ڕەگەزەکانی شێوەکاری خەیاڵ ئامادە دەکەم، لەسەر هەر شەش هەست کاری پێدەکەم دەیخەملێنم.

شێوەکاری بەشێک نییە لە سامانی جوانیی، خاوەنی سامانی جوانییە. شێوازیشی ناوەندی سرووش و ئاماژە وەرگرتنە بۆ تەواوی هونەرە جوانەکان.

من جوانی دەنووسم لە بارەی جوانییەوە نانووسم.

هێڵ و خاڵ و بۆشایی و سێبەر و ڕووناکی و دووریی و نزیکی و فیگەر و هارمۆنیەتی ڕەنگەکان لەبەرهەمی ئەدەبی مندا دیارو نادیار ئەدگاریان دەروشاوەیە و بەکاربردراون. شیعریش گەیشتووە بە چڕبوونەوە لە ڕۆشنایی و سەداسەد کردارێکی بەرهەمهاتووی جوانییە. جاروبار ڕووبەڕووی ئەم بارە بوومەتەوە لەکاتی گەرمەی نووسیندا مەبەست و نیازەکان دژوار دەبن ڕوون و ئاشکرا دۆخی نووسین وەرناگرن. دادەمێنم سکێچ دەکێشم بە سرووش و ئاماژە وەرگرتن لەسکێچەکان دەگەڕێمەوە دۆخ و باری سەرەتایی نووسین. مەبەست و نیازەکان بەڕوونی و ئاشکرا دەدوێنم و شێوازێک بۆ ئامرازەکانی دەربڕین پێشنیار دەکەن.

22

لەتاکیدا نووسەر لە هەقیقەتی ژیان دەپرسێت و سەربەخۆیە. سەربەستی تەواوی لەجۆری بیرکردنەوەو خۆدەربڕیندا دەست کەوتووە. ویژدانی لە بڕیاری گوتن و هێزی شێوازدا ئاسوودەیە. سەرچاوەکانی دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ئازادی و ئازاییەی خۆی بەخۆی داوە. پرسیوویەتی. من بیرکەرەوەیەکم شوێنم لە ژیان چییە.

نابم بەداماوی شێواز و گرووپێک. سەردەمی گرووپ و قوتابخانە شیعرییەکانیش بەسەرچوون ئێستا سەردەمی شاعیری تاکە.

23

نووسەری ئەزمووندار کار لەناو مانای ئامادەکراو ناکا. ئاماژەکان دەجووڵێنێ تائاستی پەرجوو دروستکردنیش سادە دەبێتەوە. لەسادەبوونەوەیدا دەگات بەخۆدەربڕین و چێژی بوون. تەنیا مرۆڤە هەستیارەکانی ناو کۆمەڵگا بایەخ بەشیعر و درەوشانەوەی گیانی دەدەن. هەستیارەکان خاوەنی دەروونێکی ڕەنگاوڕەنگی ئاشتی ویستن.

دەڵێی بەندەیەکی خودایی و سووتاوێکی پاکبووەوەم لەهەموو شتێک، خەونی سادە دەبینم. سروشتی کەسایەتیم واهەڵکەوتووە لەدانیشتندا کەم بدوێم، گوێ بۆ گفتوگۆی دەوروبەر ڕابگرم. بێئەوەی خۆم ئەم بێدەنگییەم وەک پلان بۆ ژیانم نەخشە ڕێژ کردبێت. خۆی لەگەڵ قۆناغەکانی ژیانمدا هاتووە لە دایکبوون و خوا بەخشیوویانە.

بێدەنگی و کەمدوویی بووەتە بەشێکی سەرەکی لە ژیانم زۆر گرفتیشی بۆ ناومەتەوە. چاوناسی وام لێ ڕاست هاتووە دوور. زۆر دوور لەوەی هەڵسوکەوتی لەگەڵمدا هەبێت و تێکەڵ بە کەسایەتیم بووبێت، تەنیا بەهۆی ئەم کەمدووییە ڕقی ئەستووری لێم هەڵگرتووەو قسەی لەبارەمەوە هەڵبزرکاندووە. بێئەوەی هیچ بوارێکی بۆ هەقیقەتیش هێشتبێتەوە.

وا هەست دەکەم لە بێدەنگیدا بەکرۆکی بوون دەگەم، یان بوون نهێنییەکانی خۆیم بۆ دەدرکێنێ. خەونیش بە ئامرازێک دەزانم بۆ باش حاڵیبوون لە هەقیقەت و واقیع.

24

شیعری نەوەی پێشەمن هەر چییەک بووبن بەڕێزەوە لە کتێبخانەکەم پاراستوومن. کە زۆرینەشیان شیعری یەکبینینی و یەکهەستپێکردن و واقیعی هەڵچووندارن. بەلای منەوە

جێگەی مانەوەن. وەک نووسین و بەرهەمی نەتەوە شیاوی بە گەورەیی تەماشاکردنن. ئەگەرچی لەبیری مندا کاریگەرییەکی وایان جێنەهێشتووەو نەبوونەتە ناوەندو مایەی سرووشبەخشین و جووڵاندنی یادگە تا بەردەوام وەک خەیاڵی جوانیی گەشتم دووبارە بکەنەوە.

ئەوان شیعریان ستوونی بینی، یان بەئاست و ئاراستەی بەرزبوونەوە، یان بەئاست و ئاراستەی نزم بوونەوە. بۆ جیاوازبوون و خۆتازەکردنەوە بەلێزیاد بوونی ستوونی و ئاسۆیی و بازنەیی بینیم. بە یەکەمبینین و هەستپێکردنێکی تەنک کەشی نووسینم بۆ ناڕەخسێ و ناچمە ناوی.

بینین و هەستپێکردن لەگەڵ فەنتازیاو خەون دەخەملێنم. دواتر وەک ئەزموونێک لە هەناوی گشتی سەرهەڵدەدا و دەبێت بە بوونێکی خاوەن قەبارەی شیاو. هارمۆنیەت و هێز دەبەخشێتە کارەکانی ترم.

25

شاعیرانی کلاسیکی کوردی، بەتێگەیشتنی ڕاستەقینەی شیعر ڕوونترو داهێنەرانەتر لە شاعیرانی ئێستا بایەخیان بە زمان و جوانناسی زمان داوە، تەماشای هۆگربوونیان بە جوانناسی زمانەوە بکە، گەیشتوون بە ئاستی درەوشانەوەو تێگەیشتنی دەوری زمان لە دەقی ئەدەبیدا.

زمانی دەسەڵاتداری شیعری کلاسیکی منی بە کێشی ناوچەقی زەمینەی بەپیت و هەوایەکی نوێ کرد، ئەزموونی خۆی لە ئامادەبوونێکی ڕۆشن و سروشتی و پڕ ڕەنگتر پێ تاقی کردمەوە.

کرۆکی ژیان و مردن بە نەدۆزراوەیی ماوەتەوە، هەروەها زمانی شیعری کلاسیکی کوردیش.

زمان لە شیعری کلاسیکیدا ئاست و ئاراستەی لەباری وەرگرتووە بەتەواوی لایەنگریم. شاعیر هاوچەرخی نوێ لەناو زمانی شیعری کلاسیکی قاڵ نەبووبێتەوە هەرگیز ناگاتە هیچ سەرکەوتن و گەمەیەکی هۆشمەندانەی زمان.

دەمەوێ لە وشیاری نووسیندا کە گوزارشت لە خەم و هونەری کوردی دەکا زمانێکی نزیک لەشیعری کلاسیکی ڕیشەدارو فرە ئاسۆیی ئەگەر بتوانم دابهێنم، یان بەکاربهێنم. وەک شێوازنا، وەک گیان و زمان و سرووش و پرسیارە گەردوونی و چارەنووسسازەکان

دەچمە ناو کلاسیک و خاڵی دەرچوون دەدۆزمەوە.

لە دەقی خەونیدا زمان ڕستە دەتەقێنێتەوە کەشوهەوای تەسەوف دادەکشێنێتە ناوەوەی تاک و مانا چەسپاوەکان ڕادەکێشێتە ئاقاری گۆڕان و بارگاوییان دەکات بۆ جووڵاندن. ئەمەش بەلووتکە گەیشتنی شیعرییەت و جێبەجێکردنی ڕاسپاردەی جوانیی و بەپیت کردنی ڕێڕەوەکەیەتی. جوانییەکان قەوارەیەکن بۆ ئازادکردنی مرۆڤ و ئەندێشەی ئەفسانەیی و نووسینی ئازاد.

لە دەقی خەونیدا مانا هەمەچەشنەیە، خەیاڵ پەرێشان ناکات و بانگەوازە بۆ خولقاندنی جوانییە هەمیشەییەکان و بەڕێز ڕاگرتنی بەها تاهەتاییەکانی ژیان.

من ئەفسانە دەنووسم لە بارەی ئەفسانەوە نانووسم.

26

نووسەری ئایدۆلۆژیست بەوە تاوانبارم دەکەن کە دوورم لە کێشە و مەسەلە کۆمەڵایەتییەکانەوە. منیش بەهەموو ئاست و ئاراستەیەک خۆم پاراستووە لە فریوی ئایدیۆلۆژیاو هەراسانکردنی ئەمجۆرە تۆمەتبارکردنە.

ئەدەب بەگیانی پەتی و جوانیی دەزانم. خۆبەدوورگرتنیش لە ئایدیۆلۆژیا بەهەقیقەتی ئەدەب. لە ڕێگای هەقیقەتی ئەدەبیش بیر لە جیهان دەکەمەوە. گرفتەکانی لە خاڵێکدا کۆدەکەمەوە ئەمیش خاڵی هێزی نووسین و درەوشانەوەی خەونییە.

ئەو چەمکەی مەبەستمە بیگەیەنم پەراوێزی ناکەم، بێدوودڵی وەک هەرەمێک پێشانی دەدەم و دەریدەبڕم.

ویستوومە خەون بکەمە کەسایەتی چالاک و ڕووبەڕووی ژیانی بکەمەوە.

درەوشانەوەی خەونبینین لە کوێوە دێت. من بەبێ خەونبینین لە نووسیندا هیچم پێناکرێ و هیچ بەهیچ ناکەم. هەمیشە بەدوای ناوەندی درەوشانەوەی نووسین وێڵ و ماندووم. ئەی خودایە من مرۆڤێکی بە باوەڕم. بمگەیەنە درەوشانەوەی نووسین. پەیامبەرەکانیش مرۆڤی بەباوەڕو گەورەترین خەونبین بوونە.

27

ئەدەب بەسەرجەم شتەکانی ناوکۆمەڵگا پێوەندارە، بەوانەوە بوونێکی درەوشاوەیە. ناتوانێ لەناو دواکەوتوویی کۆمەڵگا دەرپەڕێ خۆی وەک دەقی شارستانی ئەزموندار

پیشانبدات. لەگەڵ گەشەکردنی کۆمەڵگا گەشە دەکات و ئەزموونی هاوتای شارستانی بەدەستدەهێنێ. پێوەندییە جێگیرەکان هەڵدەوەشێنێتەوە. پێوەندی نوێ دادەمەزرێنێ بۆ بەرێوەچوون.

توانای گۆڕان لە ژیان ئاسان نییە. هەروەها گۆڕان لە ئەدەبدا چەند بارە گرانترو دژوارتر.

داهێنەری سەیر و سەرسووڕهێنەر کە دەگەنە دوایین پلەی داهێنان و درەوشانەوە. بابەت و هونەرەکەیان تەواو خۆماڵی و وەرگیراوی ناو ژیانی گەرم و قووڵایی بیرکردنەوەن. بۆیە وەک دەقی سەرسامکەر خوێنەر قبووڵیان دەکات و بەئەزموونی بەردەوامی خۆی دەزانێ، لەسەر کلتووری پڕ جموجووڵی کۆمەڵگا نیشانەکانی هونەرو جوانیی پێکاوە. کلتووریش هەمیشە شۆڕشگێڕە. بەردەوامیش لەگەڵ بوون و پەرەسەندن کەرستەکانی بەرێوەچوون بەرهەمدار دەبێت.

بابەتی ئەدەبی هەرچەندە خۆماڵی و لەناو جەرگەی ژیان هەڵبژێردرابێت و هونەری تێدا بدۆزێتەوە دەرگای بەجیهانبوونی فراوانتر بەڕوودا دەکرێتەوە، بەقەناعەتتریش وەردەگیرێ.

28

تەواوی ژیانم خستۆتە خزمەت شیعر هەر بۆ شیعریش ژیانم دەوێ، بەهۆی ئەم خۆتەرخانکردنەش زۆر گێچەڵم پێکراوە. لەمەش خوا یارم بووە دڵشادم بەوەی ئەوانەی گێچەڵیان پێکردووم هەر هەموویان ئەوانەن کە لە پەراوێزی ئەدەبدا کارمەندن، یان خوێنەری تەمبەڵن.

داهێنەرم زۆر لەبەرچاون لەژووری کتێبخانە و نووسینم وێنەی هێندێکیانم هەڵواسیوون لە خەمە نیشتووەکانی سەردەموچاویان وردەبمەوە سرووش و خەون و خەیاڵ و وشەیان لێ دەدۆزمەوەو لە شیعردا بەکاری دەبەمەوە.

نەشمویستووە ببم بەکەس، بەڵکو ویستوومە بەو ڕێگایەنەدا بڕۆم کە ئەوانەی لەبەرچاوم گرتوون پێیگەیشتوون بەشیعرییەتی پەتی.

29

ڕەخنەی بنیادنەری کوردی نا بەڵکو پەراوێزەکانی ڕۆشنبیریی کوردین. تۆپەڵێک قسەی لە هیچەو پەلاماری بێماناو بنەمان. دەنا یەکێک لەم پەلاماردەرە هەڵبزڕکاوانە ئەو هەقیقەتبینین و بوێرییەی لا دروست نەبووە ڕووبەڕووی دەقێکم ببێتەوە گومان بخاتە

تانوپۆو ڕایەڵی بوونی. لێکدانەوەکانی بڕوا بە بەرامبەرەکەی بهێنێ بنیادی بەرهەمهاتووی شڵەژاوە.

من بۆ خۆم زۆر ڕێزم لە داهێنەرانی پێشەخۆم گرتووە، بەردەوامیش دەبم. بڕواشم بەوە هەیە ململانێ لە ئەدەبدا ناتگەیەنێتە هیچ و ڕەوایی تێدا نییە، بەڵکو خودناسی و بەردەوامبوون و سووربوون و نیەتپاکی دەتگەیەنێتە ئەنجامێکی سەرنجڕاکێش. ئەوەی تا ئێستا من پێمزانیبێ و ئاگاداریبم لە مێژووی شیعری کوردیدا هیچ شاعیرێک بەقەد من تووشی شەڕو گێچەڵ و قسەی لە هیچەو پەلاماردان نەهاتووە، بەڵام هەقیقەتبین بەسەر ئاژاوەو بێتوانایی پەراوێزەکان ڕەت دەبێت و خۆی دەسەپێنێ و دەدرەوشێتەوە.

هەڵبزڕکاوە بەسەرچووەکان پەلاماری ناشارستانی ئەزموونی پتەوی جواننووسەکان دەدەن. خۆ مێشوولەش تەنیا لەناو نێرگزەجارِ دەنگێکی نەشازی لێوەدێ. بەخەیاڵی بەتاڵی بوونێکی کاتی بۆ خۆی دروست دەکات. دەشبیندرێ پەلاماردەرە هەڵبزڕکاوەکان دەکەون و وجاغکوێر دەمێننەوە. دەقی پتەویش وەک شمشێری هەڵکێشرا و دێتە ناو ژیان و تێکەڵ بە جووڵانەوە کاریگەرەکان دەبێت. دواتریش دەبێتە هێمای مەزنیی و درەوشاوەی نەتەوەکەی.

لەگەڵ ئەمەش ڕەخنەگرانی بنیادنەر ڕووبەڕووی ئەم پەلاماردەرە بەسەرچوانە بوونەتەوە، ناچاری شەڕ و گێچەڵیش کراون لەپێناو پارێزگاریکردن لە ئەدەبی پەتی.

بەسەر پیلانی دوژمنان و پەلاماردەرە هەڵبزڕکاوەکان سەردەکەوم، بەهەوڵ و کۆششی لە دڵەوەم بۆ نووسین بەسزای داهێنانیان دەگەیەنم.

بە بینینی داهێنان قەڵەمی دەست و پێیان دەشکێ.

ڕەخنە دوو باوەڕی نییە لەگەڵ دەقە، یان لەگەڵی نییە. یەک باوەڕی بەتینی هەیە ئەمیش کارکردن و بڕواهێنانە لەناو دەق.

ڕەخنەی خۆ نیشاندەرو مەبەستی دەرەکی و قسەی لە هیچەو پەلاماری بێماناو بنەما، جێگا و متمانەی لەناو ڕۆشنبیریی پەتی نییە، بەتاڵکردنی ڕق و کینەو بێتوانایی و کەمسەریی و ئێرەیی و خۆ هەڵخەڵەتاندن و ویژدان کوێرییە.

هیچ نیازێکی هاوبەش لەنێوان قسەی لەهیچەو پەلاماری بێماناو بنەماو دەقی ئەدەبی پەتی ئاماژەیەکی گرینگی نییە.

هەر کەسایەتییەک گیانی بە ئەدەب و هەقیقەتبینین و پاکی و جوانیی داگیرسابێت هەرگیز دەرگای ئاژاوەو ناشیرینی و دووڕوویی ناخاتە سەرپشت. هەر کەسایەتییەکیش

بۆچوونی ئاژاوەچێتی لە دەروون ڕووابێت، هێشتان بە ئەقڵی پاشکۆیی و داردەستی و دڵڕاگرتنی ئەم و ئەو بەڕێوە دەچێت.

بۆ شیعرییەت تێدەکۆشم و نایەمە سەنگەری قسەی لەهیچەو پەلاماری بێماناو بنەما، قەڵەمی لێ ناجووڵێنم. بەکارێکی بێهوودەشی دەزانم جەنگان لەگەڵ جێماو و پەراوێز و لێخنبیرو خەمەگڕووی ئەدەبی و ویژدان کوێران.

30

هەرگیزاوهەرگیز بیرم بۆ ئەوە نەچووە بڵێم لەم کردار و بەکاربردنە یەکەم کەسم، یان ئەم هونەرە لە ڕوانینی من خوڵقاوە. پێشڕەو و هێمای ئەو دیاردەیەم. ئەمجۆرە خەیاڵکردنانە بەنەخۆشی کوشندە و گران دەزانم، بەڵکو هەموو خاڵەکانی گۆڕانکاری لە درەوشانەوەی شیعرییەت دەبینم و بەس. شاعیری خاوەن دیدگای ڕوون و بەهێز و جوانداڕێژەر بە ئاماژە و ڕۆشنایی هیچ بڕیار و مەرجێکی سەپێندراو نانووسێت. ئەرکی دەوڵەتە ئیش بۆ کتێبی کۆمەڵایەتی و ئابووری و فیکری و زانستی و پەروەردەیی و یاسایی و سەربازی و مێژوویی و فەلسەفی بکات و بەتیراژی زۆر بڵاویان بکاتەوە. کەناڵەکانی ڕاگەیاندنیش بخاتە خزمەتیان.

ئەرکی شاعیر یەک شتە پێوەندییەکانی مرۆڤ و ژیان و جیهان بدۆزێتەوە. ئەم دۆزینەوەیەش جوان بنووسێت و بیگەیەنێت. ڕادەی ئاگادارکردنەوەی هێزی وشەی کاریگەریی و شوێن جێبهێڵێت لەسەر هەست و ئاراستەی جوانناسی کۆمەڵگا. پرسیارە کاریگەرەکان بکات و ئامادەبوونی تاقانەی خۆی بپارێزێ.

ژیان بەرگەی مانەوەی گرتووەو دەگرێت. شیعریش نەگەڕێتەوە منداڵدانی ڕۆشنبیریی پەتی و بەسووڕی سروشتی تێنەپەڕێت دەبێتە لاسایی کەرەوەیەکی یەکجار بێبایەخ، یان کەناڵی ڕاگەیاندنی پڕوپاگەندەی پووکاوە.

هەرچی هۆی بەختەوەری هەیە دەسەڵات و کۆمەڵگا: مەبەست سیستەمی دیکتاتۆری سیاسییە لەتاکی مرۆڤیان داگیرکردووە.

تاکی مرۆڤیش ئەم لە دەستچوونەی لەخەوندا بەدەست دەهێنێتەوە.

پێویستە ئێمە خەون بەجۆرێک لەناو دەقی ئەدەبیدا بەکار ببەین پەیامەوەرگر بڕوای پێبهێنن و لێمان وەرگرن توانای بیرکردنەوە و ڕووبەڕووبوونەوەیان لە ناخدا دروست بکەین.

لە پێناو بەجوانیی ڕاگرتن و هێشتنەوەی بەهای شتەکان شاعیر بە دادپەروەرێکی دانا دەزانم پێویستە لەم دۆخەشدا بژی و بمێنێتەوە، گەمەی مەیدانخوازیی شایستە بکات. شوێنی ڕاستەقینەش بدا بەشیعر. کە خەون و جوانیی و ماناو نارەزاییە لە کردارە ناجۆرەکان. دەنگهەڵبڕینە لە بێدەنگییە گشتییەکان. جوانییەکیش ڕەت دەکاتەوە مانای تێدا ئاوەژوو کرابێتەوە.

31

هەموو بوونەوەرێک خاکێکی خۆگونجاندنی خودی هەیە. بۆشی هەیە بۆ خۆگونجاندنی لەم خاکەیدا تایبەتمەندییەکانی خۆی بپارێزێت.

32

پەیامی ڕاستەقینەی ئەدەب دەسەڵاتی دەقی خەونی بەهێز دەکا و دەیکات بەرەگەزێکی گرینگی پرسیارکردن لە ژیانی جوان.

مەسەلەی گیانی و جوانیی لە هونەرەکانی نووسیندا هەمیشە خەبات و جۆشی ژیانی کەسی جوانیبینە. لە دەقی خەونیدا ژیان بەهای پێکهاتەی جوانیی وەردەگرێت.

شیعری بیرکردنەوەی پڕ لە جووڵەی هاوتا بەجوانیی. ڕوانین و درەوشانەوەی لە گیان و خەونەوە دارژاوە، کە جووڵەو مانا و بەهاکان لە گەردوون و ژیان و مرۆڤ بەچەند ئاست و ئاراستەیەک وەردەگرێت. فرە پاڵەوانیەتی لەیەک پاڵەوانیدا ئامادە دەکا، دەیهێنێتە ململانێ و جەنگی توندوتیژی هەمیشەیی تا خودی نووسەر دەرباز بێت لە تاکییەوە بۆ ناو ڕۆشناییـــیــە پڕ تەلیـــســمـــەکـانی کـۆ، یان حــەزو ئارەزووی ڕوو لە زیاد بوون و چاوە نەسرەوتووەکانی بەردەوام لە گۆشە لە بیرکراوەکان داگیرساوە. خودی نووسەری خاوەن ڕوانین و جیهانبینی بەهۆی بارستی کاغەزەوە هەست پێدەکرێت و دەبیندرێت.

لە دەقی خەونیدا شیعر نە بۆ ئایندە دەچێ نە بۆ ڕابردوو، بەڵکو هەموو کاتەکان ڕووگەمان بۆ دۆزینەوە. بێگومان هەر نووسەرێک بیەوێت بەو شێوازو ئاراستەیە بنووسێت، پێویستە ئەوە لەبەرچاو بگرێت کە قووڵبینییەکەی لە ئاست کێشە هەبووەکانی ئەو ڕۆژو ڕۆژگارەدا بێت کە دەبێتە خوڵقێنەری بارە ناهەموارەکان، یان بارە جوانەکان.

لە باری یەکەمدا ناهەمواری دەبێتە مایەی هەڵچوون و توندوتیژیی نووسین.

لە باری دووەمدا جوانیی دەبێتە مایەی ئارامیی بیرکردنەوەو خوڵقاندنی نووسین.

ئەوەی پێویستی بەقسە لێ نەکردنە. ئەمڕۆی شارستانی و ڕووناکبیری لە هەموو بارو دۆخەکانی پێشتر سەرسوڕهێنەرترە. شارستانییەت و تەکنەلۆژیا بیری جوانیی ناشێوێنێت، بەپێچەوانەوە گەشە پێدەری بیری جوانیی و مۆتیڤ و وێنە و خەیاڵ و گفتوگۆ و ئەقڵ و خەونە.

لە دەقی خەونیشدا یەکگرتنەوەی گشتی بەشە جیاجیاکان دەدۆزرێتەوە. ململانێی ڕوانین شڵەژاوو حاڵەت مردوو لەگەڵ ڕوانین ڕوون و حاڵەت زیندووی نوێزادەی دۆزەرەوە لە گفتوگۆی لە یەکنەگەیشتنن.

لە دەقی خەونیدا لە جەنگی توندوتیژیی لەگەڵ خۆتدا دەتوانیت خۆت ڕەت بکەیت، ئەو شێواز و ئاراستە باوەی پێت نووسیوە، فڕێی بدەیتە پشت نووسینەکانی لە پێشترت. بەشێوازو ئاراستەیەکی تەواو جیاواز و نوێبەخش بێیتە ئاخاوتن و گۆڕانێک لە ڕابردووی خۆت بەرهەم بێنیت، بەڵام ئەم گۆڕانە چۆن بەرپا دەبێت. کام هۆ و شێوازی دەربڕین فڕێیداونەتەوە لە نەناسراوییەوە بۆ ناسراوی. لە دۆخی وەستاو بۆ دۆخی پڕ بزاوت.

لە نووسینی ئەدەبی ڕاستەقینەدا پێویستە بەتەنیا جوانیی ببیندرێت.

شیعری سەردەمێک لەمەوپێشی کوردی ڕۆمانسییانە بیری لە گەردوون و ژیان و مرۆڤ کردووەتەوە. لە ناوەرۆکدا لەگەڵ هەلومەرجی واقیعی سادەو ساکار زۆر گەرموگوڕو هەڵچووندار بوون، کەچی لە شیعرییەتی زمان و گەمەی شێوازدا بەپێچەوانەوە ساردوسڕ بوون، نەیانتوانی گەمەی شێواز و شیعرییەتی زمان بتەقێننەوە. بیرکردنەوەکانیان بەشێوازی خەونی بخەنە ناو نووسینەکانیان کە گەورەترین هۆش ئەمە بوو بۆ ئەوەی نووسینەکانیان وەک نووسینی داخراو بمێننەوە. نەگەن بەئاستی دەقی فرە ئاراستەیی.

وشە لە شیعرەکاندا یەک ئاسۆی دراوەتێ، ئەمیش ئاسۆی ڕووکەش و یەک مانایی وشەکەیە. لە ساکارترین شێوازدا جێیانهێڵاوە. ئاماژە ستوونی دادەبەزێت. بەهەمان شێوازی ستوونیش دێتە ناو بوونی یەک ئاسۆیی نووسین.

ئاسۆی فەنتازی و دەست وەشاندنی داهێنانی بلیمەتی تێیدا هەڵبزرکاوو گەشە نەکردووە. واتە وەک چێژ بەکار بردراون نەک وەک دۆزینەوە. ڕەنگە هۆکارێک، یان یەک لە هۆکارەکان ئەوە بێت کە دەلالەتی وشەیان ونکردووە، نەیانتوانیوە کەڵکی باش و داهێنەرانە لە ئەزموون و گەمە زمانییەکانی قۆناغی شیعری کلاسیکی وەربگرن.

دەقی خەونی لە منداڵدانی مێژووی مردوو لەدایک نابێت هەست بەوە دەکرێت سەختی

و دژواری سروشت و زەبروزەنگ، نووسەر دەترسێنێت هەمیشە هەوڵی جووڵاندنەوەی دیمەنە پڕ کێشمەکێشمەکان دەدات. بارە بە پیتەکان بە وریایی و زیندوویی وەردەگرێت بەزمانێکی تەواو ئەفسوون و جادوویی دابڕاو لەزمانی کارەکانی پێشووی خۆی ناخی پێشکێش دەکا، وەک خودێکی هۆشمەند و سەرچڵ ئەم و ئەو لە بیرکردنەوەکانی خۆی دەسڕێتەوە. شتە زیندووەکانی جیهان لەدەقدا دەکات بەهی خۆی، خوێنەریش بازنەیی دەیخوێنێتەوەو ستوونی لە ئەزموونی خەونەکە نزیک دەبێتەوە. پاشان دەچێتە ناو کەشوهەواو لێکدانەوەی ئاسۆیی، چونکە دەقی خەونی لە خولانەوەی بەردەوامدایە، شیعرییەتی زمانیش ڕۆڵێکی ئێجگار گەورە و سەرەکی دەبینێت لە پێکهاتەی وێنەی سەرسوورهێنەر. کە هەموو هەبووەکانی زەمینی قوزتبێتەوە و ئاسۆکانی نادیاریشی دووچاری ڕاوەشاندن کرد بێت. بەهۆی ئەوەی تاکی لەجیاتی کۆ بەکارهێناوە.

33

شیعر لە ژیان و بینینی کورد دا ڕۆڵ و ئامادەیی کاریگەری خۆی سەلماندوە، لەبەر ئەمەشە وەک دیاردەیەکی پێویست و دامەزرێنەر تەماشای دەکرێت، ئەم تەماشاکردنەش وای کردووە لە چالاکییەکانی بیرکردنەوەی کۆمەڵگای کوردی، شیعر پێشەنگی وەربگرێت و زۆرینەی شتەکانی لەسەر دابمەزرێندرێت، ئەم دامەزراندنەش دەگوازێتەوە ناو ژیانی شیعر. شیعریش پڕۆژەیەکە لە مێژە بەردەوامە. ئەم هەوڵانەی لە مەودواش دەدرێن، تێکەڵ بەو هەوڵانە دەبن کە لەمەوپێش پرسیار بوون و لە ژیان کراون، بەردەوامیش پڕۆژەی شیعری پرسیاری ترسناک و وروژێنەر لە ژیان دەکات و مەرگ لە ژیان ئامادە دەکات. مەرگیش ترسناک و سەرەکیترین هۆیە بۆ دڵەڕاوکێی داهێنان. ئامادەکردنی ئەم مەرگەش هێزی شیعرە بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی لەگەڵ گرفتەکانی ژیان و مان.

ژیان و بوون چییە، پرسیارێکە چەندین بیرمەندی دووچاری بەدواداچوون و سەرگەردانی کردووە. ئەگەرچی لە ڕێگەی ئەم پرسیارکردنەوە گەلێک بەرهەمی سوودبەخشیان خستووەتەوە، بەڵام گەوهەری پرسیارەکە پڕ سرووش و خەیاڵ و تێڕامان و خەون و سەرسامییە. هەر بیرمەندێک شێواز و ئاستێکی بۆ داناوە. لە بەرزاییەک وەڵامەکەی دەبینێ. ئەو پرسیارانەی لە دەقدا لە ژیان کراون، لەزەینی خوێنەر جێگیردەبن. دواتر ئەم پرسیارە دەبێتە پرۆسەی پرسیارکردن لای خوێنەر و نزیکایەتییەک دروست دەکەن لە نێوان نووسەری پرسیارکەرو خوێنەری پرسیار لێکراوو پرسیارکەر.

لە دەقی خەونیدا پێوەندییەکانی نێوان هەست و وێنە دەدۆزرێنەوە، پێوەندییەکانیش لەسەر بنچینەی خەون دامەزراون. واتە ئەو وێنانەی لە دەقی خەونیدا دروستکراون، زیاتر ئەو وێنانەن کە لە ژیانی سەخت و یاخی ڕۆژانەماندا ئامادەییان وەک شتێکی دوور هەیە و بەرهەستنین. خەون بوونی نییە لەناوەوەی خۆت نەبێت، هەروەها شیعریش.

34

نوێبەخشی کردەی خولقاندنە. بەردەوام لە زەمینەی بەبڕوا گەشە دەکات و کەرەستەکانی دەگۆڕێت بەمەبەستی جیهانبینی و دۆزینەوەی پێوەندی نێوان بارەکانی هەست و بیرکردنەوە و خەون. خودی هۆشمەندیش هەموو جووڵانەوەیەک لەم گۆشە ڕووناکەوە دەبینێ و هەوڵ دەدا بیخەملێنێ، بەڵام بە چ هێزو ئەفسوون و جادوویەک ئەم بینینانە تەئویل دەکا بۆ دەقێکی ئەدەبی و ڕەسەنایەتی لەناو دەپارێزێ، ئەمە خاڵی کارکردن و بەجێهێنانی داهێنانە. لە هیچ بوارێکیش چەمکی نوێبەخشی نابێتە واقیعێکی دانپێدانراو بەبێ دوورییەکی فیکری و فەلسەفی و کلتووری ڕوون. لەگەڵ ئەمەش بەمن وایە بۆ شیعر زاراوەی شیعرییەت پەسەند و گونجاو و پڕ دەلالەتترە، چونکە ناتواندرێ بڕوا بەوە بهێندرێت تاکی شاعیر تا قووڵایی مانا و فەزاو تەقینەوەی وشە لە بابەت و گەمە زمانییەکانی خۆیدا شۆڕشگێڕ نەبێ و جەنگی توندوتیژیی ڕانەگەیاندبێ بەرامبەر ئەوانەی لە زمان و نووسین و داهێنان گلاون، بەرەو ڕووبەرێکی سامناک مل دەنێن، یان ناتوانن لەناو گەرمایی گیان، گەوهەری خۆبوونی بدۆزنەوە کە خۆبوونی سەروەری شیعرییەتە. ئەگەرچی نوێبەخشی ئەنجامێکی دیاریکراوی نییە، بەردەوامیش گیروگرفت دەنێتەوە لەبەرئەوەی کەرەستەکانی دەربڕین دەگۆڕدرێن و فەنتازیای هەمەجۆری لێ دەخولقێندرێت. بەمەشەوە نوێبەخشی سادەترین مافی مرۆڤە، تۆ کە لەماڵەوە دەردەچیت بۆ سەرکار بەشدارییەکی ڕاستەوخۆیە لە پرۆسەی نوێبەخشی. کە لە کار دەگەڕێیتەوە بۆ ماڵەوە خۆ ئامادە دەکەی بۆ پیاسە، یان سەردانی پیشەنگایەک، یان بینینی شانۆگەرییەک. بەشدارییەکی ترە لە پرۆسەکەدا، چونکە هیچ یەکێکیان سەداسەد بەشێوازێکی نەگۆڕ خۆیان دووبارە ناکەنەوە. بوونی تۆ وەک مرۆڤێک پێوەندییەکی پتەوی بە جووڵانەوە و گەشەی ئەمڕۆ هەیە، تۆ تاکێکی لە نوێبەخشی. نوێبەخشیش بەگۆڕان لە بونیادی هەموو کۆمەڵگا دەچەسپێت. قەوارەیەکی دانپێدانراو بۆ خۆی دەستەبەر دەکات. هەریەک لە شاعیرانیش بە ئەزموون و شێوازو قەبارەی جیای خۆی ڕۆڵی تێدا وەردەگرێت.

نوێبەخش لەکاتی خۆ هاتنەبەر چاو و ڕووبەڕووبوونەوەی لەگەڵ خودی بوێری خۆی مەرگی بەدواوەیە، یان شێتبوون. بەو واتایەی ڕاوی خۆی و سەرجەم بوون دەنێ، لەم پێشبڕکێیە پێویستە قووڵبین و شێواز تەقینەرەوە بێت و بوێری ئەوە بکا ئەم بڕیارە خودییە بدات، هەر هەموو شاعیرێک بەو نیازە دەنووسێت کارەکەی بگەیەنێتە ئاستی دەق، بەڵام ئەوانەی ڕوانین و جیهانبینییان تێدا نەبێ و ژانێک خاڵی دەرچوونی نەبووبێت، هێزی ئەوەی تێدا پەیدا نابێت کارەکەی بگەیەنێتە ئاستی دەق. گڵاوە بەرامبەر مەرگ و سڕینەوە.

بوێری ئەوەی تێدا ئامادە نابێت جەنگی توندوتیژیی خۆی ڕابگەیەنێ. ئەگەر ئەدەبێکیش هێزی بەرگری بەرامبەر مەرگ و سڕینەوەی تێدا پەیدا نەبووبێت، ناسنامەی بوون بەدەقی بەرناکەوێت. بوون بەدەقیش لە جیهانبینییەوە دەستەبەر دەبێت، لەدەرەوەی جیهانبینی هەر هەوڵێک لەم بارەیەوە بەرچاو بکەوێ هەوڵێکی ناکامڵ و زڕە و بەتاڵە.

پەراوێز بۆ شیعر کردن، یان شیعر نووسین بەمەبەستی لێکدانەوەی وشەکان. لەم پرۆسەیەش ناوەرۆکەکە ڕوون بکەیتەوەو ڕاستەوخۆ بیرەکەی بگەیەنێ. یەکەم نیشانەیە نووسەر ڕوانین و جیهانبینی و توانای ئەوەی نییە ماناو هێزی وشە لەناو نووسینەکەدا بتەقێنێتەوە و ئاسۆیەک بداتە تەقینەوەکە. کەواتە وشەکە وەک بارستێکی بێگیان و مردوو لە جەستەی نووسینەکە بارە. هیچ دەورو کردارێک لە گەشەکردنی جەستەی نووسراوەکەدا نابینێت.

نووسینی لەمجۆرەو هەوڵدانیشی وەک نووسینی داخراوو بێدووریی و یەک ئاراستە دەمێنێتەوە، نابێتە دەقی کراوەی فرە دەنگ. لەوانەیە کۆمەڵێک شاعیر لە سەردەمێکدا کاربکەن، تەنیا تاکێکیان هێزو ئەفسوون و جادووی ئەوەی تێدا بێت دەق بکاتە بوونێکی دیارو بیدرەوشێنێتەوە، جووڵەکانی ڕابردوو بکاتە پاڵنەرێکی سوودمەند بۆ بە ئاگابیرکردنەوە، ئەگینا ئەوانەی دی پێوەندییان بە جووڵەکانی ڕابردوو وەک ڕابردوو هەیە. لە ئامادەکردنی ئێستای نوێبەخش دەست و پێ سپین.

بلیمەتەکانی قۆناغی شیعری کلاسیکی ڕوانین و جیهانبینی خۆیان پێشکێش کردو بڕوایی ئەدەبی ڕاستەقینەیان وەرگرت. کەچی چەندین وەچە دوای ئەوان هاتن و تێپەڕین، قەوارەیەکیان دەستەبەر نەکرد. لەهەمان کاتدا ئەوان هەروەک دەق و خاوەن قەوارە ماونەتەوەو جەنگی توندوتیژیی خۆیان بەرامبەر مەرگ و سڕینەوە ڕاگەیاندووە.

بەردەوامیش وەک دەقی کراوەی فرە دەنگ خۆیان پێشکێش دەکەن. هاوچەرخی هەموو ئەوانەن کە لە پرۆژەی گەورەی دەقی شیعری هاوبەشن و ژانیان تێدا گەرمە. بەدەق بوونیش پێوەندی بە ئەزموونی ژیان و چرکەساتی مەستی نووسەرەوە هەیە. دەقی کراوەی فرە دەنگ زیاتر لە پانتایی زمان کارەکانی بەجێهێناوە جووڵە و بیری زمان فیکری دەقەکە ڕادەگەیەنێت. بۆ نموونە: شاعیرێک توانیویەتی تەنیا یەک بەرهەمی بگەیەنێتە ئاستی دەقێکی ئەدەبیی کراوەی فرە دەنگ.

بەو پێوەرەی هەر نووسینێک توانی بگاتە ئاستی دەقێکی ئەدەبیی کراوەی فرە دەنگ بەبێ هیچ گریمانێک، دەقێکی نوێبەخشە. ڕەنگە هۆکارەکەشی ئەوەبێ لەم دەقەدا ئەزموونی ژیان لە چرکەساتی تەسەوف و مەستی گەیاندبێتییە ڕژانی گیان و تەقینەوەو درەوشانەوەی زمان و نووسین.

35

لە چالاکی جووڵەداری شیعری کوردیدا ئەمجۆرە شیعرەی لە پێناو هاوسەنگکردنی شیعر و شۆڕش نووسراون، تەنیا بۆی کرا ئیقاع بگۆڕێ و جووڵە و ئاگایی بۆ چەند هێمایەکی دیاریکراو دەستەبەر بکات، بەڵام بۆی نەکرا ئەم هێمایانە بە قۆناغی گەشەپێدان و گەیاندن بە بنەڕەتی گۆڕان بگەیەنێت، لەگەڵ ئەوەشدا چەند شاعیرێکی دواتر کە ویستی هێزی جوانیی دەربڕین و دڵێریی داهێنانیان لە هەڵچوونی شاعیرانەیان هێزدارتر بوو، بۆیان کرا هێماکانی ئەمجۆرە شیعرەی کە لە پێناو هاوسەنگکردنی شیعرو جوانیی نووسراون، بەقۆناغی جووڵەو نیمچە گۆڕانێک بگەیەنن. دوای ئەوەی ئەم توندوتیژیی شۆڕشگێڕییەی شیعر هاوسەنگکردن بە شۆڕش نیشتەوە جۆرێک تێڕامان و خەونبینین بوو بە بنەمای هونەری. پرۆژەی نوێبەخشی قەوارەیەکی بۆ کارکردنی خۆی دیاری کرد.

خودی هۆشمەند کەرەستەکان بەسەنگایی ژیان دەپێوێ، ژیانیش بە گرانایی شیعر. دەقەکان توانای پێشنیار و پرسیارکردنیان لە بنیادیاندا هەڵگرت. بۆیان کرا خاڵی جیابوونەوەی تەواو هەڵدەنە ناو پانتایی بوارەکانی ژیان.

دەقێک توانیبێتی دوێنێ ڕابچڵەکێنێ، کەواتە بوونی قەوارەیەکی هەست پێکراو و بەرچاوی هەیە. بوونی ئەمجۆرە دەقەش تێڕامان و خەون خاڵی هێنانە بوونیەتی، ڕوونتر لە پانتایی نوێبەخشی سەلماوە. دەلالەتەکانی پڕ کراوە بە جووڵەی نوێبەخش، دەلالەتە لە

کارکەوتووەکان دادەپۆشێ، دەلالەتی سڕومەییوو و لەکارکەتوو ناتوانێت لە ئێستای پڕ جووڵە ئاخاوتنی کاریگەری هەبێت.

نوێبەخشی بەردەوامیی وجاغیرِوونی ئادەمە، ئەو سێوەی ئادەم خواردی نوێبەخشی بوو، نێوبەخشی پرسیارێکە نوێبەخش لە خۆی کردووە. ئایا دەتوانێت لەناو کۆمەڵگای سەرەتایی و دواکەوتوودا لە هەموو ئاستەکان شکانێکی هەبێت، ئەم شکانە ویستی خودی هۆشمەندو ئازا دەسەپێنێ و خۆبوونی دادەمەزرێنێ.

داهێنان بڕیارێکی خودی کەسی ئازاو هۆشمەندە، هەر کاتێک نووسەر بوێری ئەوەی کرد ئەم بڕیارە خودییە بدا درەوشانەوەو داهێنان و گۆڕان بەرپا دەکات.

36

پرۆسەی داهێنان لە خودی شیعر کەشوهەوای ئەمڕۆیە بەلێزیاد بوونی کەشوهەوای خەونی. ئەمڕۆش لە خەونی سبەی ئامادەیی هەیە و هۆ و یارمەتیدەرە. ئەگەر ئەمڕۆ داهێنان بێت هەموو ڕۆژ و ڕۆژگارەکان ڕادەکێشێتە ناوخۆی. داهێنەر لەکاتی پرۆسەی نووسین ناکەوێتە دەرەوەی ڕۆژ و ڕۆژگار، لەو ڕۆژ و ڕۆژگاردا دەبێتە بوونێکی سەربەخۆ کە بەبوونی ئەمی نووسەر قەرەباڵغ و بارگاویی و دڵبەرزو جووڵەدارە، بەڵام کە لە پرۆسەی نووسین بووە نووسینەکە بوونێکی سەربەخۆی وەرگرت، دەکەوێتە دەرەوەی ڕۆژ و ڕۆژگار. هەموو پێوەندییەکان دەسڕێنەوە کاتێک دروست دەبێت دەبێتە کاتی داهێنان و خەونبینین و درەوشانەوە.

37

دەقی شیعری لەناو پرسیار کردن ئامادەی لەدایکبوون دەبێت. هەر لەناو پرسیارکردنیشدا شیعرییەتی خۆی لە هەقیقەتی شتەکان وەردەگرێت.

پرسیار زانستە گشتییەکانی بوونە، بوونی خەون و سروشت و کۆمەڵ.

شاعیریش وەک تاکێکی هەمیشە خەونبین و چاونەسرەوتوو و گوێ زرینگاوەو خەیاڵ گەرمی هەستکەر بە گرفتەکانی ململانێ لەناو کۆمەڵدا هەڵسوکەوت دەکات. دەچێتە ناو ئاژاوەو هێمنی کۆمەڵ و کاریگەریی جێدەهێڵێ. پێوەری بۆ ئەم شتانە لا دروست دەبێ کە دەیانبینێت، یان دەیانبیستێ، یان خەونیان پێوە دەبینێ.

ئەم بینین و بیستن و خەونەش لە دەرەوەیەتی لە ناوەوەی خۆیدا ئامادەیان دەکاتەوە و

ڕۆڵێکی تریان پێدەسپێرێ. دەیانکاتە بابەتی جوانیی و شیعر بەهۆی دەستەواژەی سەخت و یاخی و ئامانجی زمان شیعرییەتیان پێدەدا. کەواتە خودی شاعیر سەرچاوەی بابەتە بەهۆی ئامانجی زمان و خەونبینین.

جیهانی بیرکردنەوەو پرسیارکردن ئەو خودەیە کە بڕیار لەسەر شتە بیستراوو بیندراو و خەونی و خەیاڵییەکان دەدا بەهێزو گوڕ دەیانجووڵێنێ تابیانکات بەبابەتی جوانیی و شیعر بەهۆی ئامانجی زمان، لە ئاسۆیینییەک کاریان پێدەکات کە داهێنان و لەدایکبوون و درەوشانەوە و شیعرییەتە، لە دایکبوونەوەکەش باوەڕبهێنێ بە هەقیقەتی ئەفسوون و جادوویی لە گەشتی ڕوانین نزیکی بکاتەوە. بیخاتە ئاستی تێڕامان. لە سەر زمانی کەسایەتییە لە دایکبووەکەی دەق بدوێت. پاشان بەبڕیاری شیعری هەڵوێستی خۆی لەبارەی سروشت و بوون و کۆمەڵ و جوانی دەربڕێ. ڕووبەڕووبوونەوەی ناوەوەی شاعیر لە شێوازو ئاراستەدا، ئەو پێوەندییە بەهات و پڕ هاوارە هێما دەیگەیەنێ. فراوانکردنی جەنگی هەستە لە بەبیرهێنانەوەی یادگاریەکان و ئامادەکردنی یادگاری ڕابردووە لە دەستچووەکانی لە ئێستای بەرهەست و ئامادە بۆ هەموو جووڵەیەک.

لە قۆناغی سست و سڕ تەئویلکردنی بۆ قۆناغی گەشە و جووڵەکردن.

لە قۆناغی لە دەستچوون و بیرچوونەوە تەئویلکردنی بۆ قۆناغی دەستەبەر کردن و بیرهاتنەوە.

تەئویلکردن بەها و بەخششی خودی هۆشمەندە، بەو پێوەرەی چرکە بە دەقکراوەکان خەملێوی خودی هۆشمەندن. لەم خەملێنەش گەشتی هەمیشەیی پاڵەوان ڕۆڵی کاریگەر دەگێڕێت بەرەو قووڵایی پێوەندییە کۆمەڵایەتییەکان، زۆرجاریش قووڵایی پێوەندییەکان قووڵاییەکی خنکێنەرە، یان ڕزگارکەر.

38

هەر گەمەیەکی هونەری لە ڕوانین و جیهانبینی خودی هۆشمەندەوە بکرێت ئاراستەکەی لە ئەزموون و ژیانی ڕۆشنبیریی نووسەری چالاکەوە ئاستی وەرگرتووە. هاوارێکی هێمن و بڕواهێنەرو قەناعەت پێکەرە. بەبڕوا بە خۆبوونەوەش خۆی پێشکێش دەکات و دەڵێت: ئەمە شێوازو ئاراستە سەربەخۆیەکانی منە لە ئاراستەی زمان و گەمەی شێواز و پرۆسەی چوونە ناو جەرگەی ژیان و خەون، دوای کارلێکردن و مانەوە. ژیان و خەون هەڵیداونەتەوە ڕووبەری سپی کاغەز. دۆستایەتی، یان ململانێ لەنێوان دەق و خوێنەری قووڵبین و

داهێنەر بەرپا بکەن. زمانی پاراوی نووسین جیاوازە لە زمانی ئاخاوتنی کۆمەڵ. زمانی خەونیش جیاوازە لەگەڵ زمانی گفتوگۆی واقیعی بەئاگای ڕۆژانە. ئەگەرچی هەست بەگەرمی هەناسەی واقیعی ڕۆژانەش دەکرێت لە ناوخەون. لە هیچ داهێندراوێکی گەورەشدا نووسەر پێوەندی لەگەڵ واقیع کۆتایی پێنەهێناوە.

لەناو هەموو گەمە هونەرییەکانی لە ڕوانین و جیهانبینی خودی هۆشمەندەوە بە ئەنجام دەگەیەندرێن فەزایەکی فیکری لە پشتییەوە نوێبەخشی و ڕەسەنایەتی دەپارێزێت، خاڵی دەست پێکردنیشی لە ڕوانین و جیهانبینییەوە ئاراستەکراوە، بەڵام با بەگەمەی شێوازی بەتاڵ فریو نەخۆین ڕێزی شێوازێک بگرین بزانێت خوێنەر بەچی ئاراستەیەک و بۆ کوێ دەبا. گەمەی شێواز و ئاراستەکانی ڕوونی زمان لە دەقدا لە ڕوانین و جیهانبینی و ئەزموونەوە وەرگیراو بێت، ڕێزگرتنە لە خوێنەر، بە هۆی ئەم ڕێزگرتنەش خوێنەری قووڵبین پێشینەیەکی دەست دەکەوێ، دەتوانێت ببێتە برادەری کەسایەتی ناو دەقەکە، یان نا.

ئاڵۆزکردنی ڕستەی شیعری بێقووڵبینی ڕوانین و جیهانبینی تەنیا سەر لێشێواندنی نووسەری لە پشتەوە دەبیندرێ و چیتر نا، ئەوەی لە زەینەوە هەستی پێدەکەی بینووسیت کەشوهەوایەک بەرهەمدێ کە جێگای هەموومانی تێدا دەبێتەوە. تەقینەوەو شیعرییەتی زمان کە ڕابردووی ئەدەبی کوردی لێی بێبەش نییە، گەورەترین تەقینەوەو شیعرییەتی زمان لە قۆناغی شیعری کلاسیکی ئەنجام دراون.

شیعر نە ئەرکە؛ نە ئامانجە؛ نە هۆیە؛ کارکردن و چالاکییە لە ناو زمان؛ زمان بەهەموو دوورییەکانیەوە.

ئەوکاتەش زمان لە دەقدا دەگاتە لووتکە کە هارمۆنیەتی کۆمەڵێک وشە سەمفۆنیایەک پێکدەهێنن و هەستێک دەبەخشن. مرۆڤ دەگەیەنێتە دوایین پلەی مەستی و تەسەوف و درەوشانەوەی نووسین.

39

نووسەر بەدرێژایی و ستوونی و ئاسۆیی و بازنەیی گفتوگۆی لە دڵەوەی لەگەڵ ژیان بەمانا گشتگیرییەکەی بەردەوامە، مەرگیش وەک دەرخستنی جوانکاری دەق لەو شێوازەی کە دەینووسێ تەماشا دەکات. کەواتە نووسین پێویستییەکی زەینی و جووڵانەوەی چالاک و ئومێدە. کە دەنووسیت هەست بە ئومێد و بەرگری دەکەی. ئەو هێزە لە گیانتدا دەگەڕێ ئامាژە پێکردن و پشتیوانە بۆ بەسەر ململانێ زاڵبوون. وەک بوونێک تێکەڵ

بەچرکەکانی بیرکردنەوەت دەبێتەوە، چرکەی ئەو بیرکردنەوانەی هەستت کردووە، گفتوگۆت لەگەڵ ژیان بە مانا گشتگیرییەکەی بەردەوامە.

چییەتی نووسین و دەسەڵاتی وشە دواندن و گفتوگۆیە لەگەڵ ژیان.

نووسەری ئاگردز نیمچە خواوەندێکی پڕ نادیارییە لە شێوازی گونجاوی دەقەکانیدا ژیان بە مانا گشتگیرییەکەی بەرهەم دێنێتەوە. پێویستییە جوانییەکانی بەلێزیادبوونی خەیاڵپەروەری نواندووە، کە واقیع بە شێواز و ئاراستە و کەشوهەوا و ڕێکخستنێکی دیکە نواندوویەتی.

لە هەمان ئاست و ئاسۆکان واقیع بەکراوەیی دەبینێت. بەلێزیادبوونی واقیعی گیانی و هێزی فەنتازی بەسەر ڕستە نووسراوکان. کە لە پانتایی کاغەزی نووسراودا دەبن بەواقیع و جیهانی نووسین دادەمەزرێنێت.

من دامەزراندن دەنووسم لە بارەی دامەزراندنەوە نانووسم.

ماناو فەزای ئەو نووسینەی کە لەسەر پانتایی کاغەز دەبنە واقیع. پێویستە لە ڕێگای ئاسۆکانی زمانەوە ئاست و ئاراستەکانی بدۆزرێتەوە. نووسین کە داخوازییەکی شیاوە تەنیا ڕۆشنایی و درەوشانەوەکانی زمان وەک جووڵە و بزاوت تێیدا دەسەڵاتە، ئەفسانەش دەبێتە گیانمایەو تانوپۆی لە کاملترین شێوازی ساکاریدا.

داهێنەر پێویستە ڕووبەڕووی سیستەمی دیکتاتۆری سیاسی ببێتەوەو بەتوندی دژایەتی بکات. مەرجیش نییە بەرامبەر دەسەڵاتی وڵاتەکەی، تەنانەت ئەو وڵاتەی کە میللەت دەسەڵاتەکەی هەڵبژاردووە و پێی ڕازییە مولتەزیم بێت، بەڵکو پێویستە لەپێناو شیعرییەت و دامەزراندنی جیهانی نووسینی خۆی کە ئومێد و بەرگرییە مولتەزیم بێت. کە گەوهەری داهێنانیشی خستە ناو کتێبخانەی نەتەوەکەی دەبێتە مەزنترین هێمای درەوشاوە و مولتەزیمترین کەسایەتی وڵاتەکەی.

داهێنان یانی ڕەسەنی و شارستانیەت و هەمیشەییترین ئیلتیزام و نوێنەرایەتی. ئەوانەی بەداهێنانەوە مولتەزیم نین، زیاتر کارمەندی ڕۆشنبیری و هۆکارێکی یارمەتیدەرن.

ڕۆشنبیری کوردی زێتر ڕۆشنبیرییەکی شیعرییە، تەنیا شیعریشی ڕۆشنبیرییەکی بەئەزموونە.

قۆناغی شیعری کلاسیکی تا ئێستاش تاقانەی ڕۆشنبیری کوردییە.

چەقی نەبیندراوی دەقی پڕ شیعرییەت هەم دەتوانێت جیهانی خودوخەیاڵ و خەون و منداڵیی نووسەر بنوێنێت، هەم پەیوەست بەواقیعی کراوەش بێت، چونکە خودوخەیاڵ و خەون و منداڵیی بەشێک لەسەرچاوەیان واقیعە. واقیعی قووڵ بەمانا گشتگیرییەکەی. پێچەوانەی واقیعی ڕووکەش و ڕووتی سڕ. واتە ناتوانێ لە سەرچاوە هەڵبێت. کەواتە واقیعی قووڵ ناوەندێکی فراوانە بۆ گوزارشت کردن لەگەڵ ئەوەشدا پێویستە دەمامکە ئایدیۆلۆژییەکان دابماڵدرێن. نیازەکانی سیاسەت و مێژوو وەک تاکتیک و تۆمار لە جەستەی شیعر فڕێ بدرێنە دەرەوە، بەڵام فیکری سیاسی و هێمای مێژوویی ئەگەر لەجەستەی شیعردا ڕوون خۆی بنوێنێ، خەون بۆ هەمیشە ڕابەرایەتی بکات. چالاکی شاعیرە لەو پەرستگایەدا خەڵوەتکێشبێت کە وێردو سرووتی جوانیی و خەون دەسەڵاتیەتی.

پێویستە ئەوە بە هەقیقەت بزانین شیعر گیانی ئێشکگری هەموو نووسینەکانی ترە. ڕەگەزو جەستەیەکی سەربەخۆیە لە پێکهاتەی ئەدەبی نووسراو.

کتێبی پیرۆزی پێغەمبەرەکان هەموویان شێوازی شیعری و شیعرییەتیان تێدا لێوانلێوە. تەنانەت بۆ بڵاوکردنەوەو قەناعەت پێکردن و جۆری قسەکردن و تێگەیشتنیان لەگەڵ کۆمەڵ، فەنتازیاو شیعرییەتی وەک هێزێکی قەناعەت پێکردن تێدا بەکار بدراوە.

من فانتازیا دەنووسم لە بارەی فەنتازیاوە نانووسم.

بەم تێگەیشتنە شیعر فەنتازیای نووسینەکانی ترە کەچی بەدەستی چەند ئاگر لێهەڵبزاڕکاوێک خەریکە دەبێتە هونەرێکی مردوو.

ئەو ئاگر لێهەڵبزڕکاوانە هەوڵدەدەن دەقی خەونی بنووسن. خەون بنیادی بەشێکی بچووکی دەقەکەیە. لەپڕ هەست دەکەیت بنیادەکە لە بنیادی خەونی بۆ بنیادی واقیعی بەستووی سڕ و شڵەژاو دەگۆڕدێ و بنیادە خەونییەکە بە ناکاملّی جێدەمێنێ و تەواو ناکرێ.

ئەم تەواو نەکردنە ڕەگەزی کتوپڕی نییە، بەڵکو ونبوونی ڕوانین و جیهانبینی نووسەرە. ئەگەر نووسەر جیهانبینی بە هێزو خەیاڵی گەرم پاڵنەری گیانی بێت دەتوانێ کەسایەتی دەقەکەی وا ڕابێنێ قسەکانی واقیع لە خەون بکات. بنیادەکەشی وەک بنیادی بەهێزو پتەوی خەونی ڕابگرێت.

ڕۆشنبیریی کوردی زێتر ڕۆشنبیرییەکی شیعرییە، تەنیا شیعریشی ڕۆشنبیرییەکی بە

ئەزموونە.

قۆناغی شیعری کلاسیکی تائێستاش تاقانەی ڕۆشنبیریی کوردییە.

40

جیهان لە ڕوانین و جیهانبینی داهێنەر هەمیشە ناتەواوە، ناوەندی بیرکردنەوەی داهێنەر خەونی ئەم ناتەواوییەیە دەیبینێت. خەونەکە دەکاتە سەرچاوەیەکی پاراو و ڕووبەرو پانتایی تەواوکەری ئایندە. کە دڵنیاشە بە هیچ جۆرێک ناگات بەئایندە. ئەم نەگەیشتنە هۆ و یارمەتیدەرە بۆ بینینی خەون و بەردەوامی بەرهەمهێنانی دەقی خەونی. تەنیا لە خەونیشدا دەتوانێت قەدەغەکراوەکان تێکبشکێنێ و پێوەندییە پەرتبووەکان بەشێوازێکی جوانکاری دروست بکاتەوە، ژیان بەمانا زیندووەکانییەوە وەک پڕتەقاڵێکی بەدارەوەی بەباران شۆردراوە ببینێ.

ئازادی تەواو و گیانی یاخیبوون و دووریی بینین و بیستن و دەلالی لەناو خەوندا ئێجگار بەهێزە.

ساتی نووسینەوەی ڕووداوەکانی خەون. پڕۆژەی بەردەوامییە لە نێوان دووریی بیر و هەست بە یارمەتی خەونبینین و ئەزموونی ڕەسەنی خودی هۆشمەند.

خەون و زمان لە شیعردا دوو دیاردەو ڕەگەزی بنچینەیین.

من لە ڕێگەی زمانەوە بیر دەکەمەوە. هەر لە ڕێگەی زمانەوەش شیعر دەنووسم، دەشمەوێت هەموو ژیان بەهۆی خەونبینین بکەم بە شیعرو شیعرییەتی پێبدەم.

دەقی شیعری لەپانتایی زمان کاردەکات، نەک لە پانتایی بابەت، کەچی لە شیعری کوردیدا ڕابردوو وەک کەلەپوورێکی تۆمارکراو ملۆزمەو هەمیشە لەناو دەقەکان بابەتە. ئێستاش بەملۆزمی ڕابردوو ترسێندراوە.

نووسەرەکان لەساتی نووسینی دەق بوێرنین، نەیانوێراوە، یان نەیانتوانیوە ڕابردوو وەک بوونێکی کارپێکراو بهێننە ناو ئاخاوتن.

بەتەنیا بەشە گەش و درەوشاوەکەیان پێشکێش کردووە بۆ ئەوەی ڕابردوو وەک ژیانی کۆمەڵگای کوردی بێتە پێشەوە، پێویستە وەک گشتێکی سەربەخۆ بپێورێ و قەوارەی بۆ دابندرێ، تا لەسەر ئاستی کۆمەڵایەتی و ئابووری و دەلالەتی شارستانی و بنیادی شێواز پەرەی پێ بدرێ.

ئاخاوتنی ئێستا کراوەیە، دەچێتە ناو ئاخاوتنی نادیاری ئایندەوە.

دەقی خەونی ڕزگارمان دەکات لە ئیشکردن لەناو مێژوو و واقیعی دەسەڵاتدارو تۆقێنەر، یان تووشبوونی هەڵەی مێژوویی. لە پەراوێزی مێژوو دێتە دەرەوە دەچێتە ناو خەون کە هەقیقەتی زمان و نووسینە، کەچی لەوەش دڵنیانین دیوانی شیعری کوردی دەقی خەونی تێدایە، یان نا.

لە دەقی خەونی هەقیقەتی ژیان و کەسایەتی نووسەر ئامادە و ئارام و زاڵە. دەقی ئاسایی ڕێساو میتۆدی ناو کتێبان دەتوانێ هەڵیسەنگێنێ، بەڵام دەقی خەونی بەتەنیا ناخ و قووڵایی گیان هەڵیدەسەنگێنێ.

ساتی نووسینەوەی ڕووداوەکانی خەون چالاکییەکی زمانەوانی و هۆشیارییەکی ڕەسەن و ڕوونبوونەوەی ڕوانین و جیهانبینییە لەناو ڕووداوەکانی کلتوور و کۆمەڵگاو خەونبینین.

لە ئاستێکی گشتگیری سەیری ساتی نووسینەوەی ڕووداوەکانی خەون بکەیت، سەیر کردنێکی دامەزرێنەرە. تا نووسراوە بەرهەم هاتووەکە بچێتە ناو کۆمەڵگاو شوێن و نیشانە وەربگرێت. وەک ڕووداوێکی بەئەنجام لەناوەوەی ڕووداوی کۆمەڵگا کاریگەری و جووڵانەوەی ئاشکرا بەدەستەوە بدا. بچێتە ناو بیرو بیرکردنەوەی ڕۆشنبیریی کۆمەڵگای کوردی و ئاسۆی ڕەسەنایەتی بەسەردا بکرێتەوە. کە ئاسۆی ڕەسەنایەتی بەسەردا کرایەوە بەهای ڕاستەقینە وەردەگرێ. لە چێژی میللی دوور دەکەوێتەوە دەچێتە ناوەوەی ئەدەب، ناوەوەی ئەدەبیش چێژی دەستەبژێری کۆمەڵە.

هەر ئەدەبێکی نووسراویش نەیتوانی بچێتە ناوەوەی دەستەبژێری کۆمەڵگا، پێویستە گومان لەزەمینە و مەبەست و ئاست و ئاراستەکانی بکرێت.

ڕەگەزی سەرەکی لەناو ڕۆشنبیریی و کلتووری کوردی هەبووە، کەچی نەتوانراوە بۆ ساتی نووسینەوەی ڕووداوەکانی خەون کاری پێبکرێ، بەسوود وەرگرتن خەونبینین بهێنێتە پێشەوە.

نموونە: خۆدواندن و دواندن و گەڕانەوەی ڕابردوو لە ڕێگای بیرهاتنەوەی کتوپڕو هونەری پەخشانە شیعر، ئەم ڕەگەزانە لە حەیران و لاوک و بەیتە خۆماڵییەکان بەزەقییەوە دێنە ناو زەینتەوە، کەچی لە نووسینی شیعری کوردی ئەم ڕەگەزانەمان لە ڕۆشنبیریی و کلتووری بێگانەوە وەرگرتووە. نەمانتوانیوە بگەڕێینەوە بۆ ماک و ڕەگی ڕۆشنبیریی و کلتووری خۆماڵیمان، لەگەڵ ئەوەشدا ئەوانە بنچینەن دەبوایە لەوانەوە بکەوتابووینایە ڕێ

و هەنگاو هەڵگری خۆمانبین.

وەرێنە کردن بەناوی نووسین لەناو ئەدەبی کوردی دەرکەوتووە، لەهەمان ساتیشدا گومانی لێ دەکرێت، چونکە بەپێوەر و ڕێساو بنەمای ناوکتێبان بەرێوە دەچێت بەتاڵە لە سەرچاوەی کوردی و دووریی دەلالی زمان.

ئەمجۆرە کارکردنە ڕوخساری نووسینی کوردی ڕاستەقینەی لەکەدارو ئاولاوی کردووە.

ئاسانە لاسایی کردنەوەی بلیمەتانی بێگانە. ئاخۆ چەند لەگەورەیی ئەوان بەرمنی کورد دەکەوێ. خۆبوونی منی کورد لەم شێوازە نووسینە لەچیدایە.

ڕەنگە ئێمە لە بیناسازی و دیمەنی شەقام و باخچە گشتییەکان نوێ ببینەوە، بەڵام لە گیان و خەونبینین نوێ نابینەوە، چونکە لە گیان گەمارۆی ئایینیمان لەسەرە تەنیا لە ئایین بینین جێگیرو نەگۆڕە و کلێشەبەندی وەرگرتووە.

دەقی خەونی لە کۆمەڵێک دەلالاتی زمان و ڕوانین و جیهانبینینی پێکهاتووە، هەمیشە گیان لەپلەیەکی ئەفسوون و جادوویدا یارمەتیدەریەتی بۆ چرکەساتی نووسین و چوونە ناوگیانی مانا زیندووەکان لە ئازاد کردنی شێواز و گەمە زمانییەکاندا.

دەقی خەونی لە بنیادی ڕستەکانیدا سنوور دەبەزێنێ دەستکەوتێکە بەهۆی لێکدانی پیت و دروست بوونی وشەو ڕستە، بارەتەکان دەکرێنە هەست و دەخرێنەڕوو.

من هەست دەنووسم لە بارەی هەستەوە نانووسم.

بارەتەکانی دەقی خەونی هاوسەنگییەک لە نێوان دال و مەدلوول دروست دەکات. ئەم دروست بوونەش سەرچاوەی پرۆسەی دامەزراندنی دەقی خەونییە.

دەقی ئاسایی لەسەر ئەم ڕێسایە دامەزراوە. نووسەر، دەق، خوێنەر، کات، شوێن. ئەمانە ئاماژەن بۆ سنوور بەندکردن و یەک دووریی زمانی دەق. زمانی دەقی سنوور بەندکراویش ناتوانێ هەموو هەست و خۆزگە و چالاکییەکانی مرۆڤ لە خۆ بگرێت، یان لە خۆی نزیکیان بکاتەوە.

من زمان دەنووسم لەبارەی زمانەوە نانووسم.

١٩٩٩ – ٢٠٠٠ هەولێر

سرووش

1

ئەوی لە هەموو شتێک دروستکراو
تەواو مەست بە هەموو شتێک
کتێبی چی ئێمەی هێنا بەکراوەیی
لە دەستە گوناهـ نەکردووەکانی بووە گیانێکی شیاو دابەزیبە سەر زەوی
گریان هێندێک شتی دەهێنایەوە بەهەشتی پڕ ئاوازی بێدارکردنەوە
ناوچەوانە دەمار دەرپەڕیوەکەی بۆن دەکرد
لەسەرەخۆ سووتانی دەنۆشی
چاوە سڕە بریقەدارەکانی لەگەڵ دێڕەکان لە خۆشییەکی بەردەوامدابوون
دێڕەکانیش هەمیشە بەبرادەری یادو دروودیان دەزانی
بەهەردوو دەست توند ژیانی گرت و دەمی کردەوە
بڕوای کرد بە بازێکی ژیر بۆ حیکمەتەکانی ڕووناککەرەوەی چاو و نیگا
ئاسمانی سەرگەردانی بە ئاسوودەیی پێوا
تۆی تێکەڵ بە نازو مەنزڵ و نیازم
بۆچی بوو ئەی ئاسمان
ڕێبواری ماندوو بە هەموو ڕێگاکانی تێپەڕی
خوای دڵکەش و ئارام بە جوانیی
لە دەموچاوی ڕوون و بە بەزەیی کتێب هاتە دەرێ
ددانەکانی گوشی
ئاگری داهێنا
گەڵاکانی درەختی ناوبانگ شادو پەسەندن
دەبن بە کاغەزی بەرەکەت و بێتەگەرەیی
سرووشەوان کڕنۆشی خۆشبزوێنی بۆ دەهێنێ

هێمنن لە ئاخاوتن
نامە ئاڵوگۆڕکردنی نێوان ئادەم و حەوا هاوسەنگی زەویی تێکدا
مەلەوانی لەناو شەپۆلی تووڕە و توند و هەڵچوو
خوێنی ماسوولکەکان دەکاتە
دارگێلاسێکی وشکبووەوەی لەبیرکراو
شەپۆلێک گومان تووڕەو توندو هەڵچووی کردبێت
سەرگەرمی نەمریی نییە
لە پەناکانی ژیان
فریشتەیەکی ڕەخسیوی ساکار بەپێی کوتراو ڕادەکات
منداڵدان و کفن
لانک و گۆڕ
بێوچان بەدوایەوەن
ئاوی بەبەزەیی
گیای دڵڕەق
نووسەری هەموو ژیان لەناو خەون کەوتە سۆراخی ناونیشان
گەیشت بە گەورەترین ڕۆشنایی
کە ماڵە ڕووناکەکەیەتی
یان دڵ و هۆش و یەکەم بەیانی
ڕەنگی پەردەی پەنجەرەی ژووری نووستنی
لە ڕەنگی چاوی ژنەکەی وەرگرتووە
چەرچەفی مێزی نووسین و تەختەی نووستنیش
لەناو ڕووناکی هەموو شتەکان بە ئاڵووالایی نابیندرێن
تۆی تێکەڵ بە نازو مەنزڵ و نیازم
بۆچی بوو ئەی ئاڵووالایی
نۆتە دەستنووسەکانی دانا

باران سەری ڕۆشنی بە دۆستی هەرە نزیکی
زەوی هەمیشە بڕواپێکراو کرد
ئەمیش بە ڕۆشنایی نۆتە دەستنووسەکانی
فەرمانڕەوای دارستان هەڕەشە لە بازی پیر دەکات
بازی پیریش ترس و بیری هێلکە نەترووکاندن ئەستێرەی داناکشێنێ
مۆزەخانەیێکی لە هەفتەی ئاسوودەیی مەستتر لە ڕابردوو
پیاوێکی لە هەفتەی ئاسوودەیی چاو ڕوونتر لە ئاگر
گوڵدانێکی لە هەفتەی ئاسوودەیی بەدیدارتر لە پەنجەرە
ماسییێکی لە هەفتەی ئاسوودەیی دڵخۆشتر لە ئاو
درەختێکی لە هەفتەی ئاسوودەیی بە بەرهەمتر لە دارستان
گڵۆپێکی لە هەفتەی ئاسوودەیی سەرەتاییتر لە خەون
بیرکردنەوەیەکی نا ئاشکرا یان خەیاڵێکی ترسناک
هەفتەی ئاسوودەیی ئەی بەردەوام لە پێشبڕکێ و پێشوازی
ئەم گیتارو ئاوازە دیاری خوای دڵکەش و ئارام بەجوانیی بوو بۆ من
نەیانهێشت لە ئاهەنگی سەرکەوتنم
بیانکەمە سروودی گوڵی لە سێبەر گەشەکردووی
ئەو مێوانانەی بە فەرمانی نووسەری هەموو ژیان
لەبەر تیشکی بەرهەمی بێپەروایی
پەرستراو و سروشت و خەونیان دەگەشاندەوە
نیازەکانیان لەدایک دەبوو
بازی باڵ بۆنخۆش دڵگرانییەکانی سەبەتە و ئاوێنە
مێوە و دەموچاو ئاوازی بۆ دادەنێن
دوو قاچی بەهێز خۆیان لە چیاکان دزییەوە
شەقامەکانیش وەک مۆمیا
یان وەک پیاوە دارینە ڕێگای دان لێیەوە بڕۆن

ڕستەیەکی تەواو
دوو چاوی نیوەکراوەی قاچ بەهێزەکان
پاراستنی تایبەتمەندییەکانی ئەو ئاوەن
کە ئێستاش کەشتی لافاوە گەورەکەی تێدا لە گێژەنە
گێژەن شاباش
لەشکرێک بەدیل گیرا
سەرلەشکریان کەشتییەوان بوو
خەونی بازی بینی هێلانەی لێو ڕێژی هێلکەیە
ئەی خەونی ماندوو خەزێنەت باش چاودێر بکە
کلیل و قوفڵی بە ئاگایی بێپەیمانە
ئاسمان لە کوێ شکۆی ئەستێرەی تێدەکەوێت
ئەستێرە شکۆدارە یان نا
زەوی لەکوێ شکۆی کێڵگەی تێدەکەوێت
کێڵگە شکۆدارە یان نا
ئاو لەکوێ شکۆی مێوەی گەییوی تێدەکەوێت
مێوەی گەییوو شکۆدارە یان نا
ئەی داهێنەری ئاگری ئەمەکدار
ژیانی سەرزەمین
ژیانی ناو ئاسمان
چییان پێ بەخشی
چیشیان لێ ستاندی
هێشتیان ڕێزی پاشەڕۆژ بگریت
مۆسیقا لە ماڵت شتێ بڵێ
چرایەک بێباکانە ڕووناکی خۆی تێدا بناسێنێ
مشتومڕی زیندووان

لێکحاڵی نەبوونی مردووان
زیندوویی
مردوویی
باڵی بۆنخۆشی یەک بازن
زەمینی وشک
ئاسمانی بەباران
ئەوانیش باڵی بۆنخۆشی یەک بازن
باڵێک هێندەی دووگوردی نوێژ دڵنیاو ئازادو بڵندو بە پەیمان
تەنیایی ئەی قووڵترین ڕاستی بە هەموو زەمیندا تێپەڕە
با هەڵەی کرد هاتە ناو دارستان
دەستی ئاشنابوو بە ڕاشڵەقاندنی هێلکەی گەرمی ناو هێلانە
باز نهێنییەکانتان لای کیژی کافرۆش بدرکێنن
بڕوای پێبکەن ئەگەر فەرمووی نیازمە ژیان بکەمە باخی گشتی
بە هەموو ڕوخسارێکی حەز لە ئاخاوتن ئاشنا
یان بیکەمە کاتژمێرێکی بڕواپێکراو لە دەستی هەمووتان
چی ژیانی بەزەوی بەخشی
زەوی چی بەژیان بەخشی
ژیان چی بە زەوی بەخشی
مردن نهێنی هەموو ژیانە
کیژی کافرۆش هەر تۆنی دەژیت
بە ژیانت جوانییەکان ئازاد دەبن
پێیەکانی بەسەر تەپڵەی کانزایی پێش دەمی درێژکردوون
کورسی پلاستیکیشی بە پشتدا شکاندووەتەوە
تا خوێنی بە وەفا لەسەر پەنجەکانی بگەڕێتەوە
قۆپچەی برۆنزی بە کراسی ئەو منداڵانە دەدرەوشێننەوە

لە بەرامبەری گەمان دەکەن
ئەو بە شەوق و تاسەی منداڵان دڵ توندە
دەتوانین لەناو درەوشانەوەی قۆپچەکان
دوا وێنەی دارستانێک بکێشین
نووسەری هەموو ژیان بگاتە ناوی
کشمیش و شیری کوڵاو و مێوژ و برنج بخوات
بازیش هێزو هۆش دەگەیەنێتە گەڵا
دەبێتە هونەرمەند وێنەی ئەولکانە دەکێشێ دەکرێنە زەمبیلە و سەبەتە
دەشتایی ڕووت و ئاسمانی نائومێد دەبن بە نێچیری لاواز
ڕووباری کەنار پڕ مرواری و ماسیگرە
باوەشی دەکاتەوە جگەرگۆشەکانی دەژمێرێت
سێبەری بەسەر بەرد و درەختە ئارەزوو بەرزەکان درێژ دەبووەوە
شار لەناو تریفەی شەوی قەڵای مێردان
باخچەکانی پڕ منداڵی گەشبین دەبوون
باخچەکانیش باخچەوانە زیرەکەکانیان دەدواند
ڕێگا فەرمووی دەنگی کلیلی دەرگاکان مۆسیقایەکە بۆ خرۆشانی هاوبەش
شار بە پڕبوونی منداڵی گەشبین
باخچەی فریای پاکنووسکردنی یادگارییەکانی دەکەوێ
دەریاش بە کەشتی گەورەو بچووک و قولاب فڕێدانە ناوی
لە سێرک شەپقە پووشەکەی بە هەوادا هەڵدا
بە لە خۆڕازیبوون و دەموچاوی گەشیەوە توند چەپڵەی سەرکەوتنی لێدا
سێرکەوان خۆشییەکانی لە ژیانت بینیوون
دەتوانی چەندیان بژمێریت
سێبەر لە هاوین وشیارە
هەستی منداڵیی ڕێبواران

له گۆرانیدا دەکاتە پاداشتی ژیاننووس
هەتاو لە زستان وشیارە
هەستی مندالّیی ڕێبواران
له گۆرانیدا دەکاتە یاداشتی ژیاننووس
داهێنەری ئاگری ئەمەکدار
برینەکانی لەشی بە ڕۆنی بەڕوو تیمار دەکات
هێشتان بەهار لاوە گیایەکانی بۆ دەرمان دەشێن
بۆنی گیای تەڕو پاراوی پڕ وزە
دڵخۆشی و خوێن جمانی ئەسپە
ئاوێنە لە سێبەر پیلانگێڕ نییە
هاوپەیمانە لەگەڵ ڕاستگۆیی ڕۆشنایی
ئەی داهێنەری ئاگری ئەمەکدار
هەموومان دەپرسین هەنگاونان بەرەو تۆ خەیاڵ خۆش دەکات
پێستمان لە پەلکی گوڵ دەپێچێ
لە تەمێکی چەوری نابینا چاوت بکرێنەوە
لە یەکتر ئاشکرابین نەبی بە بکوژمان
ئەی دەموچاو هاوار بکە پێڵاوجووت کەوتوون
ڕێگا جادووبازە بە ئاوازی مارش و بزەی فێڵاوییەوە
بڕوات پێدەهێنێ بکەویتە ناوی
زەردەواڵە دەتپشکنێ
جەنگە نەمرەکانیش بەرێت دەکەن
ئەندامانی خێزان لە شکۆداری خۆیان گەڕانەوە
ناڵی برۆنزی ئەسپیان
وەک شمشێری تازە تیژکراوە دەتریسکایەوە
مێزی نانخواردن

لە کەیفخۆشی بەخێرهاتنەوەیان هەستایە پێیان
دەستەیەک گوڵی نازکێشانی خستە دەستیان
مۆم پرچی ڕووناک بوو
داهێنەری ئاگری ئەمەکدار چووە سەرمێزی نووسین
لەگەڵ دایکی نازکێشی خەیاڵ هەموو شوێنێک گەڕا
گەیشتە بەهەشتی هەست
لە دەروشانەوەی گەیشتنی ژیان دەبێتە هی هەموومان
هەموومان دەبینە بیرەوەری خۆشیی نووسەری هەموو ژیان
کتێبی چی ئێمەی هێنا بەخشینی لە ناوەندەکان هێنایە کەنار
کەنار شاباش
دەرەوە هەوای سارد و پەرێشان
پرچی منداڵەکانمانی لێ ئاڵۆز دەبێ
لێوی منداڵەکانمانی لێ بەبار دەبێ
پێی منداڵەکانمانی لێ دەقەڵەشێ
دڵی منداڵەکانمانی لێ دەڕەنجێ
شاباش نەهامەتی منداڵەکانمان
ژوورەوە بەناوبانگە
داهێنەری ئاگری ئەمەکدار بە کۆڵانی پێشی تێدەپەڕێ
کتێبێکی دەستنووس لە ڕووی کۆنە دیواری ڕۆچوو ماوەتەوە
زەوی شێدار زیاتر داچێت
بازی هۆگری چاوی خومار و دڵی وریای دیوار
کاغەزو قەڵەمی داواکردووە
زۆرانبازی ئەسپ یاداشت دەکات
دوو بازی وشیار و دڵسۆز
بەسەر دەرگای دیواری نووسراو

ماتی و بێدەنگییان دروست کرد
چیم نەپرسی
دوو بازی وشیارو دڵسۆز
بەسەر دەرگای دیواری نووسراو
ماتی و بێدەنگییان شکاند
چییان نەپرسی
باز مرد پێڕانەگەیشت
هێلکەکانی بتروکێنێ و بێچووەکانی تەواو ئاشق و بێباک بکات
باز ئەی گیانی پەتی
بەخۆت و ئەو بێچووانەت دەتەوێ چیبکەی
ناکامییەکانی خەون وریایان نەکردیەوە
ئەسپەکەم نزیک کوختێکی دارین لە پاوانی خودایی مەست کرد
تا فریا بکەوم گەشتەکەم تەواو بکەم
ڕێزێکم بۆ ئەسپ دانا
ئەسپ بەکەلکێشی دەوڵەمەندە
کێ ئاوی دایە ئەو ئەسپە
لەخۆبایی کرد
کێ ئەو ئەسپەی لە ئاو ڕەواندەوە
دڵشکاوی کرد
جۆگەلەیەکی مەودا کورت و نارێک بە ماسی ئاو زادەی گوت
ئاشقی ئاو نی
لە ورێنەی تێنوویەک کە گومان تووڕەی کردبوو کەوتبییە ناوی
ناچارکرای نەگەڕێیتەوە ماڵی وشکایی خۆت
باران لە شەقامەکان بە ڕازاندنەوە کەوتووە
کەرویشکی نەشمیلانەو ئادەمیی خرۆشان

جامی ئۆتۆمبێلەکەم کردەوە
دابەزیمە ناو شەقام
لەگەڵ باران بە گەشە کەوتم
وا بزانم چاوم بوو نەیزانی بۆنی ژیان لە کوێ پەخشکات و هەڵەی پێکردم

***

ڕۆشنایی لە ماڵەکاندا
ڕەنگ و ڕووی منداڵەکانی کردووەتەوە
خوا ئەی هەمیشە دڵگەرم
هەمیشە دڵنەرم
هەمیشە سادە
تاریکی لە دارستانەکاندا
ڕەنگ و ڕووی ئاسکەکانی هەڵبزرکاندووە
ڕاوکەر ئەی هەمیشە دڵسارد
هەمیشە دڵڕەق
هەمیشە ئالۆز
ماڵ و دارستان
بەشدارییان لە نووسینی کتێبی چی ئێمەی هێنا کرد

***

کتێبی چی ئێمەی هێنا
خەونم لە تۆدا کەسە دوورەکانی بینی
قسەم لە تۆدا بووە گۆرانی
هەنگاوم لە تۆدا جۆگەلەی دەرەوەی پەرژینی هێنا ناو ڕەز
ئالام لە تۆدا ئارمی ڕۆژی چاپکرد
منداڵە ناو نەنراوەکانی نیشتیمانی لە سێبەر دادەنێین
جۆری خوێنی خۆبانیان پێدەڵێت

بە ستایش کردنی دەمارە هەستیارەکانی
خەون و قسەو هەنگاو و ئالآ
ڕەوێک بازی ڕۆشن دەبن بە پەنجەمۆری
دەموچاوی دێڕەکانی کتێبی سەرەتاییتر لە خەون
بە ئومێدی دیداری خوا مەشق بۆ ڕاستەقینەترین قوربانی دەکەن

2

دوو کتێبەوان کوڕە گەورەی ئاسمان و زەوی یان ئا و نا
لە ژوورێکی لاکەوتە ئێمەیان دۆزیەوە
بە لێوی وشک و قاقای لە خۆڕازیبوونەوە هاواریان بەسەردا کردین
ماوەیەکی بێپەیمانە
ماڵەو ماڵ
کۆڵانەو کۆڵان
گەڕەکەو گەڕەک
شارەو شار
بەڕووشکاوییەوە بەدواتان وێڵین
ئاسمانیان لە زەوی هاندا
کورسی لەسەرنشین
باز لە کرانەوەی ئاسمان و باڵ و پارچە گۆشتی
سەرپەنجەکانی بازەوانی نیەتپاک
لە سێدارەدانی گوڵ بۆ شکۆ شکاندنی بەهار
باز چاوی لە ئاسمان شەپۆل دەدا نیازی هێلانەی دەدرکێنێ
بۆ ئەوەی دلێری لە بەرزاییەکان وەک شمشێری هەڵکێشراو ناز بکا
بەتەنیا مەبەست و مەستی فڕین بەس نییە
گوللەی نەتەقێندراو ئیرەیی بە مەمکی گەرمبوو بەشیر دەبا
کتێب ئەی سرووشی ئاژاوە

لە کێڵگەی لۆکە قورگی کیژی
چاوڕەش و کراس ئالووالآو پرچ حەلوایی و کەمەرە شلیان بڕی
بڕوا بێنە
وشەکانت لە ناوەندی زەوی نیوە تەواو پەرتوبلاوکردەوە
بۆ وات کرد
بەختەوەریت لە تەواوی زەوی وەرگرتەوە
ئاویش شەهیدی بێئینتیما
ئاسمان بەدەست ئەستێرە ڕژاوەکانی
جوانییەکی تەڵخە یان ڕوومەتێکی ئەفسانەیی
نووسەری هەموو ژیان بەناوبانگ و فەرمانڕەوایە
پێویستی بەناونیشان و کات دیاریکردنە بۆ دیدار
زەوی و ئاوو ئاسمانی خستە بەرنیشان و ئەڵقەی کەوان
لەبەرچی نهێنیی هەموو چاوەکانت دزی
بەبێچاودێریش ڕێیان نەدای ناسیارو کەس و کارت ببینی
چاوێک بەبێچاودێریکردن ڕووگەی لە بینین بچووکبووەتەوە
ئەی بۆ هێزت دایە خەیاڵی باوەڕ پێنەکراو
نەتهێشت بازی دەنگ گەرم ببێتە بیرەوەرییەکی لەهەتاوی چاوساغ موتوربەکراو
یان دڵخۆشی مێوانەکانی ئاهەنگ
دزەکانی دەربیات دەوڵەمەندکردن بوون بە ڕابەر
ڕووەکی تەمبەڵی بەرسێبەری دارستانی گەورە
کلتووری دەوەن بە ئەوین نازانێ
زەوی ڕازاوە بە خانوو پاڵپشتی ئەوینە
منداڵەکانی کتێب بەسەر چەندین کیشوەر دابەشکراون
تۆماریان بەگەڵێ زمانە
منداڵێک گوڵدانی ژووری باوکی دزی

بردی لەناو کتێبەکانی کردی بەپاسەوان
یان باوک گوڵدانی ژووری خۆی بۆ برد
کردی بە پاسەوانی کتێبەکانی
نووسەری هەموو ژیانی ناوەند لێ ون بوو
فەرمانی لە وشە وەرگرت کەوتە بەرزەبری ویژدان
بەشەرمەوە پۆرترێتی خۆی داپۆشی
پاشای مەرگ هەراسان و تووڕەو توندە
هەمیشە بێیارمەتی و ئاگادارکردنەوە دەرگاکان دەکاتەوە
جوانیی لە درەختی بەرداری حەوشە دەکوژێ
زەوی دوای باران دڵخۆشیی خۆی دەپارێزێ
بەردەوامیش دووبارەی دەکاتەوە
ساماڵەو جۆگە خامۆشەکانی ناو دارستانی سنەوبەر
پەنجەیان خستوەتە ناو پەنجەی تریفەی شەیدا
کۆڕنیشی سەر دارستان چپەیەکی مەردانەی دا بەگوێیان
ئاگری نەجیبزادە لە چارەنووس هەڵنەهات
ئەزموونی قەڵای مێردانی لە دوودڵییەک پێشکێش کرد
نووسەری هەموو ژیان لەناو ئاوێکی خاوێن ڕاوەستاوە
دەتوانی مردووی پێ بشۆی
سەدەف گەرمایی دەداتە پێیەکانی
یاقووت گەرمایی دەداتە پێیەکانی
ئەڵماس گەرمایی دەداتە پێیەکانی
مەرجان گەرمایی دەداتە پێیەکانی
برادەری یادو دروود ئەو ڕۆژە بە ئاکام بگەیەنە
لەسەردانی مۆزەخانە نقومی ڕۆژهەڵاتی دووربووین
ئەنگوستیلەمان خستە پەنجەی خانمی کەلەپوور

خانمی کەلەپوور داپیرەیەکی بە بەزەییە
دەفتەری تێبینییەکانی وەک پێویست ڕووناک نییە
ئاگری ترس و بەختیارییەکی ژاکاوی لە هەناوی کردووەتەوە
هۆگربوونی دووگوردی بەئەمەک وهانا زانی
ئەفسوونیش بەتاقانەی ژیان
ڕکاتی یەکەم
ڕکاتی دووەم
ڕکاتی سێیەم
ڕکاتی چوارەم
سەلامی بەرزبوونەوەی دایەوە
تاجە گوڵینەی گەمەی خۆشیی لە ئەشق و بێباکی نزیککردەوە
نیشانەی سەرسووڕمان بەهیچ ئاکامێک نەگەیشت
نیشانەی پرسیار کەوتە سپێدەی تەمەنی ڕستە
چاودێری لە ئا و نا حاڵی نەبوو
هەوای خۆش پێوەندیی نێوان نووسەری هەموو ژیان و کژی باران بارینە
گای زۆرانبازی ئارەزوویەتی
بەمووی کلکی تەمی چەوری پەنجەرە بسرێ
پەردە پەنجەرەی خۆشناوێ
پێیخۆشە هەمیشە بەتەنیشتی لارەمل شۆڕببێتەوە
پەنجەرە لە ڕەگەزی ئاسنە
ئاسن دەمارەکانی لە خوێن ڕایان کردووە
پەیام ڕەگەزی خوێنپاک نووسیوویەتی
پەیامبەر ماڵی سرووشی لەناو دڵی گوڵە
خاڵخاڵۆکە بردییە ناوی
خوێنی دڵی بەجۆشی پەیامبەر ڕژایە لوولەی تفەنگ

خوێنی دڵی بەجۆشی پەیامبەر ڕژایە گۆپکەی میکرۆفۆن
نووسەری هەموو ژیان مقەڵێت بکە بەچاوی ژەنەڕاڵی دۆڕاو
بەرخێک بەتەماشا مەست دەبێ
ئاهەنگ دەگێڕێ
ئاسمانی بەئەستێرە منی بردە کۆڕی یاران و ناسینی هەموو شتەکانی
دڵشادی و کەشی جوانیی
خوڕەی ئاوی زوڵاڵیش خەیاڵی کردمە
پەیژەو سەرکەوتمە لای نهێنییەکان
دیکتاتۆر ناهێڵێ بۆنی خۆشی لە ڕێی خۆیدا برادەرەکانی ببینێ
پێش ئەوەی لە ماڵ دەرچم ڕووتم پیشاندە ئەی سرووش
گوڵ ئاو دەخۆنەوە گەشانەوەیان دەکەنە
ئەو پیاوەی تۆزێ بای هەڵمژی و دوا دێڕی
نووسینێکی گرەوی پێشبڕکێ برەوەی ستایشکرد
مرۆڤ لە کۆیلەییدا گۆرانییەکانی خۆی بۆ ناگوترێ
دیکتاتۆر بۆ خۆشادمانکردن دەینێرێتە ناو ژیانی
لێوانلێو لە تیرو توانج و لەخشتەبردن
منیش شووشەی مەرەکەب یان تۆپی یاری
دەگرمە دارمێوی لک بەهێشوو دەوڵەمەندو چالاک
بازەکانی دەفڕێنم یان بەفری دەتەکێنم
گشت ئاوەکان یەک ئاون
گشت بایەکان یەک بان
گشت خۆڵەکان یەک خۆڵن
گشت ئاگرەکان یەک ئاگرن
هەور بیر دەکاتەوەو سەرەڕۆ دەڕوا
یان بەدوای دەنگی کێڵگەیەکەوە دەچێ
باران بێباکانە بەناو بیرکردنەوەی تێدەپەڕێ

نووسەری هەموو ژیان لە دوا ڕکاتی نوێژی درۆ بەزاندن
ئەم حیکمەتەی کردە ڕەنگی ئێمەو دڵی جیهان
ئەگەر دەروونی خۆت پڕ ڕووناکی نەبوو
تەماشای هەتاو مەکە بیرکردنەوەت لێ ون دەبێ
گریانی بێبیانووی مێوانی داناو ناودار
سمۆرەی سەر کاکڵە گوێز لە ئەمەک و خۆشی توایەوە
لوول دەخوا خەریکە دەست دەخاتە پێش چاوی
گومەزی لووتبەرزی تووڕەهات کوا ماڵی خانەدانان تێکەڵ بەتۆن
تاسەی لووتکە
ڕازی لووتکە
وێڵی لووتکە
مەستی لووتکە
لووتکەویست ئەی پەنجەرەی داخراو و کتێبی بەندایەتی
ئاژانسەکان هەواڵی بەرزبوونەوەی دیکتاتۆریان تێدانەبوو
خانە گومان و شەرمەزار بیری لە بەد ئەشقی کردەوە چیی پێکرد
بەبینینی
شەوی بەئەستێرە
تیشکی بەپیت
بەهاری بەهێز
لانکی پڕ پێکەنین
خامۆش و دەم بەباوێشک دەروون گرژبوو
لە گڕکانێکی دەکرد گەرمایی پێنەمابێ
بازگە دەرگای گەورەو بێبەزەیی پایتەختە
بەچاوی نیشانگرو هەستی فریودەریەوە دەترنێتەوە
شەقامی نازو مەنزڵ و نیازی خۆشبەختی یان بەدبەختی
ژیان لە سێبەری ڕوونی مردن دەبێتە ڕازی هەموو جەربەزەییەک

یان پیاسەیەک نزیک کۆشکی دەنگوباس یان کتێب لە هەموو شوێنێک
مردن شەمەندەفەرێکە بەیەک ئاراستە دەڕوا
شەمەندەفەر هەمیشە لە کاتی خۆی ڕانابووریێ
ژیان یانی سەوزایی خومار و خۆبوونی کاتی ڕابوون
دەچمە کتێبخانە ڕۆژنامەی سبەینان وەردەگرم
بیر لە ئاژانس دەکەمەوە
بۆ پاشا جەنگی مانەوەی نەکرد
لەسەر هێڵی ناوەڕاستی زەوی سوپاس بۆ بینین
بۆنی خۆشی شوێنپێی خۆی شیرین دەکات
یان تاسەی دەمهاوێتە سەر ڕێگایەک دابەش ناکرێ
چەتری خۆشنودی دەکەمەوە
سێبەری وڵات بزرکردوو ئومێدی تێدا دەدرەوشێنێتەوە
وڵات بزرکردوو بەهای سێبەر دەزانێ بۆیە لە وچان شەوقێکی تەواوە
خوێی ناوچێشت مەتەڵی هەزارو یەک شەوەی هەڵێنا
ئاو لەسەرچاوەیەکدا دووجار مێوانداریت ناکا
بەڵام هەمیشە لە ڕۆیشتندا بێدایک نییە هەموومان دەناسێ
درەختی لاواز پەلەیەتی تیشکی هێزدار داگیری بکات
سەرکردەی لاواز پەلەیەتی لەشکر میلی تفەنگ نەهێنێتەوە
کتێبی لاواز پەلەیەتی خوێندەوار چاوی ڕەشکەو پێشکە بکات
خەونی لاواز پەلەیەتی خەونبین خەبەری بێتەوە
لە سپیاتیی کاغەز ژیان بەسەردەبەم
کەشی سەربەستیم دەکەمە ڕەنگی بەیان و شینایی ئاسمان
ڕەنگی بەیان منداڵێکە خاچێکی بەدەستەوەیە
شینایی ئاسمان پێغەمبەرە دەگا بەچارەنووس
نووسەری هەموو ژیان کەی هێمنی و میهرەبانی دەکەیتە ڕستەیەکی چالاک
دیمەنەکانی پایتەخت سەرنجمی بردە لای ئاوێنەیەک گومانەکانمی لەبەر خاوبوونەوە

چاوم لە ناو
مۆسیقای دامەزراندنی
گۆپاڵی دڵخۆشی پیرانی
حەوزی شڵەقاو بە مراوی
شێتی پرچ ئاڵۆزو دڵڕوونی ناو شەقامەکانی
جوانووسییەکانی ناوچەوانی دیوارەکانی
پەنجەرەی ئامێز بەمنداڵی ماڵەکان دەکەمە پاسەوان
حەوزو فوارە چەندین پیاوی دژە مۆسیقایان لە خۆیاندا خنکاندووە
بازی خرۆشاو بڕوای بەزەوی نەما دەنگی لاجێبهێڵێ بردیە ئاسمان
دەستێک لە ناو وەرزەکان بەفری کردە دەنکەگەنم بوون بە دۆستی کێڵگە
ئەسپ فەرمانت بەچییە
سەرپێچی و پێداگرتن
بەهێز بڕوانەو تێپەڕە
ئاسمان تەنیایە پێویستی بە دڵتە بینێریتە ناوی
پاشا لێکەوتووەکان نەوییاتیی زەوییان تەواو پشکنی
لە بیری ئەوەدان بڵندایییەکانی لێکبدەنەوە
باران بەدەستی نەرمی نەوییاتی و بڵندایی لەخەو بە ئاگاهێنا
ڕایکێشانە ڕاستایی
قەڵغانەکانی شکاندن
نووسەری هەموو ژیان بەجوانییەکی ڕوون دروست بووە
لە بەخشینی خوێنی گیانی یان ماسوولکەی پتەوی بەرەنگاربوونەوەی
بۆ نوێژی درۆ بەزاندن ماندوو نابێ
تەلی تەلەفۆن بەناو پەنجەرە هاتووەتە ژووری
دەم بەباوێشکی بێجووڵەو بێبەرەکەت
ڕەنگی سووری تاریک تێیدا درێژەی کێشا
پاشا کاتژمێری داکەندراوی دەست باوکی مردووی لە دەست کرد

به سواری ئەسپ و کراسی زێڕین هاتە ناومان
لە سەرەتاکانی بەردەبازو قەڵەمباز دوا هەواڵی پیت و دەنگی پێبوو
کەس گوێی نەدایێ
گوێ ناپرسێ کێی
دەنگدانەوەی پرسیاری سەغڵەتکەر
پەردەکانی دارِزاندووە
کەس دڵی نەدایێ
دڵ ناپرسێ کێی
ڕوو وەردەگێڕێ بەبرادەری یادو دروودی نازانێ
دەستی بەرەو حەوانەوە بگرێ
کەس هەستی نەدایێ
هەست ناپرسێ کێی
حەپەساوی کشوماتی
دوای تەقەی شەڕێکی بێئامانە
کەس چاوی نەدایێ
چاو ناپرسێ کێی
لە سەرنجدان وەک بەهرەمەندی ڕۆمانسی
بەهەڵپە خۆی بۆ بزەی ناسیاری هەڵداوێ
دایکی هەر هەمووومان هات ڕستەیەکی ئاسوودە کرد
سێبووری نەیهێناوین
ڕەنگی ژیان لە ئێوارە دەگۆڕێ و خەلات دەهێنێ
بۆ کوێ دەڕۆین
دیارییە سادەکانمان بدەین بەکێ
زەمین بریتییە لە ڕوخساری ماندووی
کەسنەناسێکی ناو تەپوتۆزی پەرشوبلاوی
برادەری ناز و مەنزڵ و نیاز بەدوایدا نایەن

دڵنیایە لە هەموو شوێنێک خوای لەگەڵدایە
لە ماڵ و سەیرانیش منداڵەکانی
***
نووسەری هەموو ژیان
گڵۆپی مەودایەکانی گفتوگۆی زەرد کردووە
حاڵیشە لە میهرەبانی ڕووناکی
ڕووناکی یانەی تایبەتییە
دەشزانێ گەشانەوەی خونچە دڵخۆشیی خوایە
دڵخۆشیی خوا مۆسیقای ڕاپەڕینی تەواوی زەوییە
مۆسیقا دەنگی ژیان بەگوێیە
ئاسمان
برادەرایەتی
ئادەم
دەگەیەنێ
پێویستە ئێمە ئا یەک بڵێین
***
نووسەری هەموو ژیان
گڵۆپی مەودایەکانی گفتوگۆی ڕەش کردووە
حاڵیشە لە جادووی تاریکی
تاریکی یانەی تایبەتییە
دەشزانێ سیسبوونی خونچە دڵتەنگیی خوایە
دڵتەنگیی خوا زەنگی کەوتنی تەواوی زەوییە
زەنگ دەنگی مەرگ بەگوێیە
ئاسمان
برادەرایەتی
ئادەم

دەگەیەنێ
پێویستە ئێمە نا یەک بڵێین

3

باز لە گەرمایی ئاگری پیس نەبوو فامی کرد بۆنی ڕیای لە دەنووکی سڕی
پڕە لە سۆز بە تەواوی ڕازەکانی برادەرایەتیت لەگەڵ دەبەستێ
کتێبی چارەنووس دادەگیرسێ دەروونت دەگا بە درەوشانەوە
پڕە لە بێگەرد بە تەواوی ڕازەکانی برادەرایەتیت لەگەڵ دەبەستێ
کتێبی چارەنووس دادەگیرسێ دەروونت دەگا بەدرەوشانەوە
پڕە لە بەندەناس بە تەواوی ڕازەکانی برادەرایەتیت لەگەڵ دەبەستێ
کتێبی چارەنووس دادەگیرسێ دەروونت دەگا بەدرەوشانەوە
پڕە لە جەربەزە بە تەواوی ڕازەکانی برادەرایەتیت لەگەڵ دەبەستێ
کتێبی چارەنووس دادەگیرسێ دەروونت دەگا بەدرەوشانەوە
منداڵیی بەرەو ئاگری پیس نەبوو هەنگاومان پێهەڵدەهێنێ
چارەنووس بەرەو ئاگری پیس نەبوو هەنگاومان پێهەڵدەهێنێ
شکۆ بەرەو ئاگری پیس نەبوو هەنگاومان پێهەڵدەهێنێ
سەرەتا بەرەو ئاگری پیس نەبوو هەنگاومان پێهەڵدەهێنێ
دایک و باوکم و منداڵەکانیان
لە شادیی بەهەشت درەختی بنەماڵەیان خوێندووەتەوە
دەستەویەخەی ئەو ناز و مەنزڵ و نیازەن
تەنیایی پەیکەرە برۆنز و مەڕمەڕییەکان سەرکەش نابێ
بەوەی ناوبانگ و پایتەخت نابێ بەهی ئەوان
شەقامی ژێریان زێرابە لەسەرەخۆ شەق دەبا
کتوپڕ دەکەونە ناوی
نازومەنزڵ و نیازیان لە دەست بەردەبێتەوە چاوترسێن دەکرێن
منداڵێکی زۆرزانی قەشمەرجاڕ دەنگی بڵاوکردەوە
ئالا پێچراوە بازێک باڵە فرێیەتی بەسەریەوە بنیشێتەوە شوێنێکی پێ بدا

ئێوە دەبنە پەیامێکی حەڵاڵزادە
تاهەتایی دەستتان بۆ درێژ دەکات
پەیکەر لە فەرموودەیەکی کە قوتابخانەی سەرەتایی خۆی هاتەوە بەربینین
ئاوی گفتوگۆی بۆ ژێر ئەو درەختانە بەردا ئاگریان پێدەکرێتەوە
لە تۆماری بێئاکاری پایتەخت
شکان و ڕەنگچوونەوەی خۆی تۆمار دەکا
تارمایی درێژی دیکتاتۆر بەناو پایتەختدا دەجووڵێ
پایتەخت ئازایەتی بەو خەڵکە دەدا
تێیدا لە دایکبوون و خوێنی بەدەمارەکانی داون
جامی زێڕ و ئەفسانەکانی گوڵ و ماسی و باز دەمگەڕێنێ
ئەرێ گەڕان هیچ دەگەیەنێ
کوێندەر بکەین بە پایتەخت
سەرەتای ڕستە یان کۆتایی
یان گیانی نیمچە مردووی ناوەند
دەنکە چەوی وشیاریمان داوێینە ناوشینایی دەریای پاڵەوان لێ ون نەبوو
بۆ ئەوەی بە درێژایی ژیان لەگەڵ یاقووتەکان یەکتر بناسن و بەوەفا بمێننەوە
نووسەری هەموو ژیان تەنیا لە بۆنەی یەکترناسین
حیکمەتەکانی ئەستێرە لەکاتی گۆرانی گوتن نیشان دەدا
لەکاتی گۆرانی گوتن ئەستێرە چەند بەلارو لەنجە و نازپەروەرە
مرۆڤ ئەی بوختانکەر بە گوڵ و مۆسیقا و پیاوی
بە ئومێد ڕاوەستاو و ئاوی ڕوون و فووی شمشاڵ و هەواری قوڵینگان
شتێک لەماڵی ڕێز لێندراوی هەست
وەک تیشک خۆی فڕێدایە ئاسمان
گەیشت بەدڵی تەندروستیی باشی زەوی
پرسیارەکانمان لە لووتکەی باران خواردوو دەکەین
بۆ ئەوەی خۆشییەکانی ناوەند سەغڵەت نەبن

یان گومانەکانی دامێن پەنایەک بە مانەوەیان سەرقاڵ نەکەن
نووسەری هەموو ژیان تەنیا لە بۆنەی
خۆشییەکانی ناوەند و گومانەکانی دامێن
بەکتێبی چی ئێمەی هێنا دەچێتەوە
پایتەخت هێندە دەروون ساردو چرا کوژاوەو تووڕەو شکاو
کاتژمێری شوێنە گشتییەکانی پاش و پێش دەخەن
سییەکانی خەریکە بڕزێ
درەختی لێوار شەقامەکان کەوتوونەتە باری دڵەڕاوکێ
کۆگاو قاوەخانە و بازاڕی لێمان هەڵدێن
سەرەتای ژیان بوو بەفری بێپەیمان قاچی خانووەکانمانی تەزاند
سەرەتای ژیان بوو بارانی شالاو هێنەر دەمی خوشک و براکانمانی کلیل دا
سەرەتای ژیان بوو کوللە بەسەر خوانی خێزانیمان پژمی
سەرەتای ژیان بوو مشک جلوبەرگی گەشتی کونکون کردین
نووسەری هەموو ژیان کتێبی چی ئێمەی هێنای
پێشکێش بە خواوەندان
گوڵ و
ماسی و
باز کرد
خواوەندی یەکەم گوڵ وای گوت
شەقام بە پێیەکانت بە ئاگابێنە درێژە بە بینینی گەلای خەنەیی بدە
تەمومژ بەغەریب نەزانی و بە فڕین نەڵێی ماڵئاوا
پەڕەمووچی باڵە بەهێزەکان بهێنە ژوورەوە
لە پەنجەرە ڕەنگی خواو ژیانت لێ دیار دەبێ
فریشتەکان خوێنی مردن لە دەمارەکانت بەتاڵ دەکەن
خواوەندی دووەمیش ماسی فووی بە کەڕەنا کرد
لە شەڕەکانی ژیان ئاشق دەبیاتەوە

قەشمەرجاڕ تێیدا دەدۆڕێ
لە بینینی براوە خەجاڵەت و داماو و بێهێز ڕووی کەڵێی تێدا نامێنێ
ئەشق زۆری خایەند لە خۆشییەکانی بردنەوەی پرسی
شەڕی جوان دەستەویەخەی باو درەختی تازە گەڵا کردووە
لە سەرەتای گەمەو ڕووبەڕووبوونەوە
ژنەکەم گوڵەکانی ناو ماڵی ئاودا
شیری دا ساوایەکەمان و نانی گەرمیشی لەسەر خوان دانا
خواوەندی سێیەمیشیان باز دوور نییە ئاوا بڵێ
کتێبی چی ئێمەی هێنا ئەی ڕازی ناکامی
کوڕی سادە ڕوو و سادە دڵت نەماوە
شەڕەکانی ژیان بکا بێجگە لە ژیریی ڕۆژهەڵات
ماڵی ئەشق چەند گەرم و مانادارە خوێنی لە زەوی ڕسکاند
لە دەمودووی دایە شازادە ئاگر دەکەوێتە سەر زەمین
سووتان گەورەییەکی خودایی دەداتە
بیرنەچوونەوە و دەمودووی پێوەندییەکان
پەپوولەی ئاڵوودە بڕوای بە برادەرە دڵناسکەکانی هێنا
خاوەنی هەموو گوڵ و گەڵاکانە گوڵ و گەڵاکانیش مێژووی ئەون
پەڵەیەک بەڕووی شانازیی ئەو لکاوە
پیشانی ڕابەرە ڕزگارکەرەکانی دەدەن
خەریکە یادەوەری لە پێستی مێشکی پەپوولە دادەماڵدرێ
گوڵ و گەڵاش بڕوایان بە دڵناسکیی پەپوولە نەمێنێ
مێژوونووس لەبەر دەرگای ماڵی گورگ دانیشتووە
نووسینەکانی ئەرشیف دەکات
هیچ نازو مەنزڵ و نیاز ماوە سەرنجت بوروژێنێ
تەرازووی سەمموونخانەی گەڕەک
بنیادەمێکی دەست لەناو ژیان بەدیار جوانییەوەی بەختیار بوو

نیگایەکانیم بە چارۆگەی بەلەمی هەڵخەڵەتاندن هەڵواسی
دوور زۆر دوور لە کانیی وەفادارو سێوە لاسوورە تەنیام کرد
بێدەنگی و گەشەنەکردن لەنزیک کانیی وەفادار و سێوە لاسوورە دروستبوو
لە وشیاری و گیانبازی دوورکەوتەوە
نووسەری هەموو ژیان کتێبی چی ئێمەی هێنا
تەماشای گشت لایەک دەکا ستایشێکی پاراوە
لەم ستایشکردنە شادمانی
چرای ماندووەکان شەوق و ئارەزووی ئەوەیان نەماوە
گوێ بۆ نازو مەنزڵ و نیازی پەپوولە ڕابگرن
بەڵێنی چرا بە پەپوولە بەڵێنێکە پڕ لە زەبروزەنگ
ئاگری بەندایەتی خەونی پایتەخت چۆڕایە ناو خۆڵەمێش
باز ئەی پەیبەر بە هەوای خۆش و گەرمدا هاتوو بە بێباکی
هەڵوەرین مانایەک بەگوڵ دەبەخشێ
بەخشینێک ئاوی کانیی وەفادار نازی کێشاوە
نووسەری هەموو ژیان ئەگەر دەستت لەرزین و ڕوخسارت تێکچوو
کام نووسینت دەکەیتە شانازیی ژیاننامەت
نەوەکانت بەچیتەوە بنازن
ئاگری پیس نەبوو
خەون لەناو سروشت حەساوەیە و درەختێکی بەفەڕە
نووسەری هەموو ژیان پەنجەکانی لەناو توند و بەهێز دەکا
با گلەیی ئەوەی لا کردم کە ناتوانێ خەونببینێ
پێمگوت سەرگەردانیت لەوەیە
بالیفت بەشەڕ گەمارۆدراوە هێشتان ئازاد نەکراوە
خەونێک هاوبەشی خەونی کردم
ڕازە کۆچکردووەکانی هەموو بۆ هێنامەوە
گۆرانی لەناو سروشت حەساوەیە و سێبوورییەکی بەفەڕە

بە ڕێکەوت گۆرانیم نەگوتووە
بە ڕێگاشدا نەڕۆیشتووم
گۆرانی هەواڵێکی خۆشە ئەلبوومی منداڵیی لەکراسێکی ناسک هەڵگرتووە
نوێژ کردنم لەناوی چاو لە هیچ ناترووکێنێ لەگەڵ بەهەشتەوان ئاشنایە
لە دەرەوەی گۆرانیی نوێژ وەرزشی پلێنگێکی شەپلە لێدراوە
هاتوهاواری بەدگۆ و گەلحۆی دێتە ناوی
کەشوهەوا بە باران دڵشادە
زەویش دەستی دڵنەوایی و ئاسوودەیی پڕمێوەو یادگاری وەرزەکانە
ژێری ڕۆژهەڵات
قاقایەکی ئاشتیخوازانەی بەڕوومدا بەرەڵڵا کرد
بەشیری ڕووەک ئومێدی کردمە قەڵای دمدم
لەشکری چاوڕوون دەگەنە ناوی هەڵە و ئاوازەکانمان جوانتر دەردەخەن
ئەگەر زەوی ڕەگی درەخت پتەوی نەکردبێ دەتوێتەوە
زەوی بتوێتەوە دەبێتە گلێنەی ژەنەڕاڵێکی دۆڕاوی چاولێڵ
قەرزدارە بەسڵاوی ئەو ئاگرەی
باران نەیتوانی بیکوژێ
ئاگر ئەی ئامانج و بەخششی هەموو پێگەیاندنێک
نووسەری هەموو ژیان لە دیمانەیەکی تایبەتیدا
وچان و هەست نیشان دەدا
پاشان بەناوبانگێکی پڕ درووود و شکۆوە دەچێتە ناو بلیمەتی
ون نییە وەک ئاوازێکی شاد و بریسکەدار
سۆزی منداڵیی
بێگەردیی چارەنووس
بەندەناسی شکۆ
جەربەزەیی سەرەتا
دەگەڕێنەوە ماڵەکەت

که له شادیی بەهەشت درەختی بنەماڵەی خوێندراوەتەوە
دیوارەکانی دەنکە تەزبیحی باپیرانمانە
پەنجەرەکانی بیلبیلەی چاوی حەیرانبێژانمانە
دەرگاکانی دەمی پاکی فریشتانە
ژوورەکانی هەستی بەختەوەریی یەزدانە
لەگەڵ مانگ ڕێککەوتووە
بەشێک لە گەنجینەی ڕووناکی
بەدرەختی حەوشەوە بکات
هەموو کەسێک ئازادن پێویستییەکانی خۆیانی پێبکرن
یاد ئەی خاوەنی هەموو پەیمانێک
کە ڕێکەوتنامەی گفتوگۆی بەشیری ڕووەک ئیمزا کرابێ
تێبینی بکە دڵی تەرازووی مام زۆرابە
ئەگەر لاسەنگ بێ ڕیا هەناوی ژیان دەخوا
زەبروزەنگ لە هۆشی پیاوی ئەهریمەن نەژاد هاتە دەرێ
لە لایەنگریمان بۆ ژیانی نازپەروەر و شیاو ڕووێندران
فڕوفێڵ لە هۆشی پیاوی ئەهریمەن نەژاد هاتە دەرێ
لە لایەنگریمان بۆ ژیانی ناز پەروەر و شیاو ڕووێندران
ڕکوکینە لە هۆشی پیاوی ئەهریمەن نەژاد هاتەدەرێ
لە لایەنگریمان بۆ ژیانی ناز پەروەر و شیاو ڕووێندران
پڕوپاگەندە لە هۆشی پیاوی ئەهریمەن نەژاد هاتە دەرێ
لە لایەنگریمان بۆ ژیانی نازپەروەر و شیاو ڕووێندران
کاتژمێری خەبەر کردنەوە خەبەری کردمەوە
ئارەقە و چەوریی نووستنم لە دەموچاوم لادا
ماوەیەکی کورت لەبەردەمی کتێبخانەکەم وەستام
هۆشم هاوێشتە ناویان
دیوانی نالیم بۆ خوێندنەوەی شانازیی کەوتنە گیان دەستنیشانکرد
چایەکە پێگەیشت

پارچەیەکی گەورەم لە کێکی ناو خوانچە بڕی
دراوسێکەی بەرامبەرمان
لە زەنگی دەرگای دا هەموو بوونی بووە سۆزو هاوار
دیکتاتۆر دەموچاوی شکۆداری دایە زەمینی تێکشکاند
دەتوانی بێیت بۆ سارێژکردنی یارمەتیم بدەی
ئا بۆ نا
شووشەی قۆڵەنیام لە شوێنی خۆی دانایەوە هەنگاوم نا
ڕەوێک باز بە تەنیشتم تێپەڕی
زەمین سرەوت
نووسەری هەموو ژیان ناوبژیوانی ئاژاوەکانی زەوی و ئاسمانە
چارەنووسمانی لە کتێبی چی ئێمەی هێنا
بەخەون چواند بەڵام نەزاندرا بۆ نەینەخشاند
گەردەنی ئازاد لە ماڵی گەشاوەی خەیاڵ نیشتەجێی کردین
خەون سروودی خۆگری پێگوتین
دەمی حەزیای کلیل دا
گۆی مەمکی ژنی نەزۆک دەنگ بە فەرمان و تووڕەو لاسارو بەخیلە
ماسی براوەترین پاڵەوانی مەلەوانییە
بەرەنگاربوونەوەی شەپۆلی ستەمکار و گێژەنی پێخۆشە
ئێمەش شەقامی نیاز پاکی و نزای خودایی و گەشتی درێژ
بانگ و سەڵای ناوپەندی پێشینان فەرمانی پێکردم
لاسایی ڕاستەقینەی ئاگرکەرەوە یان ئاگر دز بکەمەوە
چ جوانە
جووکە جووکی یەکەم فڕین
دەنگوباسی پشووی هەفتە
بەروبوومی کشتوکاڵ
گریانی گەرمی ئیماندار
کتێبی چی ئێمەی هێنا ئەی گیانی ڕێز لێگیراوی نووسەری هەموو ژیان

تارمایی یان خەون یان مرۆڤی ڕوون مانایان بە ژیان دا
تارمایی یان خەون یان مرۆڤی ڕوون مانایان بە جوانیی دا
تارمایی یان خەون یان مرۆڤی ڕوون مانایان بە زیندووبوونەوەدا
تارمایی یان خەون یان مرۆڤی ڕوون مانایان بە نەمری دا
گۆرانی بەرەو جەنگی سەرفرازی ڕازی کراوەیە
هەموو ڕێگاکان بە ئومێدت دەکا
برادەری یاد و دروود
لە باخچەی گشتی یان خەزێنە یان مەیدانخوازی شەهید نەکرا
لە تووڕەیی و سەرگەرمی سروودگوتن خۆی کوشت
نووسیبووی خانمانی ڕزگاریکەر لووتکە پێپەستن
ئەرێ کوێندەری دامێن لە ئاوی مردوو شووشتن نقوم بکەین
چاوساغانی سەوزبوون و پشکووتنی بەهاری ئێمە
ئەو چرکەیان سرووشە جەنگ تێیدا بەرپا دەبێ
هۆشم بە ئەشق و بڕواو تەنیایی خودایی ڕوونە
دڵیشم هێشتان سادە و خەونی دەڕوانێ
ماڵی خەون ژوورەکانی لەناویەکدان هاتوچۆکردن تێیدا جەژنێکی داگیرساوە
خانووی یەکنهۆمن
زەوی لە ژێر پێی دانیشتووان خەونی ئەسپ دەبینێ

***

کوندەبۆ ئەی پرسیارەکانی چارەنووس و دۆستی کۆیلەیی
باڵەکانت لە خێزانی ناکەس بەچە ڕوواون
ئاژاوەکانی زەوی بۆیە توانییان
شلی بکەن و لە فڕین دای بگرنە سەرگردە نزمەکان
دڵنیاییت لە دەست دا
ژیان بەو ڕەنگە دەبینی دوژمنایەتی جۆشاندبی

هێلانە و ماڵ و سامانی باپیرانی فرۆشت
ئەم و ڕەچەڵەکی جەژنی بێکۆتاییان لە بەیندا نەبوو
لە دەنووکی نووسراوە ڕۆژگارێک چاوەڕوانمانە جێی شانازی نییە
کلیلی خەزێنە لە دەستی نەزانێکی دێرین دەشاردرێتەوە
بەدبین هیچیان زمانی خەزێنە فێر نابن
کتێبی چی ئێمەی هێنا دادەخرێ

***

باز ئەی پرسیارەکانی چارەنووس و دۆستی بێباکی
باڵەکانت لە خێزانی خانەدان ڕوواون
ئاژاوەکانی زەوی بۆیە نەیانتوانی
شلی بکەن و لە فڕین دای بگرنە سەرگردە نزمەکان
دڵنیاییت لە دەست نەدا
ژیان بەو ڕەنگە دەبینی برایەتی جۆشاند بی
هێلانە و ماڵ و سامانی باپیرانی پاراست
ئەم و ڕەچەڵەکی جەژنی بێکۆتاییان لە بەیندا بوو
لە دەنووکی نووسراوە ڕۆژگارێک چاوەڕوانمانە جێی شانازییە
کلیلی خەزێنە لە دەستی زانایەکی دێرین دەناسرێ
ڕوونبین هەموویان زمانی خەزێنە فێردەبن
کتێبی چی ئێمەی هێنا دەکرێتەوە

١٩٩٩-٢٠٠٠ هەولێر

بلیمەت

1

شتەکان هەر هەموویان دووبارە دەبنەوە
بە مردن و لە دایکبوونەوە
بە هانەکانیشی بەڕاستی نوێژت پێدەکەن

2

بیرەوەریی یەکەمین دیمانەی زەمینی جوانی
ئینجانە دەخاتە ئاخاوتنەوە
لەشەرمی نازپەروەری خۆی
بە
ئەمەکنەزان
دەمبەڕەڵڵا
دەروونهەڵبزرکاو
کردار ڕەشی زانین
بوومەلەرزەی مەست بەخراپەکاری
ڕووناکیی لێ لاداون
شخاتەو مۆم بە ئاستەم گیانیان پێماوە
چ سوود بچێتە فریایان
دەستیان ماسوولکەی هەستیاریی تێدا
بووەتە بەروبوومی زێدەڕۆیی
بۆچی و چۆن هەڵیلووشین
لەناو ئامێزی ساردمانەوە
کزولاواز چاو بەتکاو پاڕانەوە داماون
هەست و هۆش و هێزیان

لوولبکرێتە ناو قەوانێک
گوڵلەی دەمی پڕ حیکمەتی ڕەندێکی بەست
فڕێیدایە لای گوڵە بە بارمتە داندراوەکان
ڕووبار لە قووڵاییدا هەڵەی کردووە
ئەسپی بلیمەت لەتاو ناشیرینیی سوارەکان
لەنجەو لاری لەبیرچووەتەوە
نامە لەکەس و کاری دوورناگەیەنێ
دەستنووسێکیشی لەبەردەستدا نییە
زانیاریی ئەوانی تێدا بێت
ماسی لەناوی چاودێری گەرا بکات
ببێتە برادەری بێچووی لەخەم ڕەخسیوو
پێبکەنن و پێش بەگریانیان بگرن

3

ڕوخسار زیرەک لەسەرەتای ڕێگا
کەوتووەتە سنوورە بەستراوەکانی
ڕک
لێژایی
کەوتن
لەناوچوون
دەست بەباڵییەوە دەگرم
دەیهێنمە ناو شکۆی ئەستێرەناسێک
ڕقی لە زۆرنووسین ببێتەوە
بێوچان لەگەڵ
هەست و هۆش و هێزی پەپوولە سلێمانە
هەموو شتێکمان لەبیرماوە

بچینە ناو گیانی لەخۆڕازیبوونی لووتکەی بێپەروا
هەنار بەهەوای پاکیان دەنکی سوور دەبێ
تامیشی مێخۆش
پەپوولە سلێمانە لەکاتی فڕین
چاوی خرۆشاوترە

4

ئەهریمەنی ناو ئەشکەوتی خەواڵوو
مانای بۆنباخی ڕەش و هەموو شتێکی
لە هەست و هۆش و هێزی تۆمارکردووە
لاشەی خاوی جنۆکەی کۆیلەش ختووکە دەدا
کورسیی پرسگەی
نینۆک درێژی چەواشەکاریی جارِس کردووە
گۆرەویی بەدناوییش
خوێنی ملکەچی لەپێدا جۆشاند
بەکۆڵانی دەست لەسەرسینگ بلاوی کردەوە
هەڵم ڕەنگی ڕژاندە سەر ددانی مشار
مشار بە بیانووی ددان شووشتن
لە ناخی درەختی دووبەر
بانگەوازی خێرا فریامکەونمان بیست
بانگەواز جگە لە چرای چێشتخانەکان
شتێکی تر نییە

5

بێباک دەمی تێکەڵ تیغی
پڵینگی سروشتخواز لێکدەکەمەوە
لە ددانەکانی دەڕوانم ببینم هێشتان لاوە

هەست و هۆش و هێزی
لە پاڵ دەنگی یەزدانی و سروود و پەیمانی ئێمە
ئاواز بەخش
پەنابەخش
چاویلکە بەخش
پەیکەر بەخش
وەک بای بەهاناهاتنی دەریا
بە ڕاستگۆیی ئاراستە دەگرێ
دەنگی پێی هاتنی پیاوی بڕوادار لەناو باران
خۆشنوودییە دەچێتە ئەژنۆی مامز
بیر لەو ڕێگایە دەکاتەوە پێیدا دەڕوا
حەزیشی لێیە کەو
مۆڵەتی ڕێوڕەسمی بۆنەکانیان وەربگرن

6

بارانی تەوەزەلی تازەگەیشتوو
درەنگ کەوتی
پەپوولە سلێمانەی حەز بە چاکە بە نەرمی گوتی
باران زانا نییە
لە پشت ئەم کۆشک و هەزارو یەک تەلارە
دیوارو بەردی ئاسوودە
حەز بە پیاسە کردوو فەرمانڕەوایەتی
بە دڵێکی چالاک وچانی دا
لە دەروونەوە ماندوو بوو
کەوت
ناوچەوانی لە گەرمیی بێبەختی دەسووتا

پرسی ئەرێ بچین بۆ کوێ
مێوە هاوینییەکانی کوێندەر پێگەیشتوون
لە درەوشانەوەی
خەڵوەت و دڵ لەدڵدانی پاکانەی گومان
کابووسی ناقۆڵا ناوی
ئەنگوستیلەی حیکمەتی لەبیر بردوونەتەوە
دوورگەیەکی پشتگوێ خراوە
دەست و پەنجە لێوی بەستراوی
کتێبی دایک و باوک ناکاتەوە
ژیان دەبێتە
ئەشقی تەواوبووی چاوی مردووان

7

لە فەرامۆشیمدا بارانی هەمیشەیی دێن
دەست دەخەینە ئینجانەی سێبوری
هەستی خۆی تەنیا
بۆ کاتی کورتی گەشەکردنی گوڵ دەدرکێنێ
دەچین لەگەڵ وجاغیرِوونی ئاسمان
لەسەر پێستی خۆشکراوی زەمینی جوانی دادەنیشین
گۆرەوییەکانمان دەخەینە ئاوێکی گەرمەوە
بە پارچەیەک
پەنیرو کولێرەیەک و هەنگاوی گێژو وێژەوە
لە بەردەمت ئەی ئەفسوونی شادی
گوێڕایەڵی سەدساڵەم
فەرمانت بەچییە
درەنگ هەڵکشاویتە لام

ئەی ناوداری سۆزی ڕۆژهەڵات
سەرگەردان بووم
لەناو مەحاڵ و تووتی و ژەنگ و شێی
ئێسکی دێو
مرۆڤ خۆی بۆ خۆی دێوە
گوناهیان ئاشکران
تا سەوزاییم هێنایەوە یاد
زمانی بەرەو بەتۆ گەیشتنم جەنگا
لەخەونمدا بانگی گیانە نەمرەکانم کرد
بە ئاوی بن کووپە دەموچاویان شوشت
زەنگوڵەی ملی مامزی حەوشە لەرییەوە
ئاوازدانەر بەڕیزەوە
مەشقی نۆتەیان لەسەر کرد
نۆتەیەک هەموومان لەسەری کۆبووینەوە
ڕابەری گۆرانیبێژان لەکاتی گۆرانی گوتن
چاوی خرۆشاوترە

8

لە نیازیان حەشارگەی
پاراستراو و دەنگی دلێرە ڕێوی
ترپەی دڵی سستیشیان
بە بۆنی گۆرەویی تاوانباران
سووری تەواو وەردەگرێ
چاوی خۆویست دەوروبەر وا دەبینێ
بۆ ناچنە سەر پشتی ئەسپی بلیمەت
خۆشییەکی ئاوەڵا ڕوونتان بکاتەوە

جوانی لە هەست و هۆش و هێزتان بمێنێت
بە مردوو نەژمێردرێن
زەمینی جوانیش گۆشتان بکات

9

سبەینێ دیدارێک لە چاوی ڕوخسار زیرەک هەڵدەقوڵێ
سوور
سەوز
شین
زەرد
پرتەقاڵی
مۆر
قاوەیی
پەلکەزێرینە ڕەنگەکانی چەشنی لاولاو
بەلاپەڕەی کتێبی دایک و باوک بەرزدەبنەوە

10

زەمینی جوانی کێڵگەکانی گەنمە شامین
خاوەنی ڕووناکییەکە
ڕازی دڵی لەناو دادەڕێژرێتەوە
ماناکانی سادەیی لێوە فێردەبین
چاوم بڕوادارو مەستە
بەنانی گەرم و نارێکی شەقامی
لێوانلێو لە ناسیاو
هەست و هۆش و هێزیشم
ڕۆشنایی داوەتە پێناسەی
شوێنپێی ئاسمانی

سلاو لە دار هەڵووژەو بەردەباز دەکات
بەڵێنی ڕیا دەنگی قەلەڕەشی زۆر بلێ بوو
نەمرە بەدبەختەکان لە سادەییان تێبینیان نەکرد
نەیتوانی بەداخورپانی دڵ و تاسەو پەرۆشیی
ڕابەری گۆرانیبێژان
مۆسیقا لە هەست و هۆش و هێز بروێنێ
ئەرێ گۆرانیی چی دەڵێت
کەمانچەژەنی نائاشق
تاوسی تەمبەڵ
پۆلیسی خەواڵوو
باجگری چارەگران
نابن بەهیچ پیرۆزییێک
دەبنە پیرۆزکراوێکی لەبیرنەکراویش
گلەیی لە بەخۆنازینیان دەکەن
تەمەن لە ژیان گرینگ نییە با دەستی لێبەردەین
عەلاگەی جلک هەڵواسینیان
هەروەک خۆی دەمێنێتەوە
زەوی ئەوەی لەباران گوێبیستی بووە
بەهار بە گوێی جۆگە وشکبووەکان دەیچرپێنێ
جۆگە لەڕووترین جوانییە بۆ پتەوکردنی
پێوەندیی نێوان گیانداری یاخی و ماڵی
باران بەرگدروویەکی شارەزایە
ئاسمان بەزەوییەوە دەدروێ
کە جانتام بۆ گەشت پڕکرد لە بەهرەی
دانبەخۆداگرتن و کاتی کورتی گەشەکردنی گوڵ

لووتی ئەسپی بلیمەت پژا
زەمینی جوانی برینی پڕ خوێن بوو
هەراو هۆریای دێویش
بێگومانەکان سوور هەڵمەگەڕێن
یەکتر بانگ بکەن ژیانەکەم
ئەم وشەیە بکەن بەهی خۆتان
تا هەتایە بەختیار دەبن
فەرامۆشی سەرنجی پڕ گلەیی
بەمجۆرە نادۆزرێتەوە
پێویستە لاپەڕەیەک
بۆ پرسیاری سادەییمان جێبهێڵێن
گۆڕمان دەکەوێتە کوێی زەمینی جوانی
ئەستێرەمان لە ڕاکردن بەدوای بەیداخ هەڵدێ
یاقووت و شیرو سێوی سووری ژیانمان
بەسەر دابەش دەکات
بووەتە جێگەی سەرسامی هەر هەمووومان
دەریا نەریتەکانی ڕێزگرتنی پاراستووە
ڕێگای بۆنداری
یارانی هەمیشەیی دەباتە
ئاهەنگی هەنگاو توند بوون
پێیان لە فەرموودەیە
دەستیان لە قسەی نەستەق
بەو ئومێدەم
نامەکانی لە باپیرانمەوە پێمگەیشتوون
بەدیار ئەو سروشتە زیرەکەی

کە ناتوانم ڕکم لێببێتەوە
دێرە جوانەکانیان بگوازمەوە وتووێژی
لە کارکەوتنی چاو
یان
چەواشەکردنی هەست
پاشان پێیەکانم
کە لە جووڵەیان ڕووەک ڕەنگی خۆش دەبێ
لەناو پێڵاوێکی چەرم پشوو پێبدەم
گفتی نهێنیبێن
گەشبینی بەشەقامێکی گەمارۆدراو گەیاندە شاری
سەرقاڵ بە پەپوولە سلێمانە
لێرە لە بازاڕی ڕەش و گاڵتەجاڕی
دوازدە مانگی ساڵ
لای گیانی ناوازەمان بنازێ
دەرگای ژووری خەزێنە
چوارچێوەی جامخانەی کۆگا
سێپایەی کامیرە
سەوڵی کەشتیمان
لە داربی دروست بکات
دڵنیاشبێن تایبەتە بە ئێمە
خوێدانی سەرخوان
دڵکەش و ئەمەکداری کردووین
لە وتووێژی چۆنیەتیی بت شکاندن
پەندە نووسراوەکانی
خستە ناو ڕستەکانی حیکایەتخوان

بت شکێنەکانیش لە پاپۆڕهاتنە خوارێ
گومانی کەناریان کرد بە یەقینی
کورتەیەک دەربارەی
شارێک هەبوو سروودی نەمرەکان
دەریا بەدەست ستایشێک
کە پەیامی تێدا بەدی ناکرێ حەسرەتدارە
جەنگاوەرانی دێرینیش
بێکەس و خۆراک و گۆپاڵی فریاکەوتن
چیرۆکی ناسکی باخچەوانی باخچەی بەندیخانە
چ شێوەو ڕەنگێکی ماوە
چاو بە بینین نا
بە کوێری ناودارە
کێڵگەی خوێنیش
دەست بەڕووی کاروانی هەزارویەک ڕێگەوە دەنێ
خۆی پارچە پارچە دەکات
هەوا شێداربووە
دیارە لە ڕووبار نزیک دەبینەوە
ڕووبار بەدەم ڕۆیشتنەوە هیواکانی زۆر دەبن
بۆیە بەپەلە هەموو سنوورە
بەستراوەکان دەکاتەوە
بەدوای گەیشتن بە ناخدا وێڵە
ناخ دەبێتەوە یەکەمین دیمانە
خواوەند بەو زیرەکییەی خۆیەوە
نابێنی لەگەڵ مردن کۆتایی پێهێناوە
خەریکی سووربوونی سێوی ژیانە
لەم ئەزموونەیدا

فنجانی قاوە هیچی پێناڵێ
شەو ساماڵە
مانگ تا بڵێی دڵخۆش و خومار
دێم ئەی کەروێشکە نەشمیلەکانی
تێبینیی تەواوبوونی وەرز
لە دەفتەری سروشت ڕوون دەکەنەوە
تێبینییەکانی کتێبی دایک و باوکیش
بکەنە چرای ماڵی ناتەواوی مانا
درەختەکانی کەنار ڕێ
تۆزی پێی هاتوچۆکەری نائاشق
سیبەکانی دەردەدار کردوون
بە درەنگەوە هەناسە دەخۆنەوە
زەمینی جوانی دەتوانێ ناخمان
بکاتە ئالآیەکی هەڵدراو
ئەو پردەی هەستی لەخۆڕازیبوونی پێیەکانم
بەسەریەوە شادو پتەو دەبوون
بۆ
قوتابخانە
دیداری بازاڕ
کتێبخانە
تۆمارگای گۆرانی
تینی بارووت کردی بەلێلاو
ئەوکاتە سنوور بایەخی نامێنێ
ئیدی سەرەتای دلێریی بەیانە
شکۆی خۆر پێڵوومان لەگەڵ خۆی دەباتە
ئاهەنگی ڕابەری گۆرانیبێژان

پەپوولە سلێمانەی لانەواز
باڵەکانی بۆ پێشبڕکێ لەناو ڕادەهێنێ
بەهێلکەکانیشی دەنازێ
دەنگی ڕابەری گۆرانیبێژان و هەوری
ئەوەڵ بارانی ساڵ
تارای نەوازشن بەسەر خەیاڵ و ماڵی یارانی هەمیشەیی
قسەی نەرمونیانی تاج زێڕینی فریودەر
کەمتر نییە لەدۆستایەتیی ساختەی خێوی بێئامان
دەستی پێخستمە سەر
مشتووی خەنجەری ڕەچەڵەکم
نقومی گیانی خودایی بووم
شار لەژێر باران
پێستی دەموچاوی پەمبە هەڵگەڕا
کۆمەڵێک خانووی لێکدی دووری
پەردە لە هەست و هۆش و هێز
سرووشی پایەداربوون تێیاندا وەک شەونم
لە داری بەبەر دەنیشن
لە پەنجەرە کە هەتاو لەناوی ڕێزلێندراو دەبێ
دەرەوەم کێشایە ناوی
پەنجەرە لە بلاوکردنەوەی وەفا دەستبلاوە
ئەوەی بەپێشیدا تێبپەڕێ
گولاو لە دڵی نزیک دەبێتەوە
گولاوڕشێن حەوش و بان داگیر دەکات
داگیرکەرێکی جوان و بە بەزەیی و هەنیە بڵندە
بەڵێنیش تازە دەکاتەوە
بۆ بینینی پێویستییەکان چاوی ڕوونبێ

خوایە بەر دلۆڤانیی تۆ بکەوێ
ئاوی دەروونم کەنارەکانی نقوم کرد
لەناو فنجانی بەختکرانەوە
بوو بەناونیشانێکی سەرنجڕاکێش
پەپوولە سلێمانە
لەبەرزفڕین و بەختەوەری دەمرێ
دەکرێ بەسروودی
قوتابخانە سەرەتاییەکانت بچووێنم
ئەی بەرزاییەکانی ئەستێرە لێدەرکەوتن
ئایا قەلەڕەش
هێلانەی بە پووشی سپی هەڵدەهێنێ
هێلکەکانی چ ڕەنگن
بێچووەکانی کە هێشتان
بە بەدخوویی پەروەردە نەکردوون
پەڕیان چۆن دەڕسکێ
ڕابەری گۆرانیبێژان
لە سندووقێکی داخراو هەڵگیرابوو
گۆرانییەکی تازە تۆمارکراویشی پەخشدەکرا
بە فیلمی ترس و لەرزو چەپۆکی
گورگی حۆلت تێدەگەم ئەی سندووق
سندووقی دەستنووس و ئەزموون
سندووقی تەرم و بووکە شووشە
سندووقی پیلان و مێوە
سندووقی دووپشک و دروشم
مەلەوانێکی چالاک
باوەشێ گوڵی لە دەمی گێژەن ستاندەوە

لەناو قۆرتایی ئەو ناوکەی دانا
ئاو لە جەستەی خانومانی زەمینی جوانی
دەستنیشانی کردبوو
پاشان کردی بەمێزی کارکردنی
ئەو پەپوولە سلێمانانەی
لەبەرزفڕین و بەختەوەری مردوون
فڕۆکەوان لە ئاسمان درێژە بە مەشق دەدا
کۆمەڵێک منداڵی مەنگۆلی
فڕۆکەیەکی مقەبایان دەکردە بارهەڵگر
فڕۆکەیەکیش گەشتەوەریی دەگەیاندە
ڕازو بەختەوەریی شوێنەزا
دواتر بووبە قەلەڕەشی جەردە
بەردی هاوێشتە ناوفەخفووریی پڕ خواردنی
ماڵە جوان و ڕووناکەکانمان
کە یەکەمینجار چارەنووسی گیانلەبەری
لەناو دەستنیشانکرا
دڵە خورپێی نەخۆشی سەرتەختی نەخۆشخانە
گەردەلوولی کوشندە
لافاوی فراوان
لەشکری پاشای نۆیەرە مردوو
هێرشی درێژخایەنی هەورە تریشخە لێیدان
قەلەڕەشی جەردە
لە ئاسمان باڵی ناز دەکا
هەواڵی وشکبوونی شیری هەنجیری پێیە
زەمینی جوانی خوێن دەپاڵێوی
لە چەند ساڵییەوەش

ئارەزووی زاوزێی ڕسکا
خواوەند بەهەڵوێستەکانی خۆیدا نەچۆوە
پێویستی بەسزایە
دایکم گەنمەشامی لە بێژینگ دەدا
خوشکم گوڵە بەڕۆژە دەبرژێنێ
براکانم لە دەوری باوکم کۆمەڵیان گرتووە
بەناوی خۆیان
بانگیان دەکات لای هەڵکورمێن
نیازەکانی کە بۆی جێبەجێنەکران
بەسەریان دابەشدەکات
بەڵێنیشیان لێوەردەگرێت
خیانەت لە وەسیەتی نەکەن
کۆسپ بەهەست و هۆش و هێز
دەبێتە ئەو ڕێگایەی
شوێن پێیەکانت بەیادگاری خۆی دەزانێ
پێیدا بڕۆیتە هەموو شوێنێک
بەسەنگەرو ژوانیشەوە
پردیش ئاوا دروست دەکرێ
گیانناس ئەی مێوانی زەمینی جوانی
هاوڕێیەتیی ئەستێرەومانگ و مراویی
ناوجۆگەی شەوی ڕوون گۆشی کردووم
جوانی بکوژرێ کێ تابلۆی ماڵ و خەیاڵ دەکێشێ
کێ بەماڵ و خەیاڵ دەڵێ
وەک تاوس پەڕەکانت بکەرەوە
ماڵ و خەیاڵ بەچی ترێیان دەڕسکێ
پاشایەکی بێدەست و پێوەندم

مالّ و خەیالّ
ویستەکانیان لە ڕوونیی شووشە داوا کردووە
خواوەند گوڵی جۆراوجۆر بۆن دەکات
ددانە تۆقێنەرەکانی پیاوی مردوو لەوەو بەدوا
ڕاماندەکێشێتە ناو
چارەنووسێکی دەستنیشاننەکراو
گیاکانی زەمینی جوانی
زۆرم پێخۆشە
لەبری ئەوەی هاواربکەم ئەی بەخت
نووسینی ناوچەوانم بپشکوێ
لە پشکووتنی مۆسیقا ژەنەکان
ئامێرەکانیان بگرن بە دەستەوە
تا ئەو پەڕی برین سارێژ بوون شادبن
ئەی مالّ و خەیالّ
کەی دەنگ و ئاوازو خرۆشان
دەبنە ئارەزووی نەمری ئێمە
سەیری هەموولایەک بکەین
مۆسیقا بە جێهێنانی پەیمانی
خۆشنوودی زەمینی جوانییە
برینەکانی کتێبی دایک و باوک پاک دەکاتەوە
هەواری یارانیش لە بارێکی چاکدایە
گردەکانی سەرسامی پڕ ئاهەنگگێڕن
دەنگ لە لێومان خۆی ڕاپسکاند
تیژ ڕەتبوو
بڕوا بەگەف و لاوانەوە ناکەین
مرۆڤ لە ناواخنی بەردەوامی

خۆی لە هەنگوینی نایاب دووبارە دەکاتەوە
ئاژەڵی ددان کەوتووش لە دڵی دەنگدار
شەمشەمەکوێرە لە ئاسمانی ڕۆژەکانمان
هەستی کردووەتە تەمومژی چارەنووس
خۆش دەفڕێ
شوێن باڵیشی بانگەوازە بۆ وەرگرتنەوەی
تەرمە هەڵواسراوەکانمان
دەشێ نیشتیمان بەدڵی خواوەندێک بێت
هێشتان دەسەڵاتی دەستنیشاننەکراوە
وەک کەتانچین بەناویدا دێت و دەچێت
تەنیا قسەو نزایەکیش بۆ بەردەباز ناکات
نەیتوانی سێبەری خۆشبوێ
هەروەها هەتاویش
لە پەنجەرەی ماڵەکەیانەوە
چاودێریی منداڵەکانی ناو باخچەی دەکرد
سۆز شکێندراو و ئالاّ داگیراوبوو
نەیزانی گوڵ و منداڵەکان
بهێنێتە ژێر ئاسمانێکی سادەی دڵگیر
ئاگرێک بکەنەوە
هەرچی پەپوولە سلێمانەیە داری بۆبکێشن
خواش خۆشیبکات
دەحەسێتەوەو دەماری پڕ خوێن دەبێ
پەیکەری ڕێزلێندراوی
دوای مەرگی خۆی تێدا بەدیدەکات
بە چاوی گەش و کراوەوە
پەنجەکانیشی بەرەڵلای ناو ژیان

ڕەگ تەواو وەڕس بووە لە داوای گەڵا
خاک لە بەندەیەکی خۆی
نەزانێ ناو لە گوڵی باخچە بنێ
پشکێنەری تەختەڕەش سەروبنکەر
چارەنووسی بەرزبوونەوەی دەستنووسەکانی
لە قوتابخانە پاراوەکانی ئێمە تۆمار کردووە
دووسمۆرە
لە درەختی هەست و هۆش و هێزت
داخوازیی یەکتریان قبووڵ کرد
پاشان گوێزەکانیان ئامانەتی دەستەکانت دا
تۆزوبای ناپەسەند چاوی شێواندووی
هەست و هۆش و هێز
وادەی بینینی پێداوین
بۆنی لۆبیای سەوز و باینجانی سوورکراوە
دڵخۆشی ئاگرو ڕۆن و خوانە
بایەکی ناحەزیش بۆنی قیرتاوی شەقامی
دەهێنا ناو ژووری نانخواردن
هاوسەرەکەشم قەندی لەناو تاخمی چا دانا
گوتی سروشت
ڕابەری خۆی هەڵبژارد کە باران بوو
ئێمەش کەی پەپوولە سلێمانەیەک
بۆ کوڕوکیژەکانمان پەروەردە بکەین
ئەستێرەناس زاری هەڵێنا بەرەو ئاسمان چوو
گوڵە گەنمەشامی ژیانی دەنککرد
پاشان دای بە یارانی هەمیشەیی بە بەریبێنن
زەویش پڕە لە گوێڕایەڵی بەرێکەوتووی

ئەو ئەستێرەناسەی ئاسمانی کرد بەخاوەنی
پێغەمبەرێکی لەش سووک
من و کۆمەڵێک
قۆزاخە
شا هەنگ
خاڵخاڵۆکە
جوانوو
هانامان بۆ ئازادیی سروشت برد
یارمەتیمان بدات
ڕۆژانە بە دەوریەوە ژیان خۆشبکەین
شەویش بگەڕێینەوە ماڵەکانمان
شووشەی چرا پاکبکەینەوە
ئاوازی تاڵ وەک هێزێکی ستەمکار
شاڵاوی هێنا
ترساندمانی
پەپوولە سلێمانەیەکی بچووک
لەسەربانی هۆڵی کۆبوونەوە گشتییەکان ڕایکرد
هێلکەکانی لەناو
دەسماڵێکی گوڵگوڵی دانابوو
ئەو وێردو ئەشق و خوێندنەی
برینی گەرمی درەختی بەردار سارێژ دەکات
وچانە لە تاجی ئەستێرەناس ڕژاوە
بە درێژایی تەماشاکردنی چاودێرێک
زەوی بە مرۆڤ خرۆشاوو چالاک و هۆشمەندە
ئاسمانیش بە
خۆری دەگمەنی نەبەرد

ئەستێرەی دۆستی کاروان
مانگی چاو گەورە
هەوری وجاغڕوون
مردن ڕازی خۆی ئاشکرا کرد
ژیان بۆ ئاشکرای ناکات
هیچ مایەیەکی دڵخۆشیش نارژێنێتە زەمینی جوانی

11

باران لێرە یەکەمجاریەتی
بە دڵپاکی لەگەڵ یارانی هەمیشەییبە
بۆن و مانای ناوازەی دەڕژێتە چاوی
بە هەڵمی شیری هەنجیر
هەستیار
سادە
خومار
ڕوونبین
ستایشی نەزانانە نییە
قەرەباڵغییەکانی ئاسمانی هاوبەش
هەنگاوی ئاواڵاو گیانی گەرمی
هەموو جیهانی بەسەرەوەیە
ئێسک و پەڕوباڵی
پەپوولە سلێمانەی لێهەڵدەقولێ
چاو لە ئەفسانەی دابارین چۆن باسکراوە
حیکمەتەکان دەکاتە دەستنووسێکی کاریگەر
دەجۆشێ و لە ڕۆشناییەکی سروشتی
پیتەکان مەشقی گەیشتن بە چارەنووس پێکدەهێنن
باران زەمینی جوانی کردە

جێگۆڕکێی ڕووناکی بێگەردو کتێبی دایک و باوک
پاکانەو ملکەچی شەپۆلێکن
دەچنەوە سەر سۆزو دڵڕاگرتنی گورگ
نەزانین دووبارە دەکەنەوە
بۆ ئەوەی ئێمە دڵخۆشبین
دەچینە دیداری ڕووباری وشکبوو
داوا لە ئەڵماسە جێماوەکان دەکەین
ئەرێ پێناسەی ئامۆژگاریمان دەدەیتێ
چاوەڕوانی لەگەڵ ژیان چی پێنەکرا
لە دواکاتدا زمانی
ڕەنگە دڵخۆشکەرەکانمان بردە ناو مۆسیقا
بارگرانیی دێڕە نووسراوەکانی لەناوچەوانی فڕێدا
زۆر شتی دەربارەی داخوازییەکانی
هەست و هۆش و هێز زانی
گەشتی بیرکردنەوە ڕسکا
گەیشتین بە پەڕوباڵ و نوێژ
خرۆشی ژیان ڕژا
ڕابەری گۆرانیبێژان
چەتری باران و هەتاوی هەڵدا
ئاگر بە یەکجاری ڕۆیشت
ڕەنگەکانی تابلۆی کیژی کافرۆشن
بەردی ژێر زمانی
تەنیا بۆ ئەو دەموچاوانە دەکاتە ناوچەیەکی
بە مۆسیقاو تابلۆو ئەسپی بلیمەت ناودار
لە بیرەوەرییەکانیان
داوایانکردووە ئەی ئەستێرەناس

خاوەنی سورگیی دەرگاکان
لە زەمینی جوانی دامانێ
هەڵدەری چەتری باران و هەتاو
نووسەرێکە بە زمانی کتێبی دایک و باوک دەنووسێ
وا کەسێکی تەواو ئەفسانەیی دەبینێ
بەختمان دەباتە لای ئەو پیرانەی
بەیەکدەنگ ناڵێن سەروەرمان کێیە
نرخی گوڵیان دانا
دەشتوانن ڕووداو بخولقێنن
پەرە بەتواناکانت بدە
بێ
شلەژان
هەڵچوون
تکا
شەرم
لە وەڵامی بانگە بێنرخەکان
بە هەست و هۆش و هێزی
چاودێری باخچەی پرتەقاڵ
دەستت دەخەمە سەر گەوهەری پێشینەکان
دەچین بۆ گشت شوێنێک
کتێبی دایک و باوک تێیدا سیمای خۆش بنوێنێ
مردووەکانی دەموچاوی
لە باری هەرهەموومانن
ئەدی دەست و پێم چیبکەن
بارانی فرۆشراو
بەفری فرۆشراو

تەزرەی فرۆشراو
کرێوەی فرۆشراو
ئەرێ مۆسیقا چیی دەوێ
ناوبانگی میللی
پاشانیش خۆشییەکی گومانلێکراو
ئەی خاوەن دڵ
لە کۆتایی گەمەی خۆشگوزەرانی ئەسپی بلیمەت
وچانی بەرداش
یان
گەردەلوولی کەڵەبابی شەڕ هەڵنەگرتوو
بکە ڕەنگی تابلۆی کیژی کافرۆش
دەنکە زەنگیانە لەخوێندا شێوە هەڵدەبژێرێ
ناوەندی ملوانکە
یان
نەخشی سەرمشتووی خەنجەر
بە گفتوگۆی هەنگ و گوڵ
تەم دەتوێتەوە
لەناو قەدی درەخت
کۆمەڵێک ڕەنگ دەڕژێن
وا دەزانم
یەکەمجارمە بریق و باقی ژیان
بە ئاسوودەیی برژانگەکانم ڕێکدەخات

12

ئاوی لافاو دابەزی
پۆپەی درەخت ڕزگاربوون
پەپوولە سلێمانە لەسەری نامەیان خستە

سەر باڵی جەربەزەی شاگەشکەیان
وەڵامیان هێنایەوە ناو گەنجینەی ڕوخسار زیرەک
شوێنێک بۆ پشوودانی
مێوانی ماڵە کۆچەرییان
دەنگی پێی دڵپاکەکان دوورکەوتنەوە
قەڵەمی دەست و پێ شکان
هیچ گەشبینییەک لە ئارادانییە
ئەرێ بێدەنگی چی دەڵێت
کەمانچە
یان
دەمانچە
ژیان لە سەرەتاوە تا کۆتایی
گۆرانییەکە ڕووبەڕووی
ئەو ڕازانەی کتێبی دایک و باوک بانگی کردوون
کلیلداری پیتەکانی
دەبێتە سەرۆکی تیپی مۆسیقا
دەچینە گەشت و وچانی دەسترەنگینی
لەبیر دەچین و لەبیر ناچین
مۆسیقاژەن خرۆشی بۆیەکراوت لە دڵ ناگرم
ئایا ئەو
مرۆڤ
باڵدار
ئاژەڵانە
مردوون
مردار بوون
تۆپیون

ئاگری نازدارت لەکتێبی دایک و باوک دزی
ڕاستیشت لەگەڵ زەمینی جوانی نەگوت

13

کەشو هەوام بۆ خۆشکە
ئەی ئەڵماسی خاوەن ناخ و بڕیار
یەکەم بارانی ساڵ
کووژەکەیە بە ناوچەوانی زەمینی جوانی
هوما لە کەژاوەی ناوازەی
هێلکەکانی پێشکێش بە پەروانە دەکات
وەریبگرین
کراسە گوڵگوڵییە نیو قۆڵەکەمان
ترووسکە دەڕێژێت
قەلەڕەش هەی جەردەی زۆر بلێ
شوێنێکی سەرکەش چووەتە ناو ڕەنگتەوە
لکی درەختی ڕووناکبەخش
یان
پەیکەری پاشای لە بیرنەکراو
داوی کراسە ڕەشەکەت دەردەکێشم
هەڵیدەوەشێنمەوە
بانگی تیترواسک دەکەم
نزیک لە ڕەچەڵەکم
ئەی دەموچاوی لەباری هەر هەموومان
ئەستێرە بەڵێنی داوە
بڕژێتە ناو هێلانەت
خواوەندی هێلکە ڕۆمانسی و دیدار شادە
لە جوانی وردبووەتەوە

سبەینەیەکی گەش و ڕوون
تیتراوسکم لە زەوی جیاکردەوە
چووە ناو ئاسمانی ڕووخۆش بەخۆرەتاو
بیرکردنەوە لە بارەی
تیتراوسکی نزیک لە ڕەچەڵەکم
گەشبینییەکی ساختە نییە
گەشبین ڕابەری گۆرانیبێژان
لە دوا ساڵەکانی تەمەنی
دەتوانێ سڵاو لەکێ بکات

14

خوێنی خاڵخاڵۆکە
بانگی کەسێکی تەواو ئەفسانەیی کرد
ددانی پڕ هەڕەشەی دەرهێنا لە دەمی دەمانچە
زەردەی ئێوارەی نزیککردەوە لە مۆم و خوان
پەپوولە سلێمانەی بەسەر دەریا هەڵفڕیو
مەست بەبێپەروایی
بەخت و دانایی دا کەمانچە
بە نیازی دڵۆپە باران
دڵگەرمبوو بەسەمای
ناو دێڕەکانی کتێبی دایک و باوک
لە سەما ئاگر باز بەسەر
نیشانەی سێدارەو گەشتی زۆرەملێ دەدا
ئەو داب و نەریت و بانە بە ئەمەکە
دەکەینە شووشەی لالەی
هۆی ژیان و گەورەمەندی پەپوولە
گومەزی زێڕین و نێرگزو حاجیلەمان تێیدا مەبەستە

پەردەکانی پووشی هێلانەی پەپوولە سلێمانەن
لە ناویدا بەرەو ناوەندی زەمینی جوانی دەڕۆین
لەوێشەوە بۆ تاهەتایی
دەنگی ڕوونی خوا کە لە ئەشق دەبێتە سەدا
لە ڕوومان دەدا
دۆستە شیرپاکەکانی بانگدەکاتە ناو
کتێبی دایک و باوک
مردووەکانیش بە زەمینی جوانی ڕازین
نازوفیزی باران
نازوفیزی خاڵخاڵۆکە
نازوفیزی بازدانی سمۆرە لە لکێکی ڕووت بۆ لکێکی بەگوێز
نازوفیزی کەڵەباب لە تاریک و ڕوون
چەند یادەوەریێکن کەوتوونەتە بەرهێرش
لە کاتە زۆر تایبەتییەکاندا نیشانەو ناون

15

باران مزگێنیدەرو ڕابەرمانە
بەدڵۆپە گەورەکانی مانی بەزەمینی جوانی شکاند
بەو دڵنەرمی و وریاییەی
بەناو شکۆی کێڵگە ڕۆیشت
شارێکی تەڕوپاراو و بەپیتی بۆ بنیادناین
بارانەو باران
خەونەو خەون
ئاسمانەو ئاسمان
زەمینەو زەمین
ڕووەکی فەرامۆشکراوی
بانگهێشتکردە ئاسۆی ناوداری

بریق و باقی ژیانی نیشان دا
بەڵێنی نازپەروەری بۆ بەرزنشین ئاشکرا کرد
هالاو لە دەمی ئەسپی بلیمەت بازنەی بەستبوو
ژن و مێردی وجاغکوێر
بازبازێنیان بەناودا دەکردە
سێبووری و خەونی دیار
هۆگری ژیان دەبوونەوە
ماڵیان دەبووە مێرگی سەمازان
لە هەوای زۆر خۆشی گیتار نقوم بوون
ڕەوڕەوە قاقای لێدا تاجی بەختیاریی پڕ کرد لە ئاواز
ڕابەری گۆرانیبێژان لەسەر خۆڵی شێدار
تووڕەیی خۆی خاو کردەوە
تیپی مۆسیقای خستە ئومێدی
بێپایان و سەرەتایەکی گەرم
باران دەنگدارو ناودارتر ڕابەرایەتیمانی کرد
ئەوی گوتی زانیمان
بواریشی دا ئەوەی بمانەوێ بیزانین
هەست دەکەین شتێک لە هەناومان دەفڕێ

16

ڕوخسار زیرەک
لەناو باخی هەست و هۆش و هێز
بەدوای خەونێک وێڵە
بێتە سەرەتای هەموو سەرەتاکان
دەشخوازێ ڕازە سەرسوورهێنەکان
وەک خۆیان ببنە سووڕی خوێن
بە بەرچاوی کات

ئاپۆرەی خەڵکێکی گەرموگوڕە
لە شەقامەکاندا پێیان دەزرینگێنەوە
دەروونی پڕە لە دەنگدانەوەی نەبەردی
هێنایە ناو تابلۆیە بەناوبانگەکان
ژیانی کردە ناسکی سروشت
دەست لەسەر دەممان لادەدا
هاوارێک بە تەوژم لەگەڵ زرینگەی پێ
لە شەقامەکاندا جێدەمێنێ
دێتەوە ناو چارەنووسی خۆی
دەگا بەچ خۆشییەک و قەڵای ئەستێرەناس
چیرۆکی پیر باجی بە ئاوێنەدا دەگێڕێتەوە
گۆرانییەک لە گوڵێکی کراوەی
هێندەی دەمی یاد گوتنەکانی وەردەگرێ
بیرەوەری و گەرمیی دڵ دەلاوێنێتەوە
دەنگ
مۆسیقا
شیعر
ئاوازی
لە هەست و هۆش و هێزی
ئەفسوونی بەتاڵنەکراوی
زەمینی جوانی بارمتەیە

17

ویستت لە گەڕەک و ماڵێکی
شان و مل بە پەپوولە سلێمانە
هێلێک بشکێنیتە ناو چاپەستی
خێزانێکی بەختەوەر

ئەی سۆراخی نەزانین
ئاگری نازداری کتێبی دایک و باوک
متمانەی تەواو بە دەرگای زێڕین بکە
کلیلداری وەفاو برادەرایەتی
لەناو دوو دەست بەرزکردووەتەوە
خەنجەری دەسک لە ئێسکی جوامێری مێژوودار
تامێرگی سەمازانی هەست و هۆش و هێز
لەبیرکردنەوەی خاو هەڵکێشاوە
سڵاو لە سنەوبەرە ناز ڕاگرەکانی
ڕێگا وەردەگرێتەوە
دەمبینی پاڵەوانێکی تەواو ئەفسانەییم
هەمبانەی جاویدان دەمپارێزێ
بۆنی بکەی
حەز بەفڕین دەکەیت
هەسارە دەبێتە گۆڕەپانی
قوتابخانەی سەرەتاییت
هەڵدەری چەتری باران و هەتاو
ڕووناکییەکی زەردی هێناوە
ختووکەی زەمینی جوانی دەدا
خۆشیش لە هەمووڵاوە
هاتە ناو سیمای کتێبی دایک و باوک
زیاتر لە گۆرانییەکی گوت
کەس لە جیاتی کەس برسی نابێ
هیچ درەختێک لەجیاتی درەختێکی تر بەرنادا
گڵۆپی ژووریٚ لەجیاتی هەیوان داناگیرسێ
مار لەجیاتی کیسەڵ هێلکە ناکات

لە دیمەنێک ژیا
هیواکانی زۆر بوون
هێلکەیەکی نیوە ترووکاوی تێدا
بانگکرایە ناوشەڕێکی بێبایەخ
کەس پێی نەوت تۆ کێی
شاری تەڕوپاراو و بەپیت
گژوگیای خۆی بەخوا سپاردووە
وا کەسێکی تەواو ئەفسانەیی دەبینم
لە تووڕەبوونیدا
مێروولە لە ژێر قاچیدا زاوزێ دەکەن
لە سرەوتنیش
بوومەلەرزە دەقیقەیەک
بۆ قوربانییەکانی بەپێوە دەوەستێ

18

سۆزی خوا بەسەر
ماڵی باشی ئادەمیزاد
پڕشنگ دەدا
ئەسپی بلیمەت دەژمێرم چەندن
بۆنی بارانی هێمن و بێباکییان کردووە
دڵیشیان پیشانی بەهار دەدەن
ڕابەری گۆرانیبێژان لە باڵیانەوە
نەشونمای زەمینی جوانی دووبارە دەکاتەوە
ترووسکەی زینیان تەواو شایەنی پەرستنە
بۆ دیداری ڕاو دەردەچم
لەم لا بۆ ئەولا
لە هەڵمژینی هەوای سرووشن

هەستەکانی ڕاوکەر
باش خۆیان نووسیوەتەوە
نێچیری بۆ هەموومان کوشتووە
ماڵەکەی مۆزەخانەیە لە بەرزی و نزمی
شتومەکەکانی ئاماژەو هێماکانیان ڕوون کردووەتەوە
وێنەشی دیارییەکی نایابە بۆ دیواری
خانەدانی
جاویدانی
دانای
ڕەندی
بە دڵنیاییەوە سەری بەرزکردەوە
لە کێڵگەو ماڵی بووکەشووشە
ڕاو دادەمەزرێنم
مامزێکی چاوکەژاڵ
دێتە پاوانی بێگەردیی
کەرکەدەنەکان ناخیان دەکەوێ
هەست و هۆش و هێزیان
گەرمدەبێ بە ڕۆشنایی گەشت و شکۆ بەخۆدان
وەک ئەوەی کە بوون نا
لەوانەیە پێش گەشەکردنی مێشک
هەموومان لەسەر زەمینی جوانی
بێگوناهـ بووبین
زەمینێک بەتەنیا دەژیا
هەر هەموومانی لەبیر چووبووەوە
ناوی خواوەندەکانی خۆشی
ئەرێ

زەمینی جوانی
کتێبی دایک و باوک
ئەسپی بلیمەت
ڕوخسار زیرەک
پەپوولە سلێمانە
ڕابەری گۆرانیبێژان
ئەستێرەناس
قەلەڕەش
یارانی هەمیشەیی
هەست وهۆش و هێز
لە ڕێگاوبانی یەکەمین ئادەمیزاد
کە هێشتان ڕەنگی ئاشکرا نەبووە
چ دەکەن
ئینجا نۆبەی ئێمەیە
بەرەو بڕوای باپیرانمان بڕۆین
لەویشەوە بۆ سرووشی ئەشکەوت

19

کاتژمێری ناوکتێبخانەم قورمیش کرد
ژمارەی تەلەفۆنی دەرمانخانەی
ئێشکگرم بە پەلە نووسی
کاتێکی زۆرم هەیە
بۆ بینینی زەمینی جوانی
نەشمەدزانی شاری تەڕوپاراوو بەپیت
تا ئەوچاو بەچاوییە
تاجی شکۆمەندی کەوتووە
هەتا درەنگانێ لە تاریکی دادەنیشێ

قالۆنچەیی بیردەکاتەوەو گوێ دەداتە مۆسیقا
کۆتایی ڕوانینی
بریتییە لە ئارەزوویەکی تەنک
نەبەردی تێیدا نەبووە خاوەنی هیچ دڵێک
بیهێنێتە گۆ
ناوچەوانی بەیەکدادا
ئارەقەیەکی سارد کردی بەهۆی
سەرنجگرتنی چاوەکانی
هەقیقەتیان تێدا حەرامنەکراوە
ئەرێ شاری تەڕوپاراو و بەپیت
فۆرمی کۆتاییت چییە
هێلکە مار لەناوت دەترووکێن

20

ناوی ئەو لە هەموو شوێنێک خوێنە بۆ فڕین
لەگەڵی دەڕۆینە جیهانی ئارەزووە هەمیشەییەکان
خەباتی ئەستێرەی جریوەدار
دەباتە ناو جانتای حیکمەت
شێوازی سانای گیانی جوان
ئومێدی نامە گرێدراوەکان بەشاخی کەڵەکێوی
لەشەوی سەیرو سەمەرەدا
دەمانگەیەننە بیرکردنەوەی چالاک
ئاسمان دەتەقێتەوە
دارو پەردووی پەشیمانی شێرە
لە پەلاماری مامزێکی گوانگران
جیهان لەناو دانایی ڕاچڵەکی
ڕوخسار زیرەک

سەربەستی ناوچە ناشێوێنێ
پەپوولە سلێمانە لەسەر دەستی
دانەوێڵەی حەڵاڵیان عەمبارکردووە
کتێبی دایک و باوک لەبەرەو سەرەتا بوونەوەدایە
هەمووومان نۆبەتمان گرتووە
کاتی ئاشقبوونە
پیتەکانی بۆ نووسین فێربین
شوێنپێی فڕیو گەیشتووەتە هەموو شوێنێک
بەرزبوونەوە وشەیەکی تاقانەیە
ڕووی بەرەو زەمینی جوانی کراوەتەوە

٢٠٠١ – ٢٠٠٢ هەولێر

پێغەمبەر

پ

ڕاو کاتێکی دلۆڤانی باوکی سەرزەوییە
چرکەیەکی ناشایان بەجوانی خۆی درکاند
مۆسیقا و خوێندنەوەی ڕۆژنامەی سبەینانی
لە گیانی مرداندووە
ڕەنگ لە ڕووی بووە سێبەرێکی کۆچەری
مامز بەگوللەیەک
مەمکی سروشتی لە دەم دەردەهێنن
کوشتن لە بەرزکردنەوەی چرادا دووبارە دەبێتەوە
ماسیش بلیتی نانخواردن
لە نووکی قولاب دەبڕێ
ژیان بەکێوگەڕی و نزیکی ئێوە
لە نیوەی ڕێوە تاسەکانی گەرمت دەکەنەوە
بەخشینی دڵنیایی چاوی یارانی
ڕێگا زۆر درێژ و کورتی
ژیانی خۆش و جوامێریی
لە سەیرکردنی نەخشەی چەخماخسازیی
بریسکەیان
شەرم و ناز و بۆن و بەرامەی بێپەروایی
سووربوونی گێلاس
بەهێ زەردبوون
ڕەشبوونی ترێ
گەراز سەوزبوون

نارنجیبوونی قەیسی
شاتوو شەرابییبوون
وەک فوتبۆڵێکی پڕ کراو لە هەوای بەهەشت
دەهاوێنە سەکۆ و بانیماڵان
کەسانێکی ونبوو گەنجینەی نادیار دەهێننەوە
بەچاوی تێر خەوەوە
دەست بەدەرگاتەوە دەنێم
ئەی سەکۆ و بانی شاد
بەترپە دڵی چالاکی گەیینی مێوە
شووشە گوڵاوەکەم پڕە
خەیاڵ بەوێنەی پیاسەیەک
نزیک شەقامی ناوەندی شار دەکرێتەوە
گەڕەکێک بانگی گەڕەکێکی دی دەکات
دانیشتنەکانمان چاوەڕاوی لێناکرێ
گوڵپەروەرێکی بە لەپەکوتێ دەربازبوو لە باخچەی پاشا
خەزنەی گیان و هەنگوینی ژیان
بۆ سروودبێژان دەگەڕێنێتەوە
پیری دەست لە سەر دڵ
ئەمەی بردەوە خولیای
درەختە دووبەرەکانی سۆزیان بووە
خورپە و باوەڕیان
بۆ دایک و باوکمان و نەوەکانی هێشتەوە
لەگەڵ دوا پرشەی گوڵاڵە سوورەش
نەخۆشیی زەردوویی پەکی ناخات
ناچێتە ناو ڕابردوویەکی بەسامیش

دیاری شیاوی خۆیان دەداتێ
هەڵۆ لە چێژی بەرزبوونەوەی خۆ دەرخستن بەرامبەر مەرگ
هێلکەکانی لە ناو دەستی گەرمکرد
لە تۆمارکردنی سەرنجەکانی
باڵی لە هەموو بایەک نادا
دەتوانێ هەست بەدڵمان بکات
فڕین تا خۆشی دەگمەن
سرووشزادەی دڵی پاڵەوانەکان
بینین ئارامگرتوو
بەئەزموونی پاراو و ڕووناکیی دیدار و هێزی یەزدان
چەترکراوە
خەڵاتکەر
هەواڵهێن
فریاگوزار
نەمرین
پەیمانپتەو
بۆ بێدەنگکردنی تفەنگی ڕاو
هەموومانی لە تۆڕی چاو نزیککردەوە
دەنگی ونبووی یاداشت کردین
تا دەستی ڕاوکەر
ئێسکی باریک
لە گۆشتی سپی ماسی دەرنەکێشێ
هەردوو دیوی یەکەمین دیمەنی زەوی
کردە گەلەرییەکی هەمیشە پڕ تابلۆی زوو لە خەو هەستاو
ئەستێرەی لە ناو جامی ماست لێهەڵات

هەزار و یەکشەو مابوو بۆ ئەستێرە هەڵاتن
ڕوخساری بەزەیی تێدا نەما
وێنەی کەڵەکێوییەکی دی بەمدالیای شانازییەوە
وەنەوزی تەوەزەلی هەڵێخەڵەتاندووە
سەری ناڕەزایی ڕادەوەشێنێ
بەروبوومی پەروەردەکراوی
ساتی چاوەڕوانی تەواو
بیرەوەریەکانی دەستی بەهرە دەفتەریان بوو
لاپچین و جلی وەرزشیان فڕێداوە
لە سەرەخۆ زەوی دەجووڵێننەوە
ئاوریشمی نەچندراوی بەنمەکییان سکاڵای خستەڕوو
درەنگ چوونە ئاسمان
زووش لە زەوی بە دێو و پەری لە ناوچوون
خەتێکی ڕاست و چەوت
بەسەر هەنییەی پڕبووەوەی
ئەو باوەڕ و ڕابەرانە دەکێشم
کە نەیانتوانی لە ناو دەنگێکی بچووک
داوا بکەن بمانبەخشە باوکی سەرزەوی
تۆ چی دەڵێیت ئەی چرکەی شایان بەجوانی
جوانی گەنجینەی شکۆدارە
شکۆدار شارەزای پڕوپاگەندە نییە
بەکڕنۆشەوەش دڵ ئیقاعی ئەشق و کەڵی ناژەنێ
پەروەردگار ئاوی داوەتێ
تێکەڵ بەکپی و جوانی سەرەتایە
لە ناو کەوڵی تەڕ ڕەنگی خانەدانی

دەکاتە لەچک بۆ دایکێکی کیژ
پیاوەکەی هەمیشە لە ئاسماندایە
نیشتەجێی خەونەکانیمان دەکات

ێ

سرووشزادە چاویلکەی دانا
بەچاوساغی لەرەی ڕۆشنایی گەڕایەوە
ماڵی پڕ کەس و کاری تا دڵبخوازێ فریا
ئەشق و کەڵی لە دایکبوو
نووسی بەفر
دەفتەری تێبینییەکانی شێوەکارێک
ڕەنگە خانەدانەکانی هێنایە ناوخۆی
نووسی کەروێشک
لە بەرزی و نزمی چیاکان هاتنە دەرێ
نەوەیان خستەوە
نووسی وەفا
دڵخۆشی بردییە ناو ژیننامە ئاشقێک
مەحاڵ گۆڕی کردە نقێمی ئەنگوستیلە
نووسی ناو
خوا کەرستەکانی هەنگوینی
لە خوانچەیەکی زیو پێشکێش بەسرووشزادە کرد
نووسی سەوزایی
سروشتی ژێر داوایکرد ئەسپەکان
پشوویەکی باش بدەن
نووسی دەستنووس

لە سووربوونی سێوی بڕاوی قوربانییەکان
هەموو هێرشێک بەرەو چاوە
چاو ڕەوانبێژی گەمەی خۆڵەپەتانێ
نهێنی شتەکانی داوەتێ
ئاگای لە ئارەزووی دڵمانە
لە ڕووبار و ڕێگاو بانەکانیش دوورتر دەچێت
واڕسکی بێئامان گەمارۆی نادا
ئاوازە ڕووناکییەکانیش بەهرەی گۆرانیمانن
بۆنی سۆز و بەخششی خوا
لەماڵی پڕ کەس و کاری تا دڵبخوازێ فریا
ئەلبوومی گەورەبوونی منداڵە وەرزشوانەکانن
پاشان ناونیشانی ونبوونی هەر هەموومان
دواهەمین هەستی سەرسامی لە بەهەشتەوە
شۆڕەبی سەرچاوەی باشەی لە ئاودا دۆزیوەتەوە
بەکامی دڵ لە ناوی لاپەڕەی غەزەل هەڵدەداتەوە
سەرلەنوێ ئادەمێکی بێباکی خاوەن پرسیاری
بۆچی حەوا منداڵەکانی لە دەرەوەی ماڵی
پڕ کەسوکاری تا دڵبخوازێ فریا لە دایکبوون دروستدەکاتەوە
ئاواتی قاز و مراوی کێویش
بێدەنگین بۆ هێمنی و بەهرە
هەموو جوانییەکانیان لە مەلەوانی
پێشووتر بینوە
مەلەوان جوانییە ڕسکاوەکان بدەرەوە سەرچاوە
حیکمەتی خوداین

غـ

باوکی سەرزەوی هاورێی سادە و چاکەکەمان
دەتوانێ بابەتێکی نایابمان بۆ بنووسێ
ماسی لە گەرمایی لم گەراکانی دەپارێزێت
لە قوولایی کراسی شیندا
ئێسکی گۆشتی بەسەردا دەکشێ
ژیان پرسیاری قەڵەمبازی لێکرد
بەچاو و دڵی پڕ لە ئایندەی باش
دەگات بە کوپەی نهێنیزان
لە دەنگی نەرمی گۆرانیبێژەکانمان
سەیری مانگی تەواو دەکات
مانگ لە ڕووناکیدا چ زەمانێک بەکاردەهێنێ
لە شەڕدا پایە و خەڵات مەزنایەتی هەیە
زمانی پەندێکی کۆڵەوار بۆ دەستەکانی
لە ژێر ئاودا لێوی داچۆڕاوی مەرجانیان
لە ماڵی تەنگ هێنایە ناو
حەوشەی مەست بەوەسیەتەکانی
باوک و باپیران و بۆنی منداڵیی و زمانی دایک
شاخی کەڵەکێوییە
لە ماڵەکانمان نیشانە و ناومانی پێوە هەڵدەواسین
کازێوانیش قاز و مراوی لە گۆم نزیک دەکاتەوە
مانگ بۆ وچانمان تێدەکۆشێ
تاجی خۆشبەختی بەدەم قسەوباسی
ئامادەکردنی پێویستییەکانی ئاهەنگ
لە ناو عوودی ساکار جۆشاند

تا مردن سەیرکردنی وێنەی کەسێک
لە ئەستێرە ئەفسووناوییەکانەوە دادەبەزێ

ـە

مۆمم لە پەنجەرە دانا
لەمەو پاش ڕووناکیمان بۆ خۆمان
پایزی گوێڕایەڵی تاوانبار
بەشێک لە بەختەوەری بەهاری برد
سوورایی کوڵمی گوللە و نامەی فڕۆکەوانی جەنگ
مژدە و دیارییان هەڵنەگرتووە بچین بۆ دیدەنی
تەمەنیشمان بەلاوی بمێنێتەوە
ناچاری نووسینی پێشنیازێکیان کردم
داوا بکەم لە زەوی نیشتەجێبم
بڕوای تەواوم لە وتووێژی پێشینی و دەمامکی نێوان
پەیتوون و دەبابە
منارە و دووکەڵکێش
هێڵی ئاسنین و مینی چێندراو
گەراجی گەشت و تەلبەندی سوپا
ڤۆڵدەری مۆزەخانە و کەتەلۆکی جەنگ
جوانووی جماو و کیسەڵی خەواڵوو
کردە دارستانی گوێز و چنار
کرم و ڕەشەبای لە خۆ جیاکردەوە
عوودی لێدەتراشین
مۆسیقا فریای ئارەزووەکانمان دەکەوێت
لە کوێی سرووش و بەهرە بەختیارییەکانمان دەژمێرین

سەرسامدەبین و گوێگرتن بەهێز دەکات
سەرسامی خەڵکێکی بێشوماری لە ناوبرد
ڕوخسارەکان بەهەسارەی ناسین تێدەپەڕن
هیچ شەیداییەکیان بۆ دانانێم
سێبوورییەکانیش دەبەمەوە ناونیشانی
نامەکانی لە ناو زەرفدا نین
بۆنی قیرِ و نەوتی شەقام
یادگارییە کسپەدارەکانی نەوەی سرووشزادە
بەئەسپایی لە دەزووی کۆلارە ڕوونووس دەکەن
لە پشوویەکی ڕاستەقینە
بۆ چاودێرە ناقۆڵاکانی پەنایان
وەک ئاوی مردووشووشتن ڕشتین
دەکاتە کاتێکی سوود لێببینین
جانتام پڕ کرد لە
مێوژی ڕەشمیری
کاکڵە باوی
کونجی کوتراو
خۆراکی قووتی
کولێرە بەپەنیر
شووشە مورەبا
بەیانی دوای بەیانیباش و بەرچاییەکی ساکار
مەشقی مۆسیقام کرد
ڕەنگی پەلکەزێڕینەشم لە ژووریَ
کردە سۆزی شوێن و جێمهێشت
تەختەی کتێبخانە بووەوە درەخت

بەپردی پیادەڕۆ ڕۆیشتم بۆ ئەوەی
بپرسم بۆچی تێدەکۆشین
مۆسیقا گوتاری ئایینی خوداکانە
لە چارەنووس دەپرسێت
نوێژی پێغەمبەرەکان چ داوایەکیان تێدایە
ئەو ڕێگایەی نەبڕدرا
پاکیشنە کرایەوە
تیتراوسک و تاقتاقکەرە
یەک خێزان و ڕەوشت پەروەردەی کردوون
ڕەوشتی فڕین و مۆسیقا
لە بەڵێنیشیان پاشگەز نابنەوە
هێلانەی شایەد ئەم زانیارییەی دا
ڕوونکەرەوەی ئەستێرەی ناو هەموو ئاڵاکان
پارچە ئەڵماسێکی گەورە
دەکاتە کۆشکی سپی بانگەواز
لە سەری دەکەوێتە
مەلە و شەڕی مشاری پۆڵابڕین
سەندەویچی هێلکە دەخوا
پاشان پەنجە بەرزدەکاتەوە
سەرەتا ئەشق و خوێن
گۆشتی مرۆڤی کردە هۆش
لە وڕکگرتن بۆ ئاگر و حاڵینەبوون لە ئومێد
چەواشە و بەدبوون
چاوێلکەی پزیشکییان بەدەستەوەیە
بەپەرۆشییەوە سەیری

کوا کوێندەرە دەکەن
ژێر باڵی بێگانە
چۆن شێوە و خوێنی
خانەوادەی خۆیان کرد بەئاو
لە گوێیان دەنگێک دەنگدانەوەی نەما
نامەیەکی پەشیمانی دەنووسن
چی دەبێتە گوتاری ئاییینی باوکی سەرزەوی
ژیان زێرێکە ڕژاو
شەڕانگێزێک کۆی دەکاتەوە بۆ دروستکردنی گوللە
دەمانکات بەهەڵخەڵەتاوی کەلوەکان
هەر ڕۆژەی ڕستەیەکی ناتەبا
لە تەویڵمان تۆمار دەکات
سرووشزادە ئەرێ مرۆڤ تیشک و تەمی ئەو هەموو ڕستانەیە
دەشڵێت لە سەر ڕێبازی باران پەروەردە بوویم

ئەو شارەی هەرچییەکی هەبوو بزری کرد
جۆلانەی ناو باخچەی گشتی
بیانووی هەبوو بۆ سەردانی ئێوارانی خێزان
سرووشزادە ئۆخەم لە کۆترێکی
نیشتووەوە بەسەر سێو ببیسە
داواکارم تا سەد ساڵی بژیم
لە جەژنە تایبەتییەکان مۆرووی
ناز و ئەفسانە
دەخەمە ناو دەستەسڕی کیژی ڕوومەت نانی گەرم

ساڵی مردنی دێو
ساڵی ژیانی پەری
یەک ئاهەنگیان بەسەر پشتی ئەسپەوە بۆ گێڕدرا
ئەفسوونی نقێمی ئەنگوستیلەی
هەردوو دەستی عوودژەن
لەو دەریایەی تازە لە پەنجەکانی
قاوەگرەوە کەوتووەتەوە
نقومی تریفە و وچان و تێبینین
تا ئەزموونی زۆر نزیکی گیان
ڕاز لە ڕوخساریان
ئاوازی شەرمی پەلکەزێڕینە لە کۆتایی بەهار
هەڵدەداتە ناو تەمومژی بەیانیان
بای گەورە کراو هەر یەک دوو خۆنواندن
لە لووتکە دێنە هانای
کامێرای هەزار و یەکچاوی ئاقیقەوان
نۆتەکانی سروودی خوایە وەتەن ئاواکەی
دوا هەواڵی قۆزاخە
کراسی پاداشتی خۆشگوزەرانی
شانازی تاشە بەردی سەرخراو بۆ لووتکە
گەرمایی گوانی چێڵ
دەستنووسەکانی گەمارۆ شکاندنی کردینە دیاری
هەڵبژێردراین بۆ خەڵاتی
بەهرەمەندترین نەوەی سرووشزادە
تفەنگی زۆر بلێ و مڕەمڕی
ئاژەڵە کێویمان بێدەنگکردن

ئاماژکانی سێرکێکی گەمارۆ نەدراو
بەخشینی لە یاریدا چڕ کردەوە
دەستی بەناخماندا هێنا
قۆمەتێک یاقووت و هەڕشتە هاتە پێشمان
هەتاوی پاراوم لە ماڵی
پڕ کەسوکاری تا دڵبخوازی فریا بینی
نانی تەڕی شەکر بەسەردا کراویش
سەیرکەن شوێنێکە پێی دەوترێ
ماڵی دڵێکی لەتنەکراو
لەوێ هەوا نە گەرمە نە سارد
نیشانەیە بۆ بوون بەخاوەنی ئاوەڵناوی پاڵەوان
ڕوون و پڕ مۆسیقا و زمان ئاوازدارە
تەپڵەکی ستیل جگەرە لە ناوی ڕەنگی خۆشە
دیوانی مۆنالیزا
ڕووەو دەمداندراو لە سەر حیکمەتی
ئەو پرسیارەی لە سەنگەری لێوت جەنگاوەرە
بیجەنگێنە
نیاز و نەزری وەڵام دەموچاوت نەکاتە کوێلە
بڕیار وابوو چەکە ملکەچەکانی
لە پێناو خۆزگەی نابەجێ
دایانە قاقای باری بێهۆشی
بێرەدا برۆن
ستوونی پردەکانی شوونپێمان ناگرن هەڵکەنن
بەخوو و ڕەوشت و دەمودووی هەورە تریشخە
شوێنەواری ناشیرینیان جێهێشت

خەندەی تەمومژاویی پڕ بەڵاش
سەیر نایەتە بەرچاو
زەنگی ئاگادارکردنەوەی بۆردومان خامۆشبوو
ژەمێک خواردنی سەوزە و پەنیر
خستمیە گەمە و غار و جمین
نەریتی پاکڕاگرتنی مۆزەخانەی نیشتیمانیش
چوومە شەقامی هەزارویەکلا
ڕاسپاردە لە گیان ڕەوانی بانگەوازدەر وەربگرم
پێش تاوێک پاشای گومانکار گەڕابووەوە
کۆشکی فەرمانڕەوایی و سێرکی ئەسپ ڕاهێنان
کەڕوکاس بەلادا هات
قاووقیژی تەنگەتاوی هەڵاتن لە شەقامی ناوەندی شار
بردیە ڕێگایەک کۆتایی نیشاندا
ئەهریمەن لەهەنیەی دابەزیوی
پرۆژەکانی پڕکرد لە پروپاگەندەی نیاز

پ

سروشت دەستفرۆشێکی بازاڕییە
ڕەنگە خان و مان و جوامێرییەکانی دەفرۆشێت
دەریالووش وەک تەرمێکی هاروهاج
لە زەوی دەڕوانێ
چەپەڵی لە هەموو پێستی دێتە دەرێ
دەست بەیەکدا مەدە
دەرگای زیوڕێژی ماڵت
بەکلیلی ئاسن نا

بەچێژی بارانی پەڵە و شەپۆلی گیا بکرێتەوە
دڵخۆشی هاتنمان هەست پێبکات
ژیننامەی بڵێ وا ژیاوم
چاوی شاد و بەناوبانگی فوارە
تەقە و زرینگەی ئاون
پایسکیلی سێ تایەی منداڵ
سۆبەی بێگەردی تا هەتایە ڕەنگخۆش
وێنەی بەبزەی قەد دیوار
گۆرانیبێژی ناو تەلەڤزیۆن
لە پێستی پەرییەکی بەلارو لەنجە
لە ناو بیرکردنەوەت غار دەدەن
تەمی جۆراوجۆر
بێمتمانەیی لە شووشەی کاتژمێر دروستکردووە
لوولیدە ناو گۆرەوییەکی دڕاو
چاوی دەستکردی لێ وەربگرەوە
بیکە بەخامێکی ئاوریشمین
کۆترێکی نقومی تاریکی لە ناوی
ڕووناکی پێوانە بکات
پێویستە پێوانە گەورە بکرێ
ڕووی ناز بداتە
ڕاکردنی کیژێک لە ڕاڕەوێکی درێژی تیشکاوی
دوایین گڵۆپی کەشی گشتی پێڵووی لە گۆ بکەوێت
شێوەکارێک لە پەنجەی پڕ تەم و سێبەری خۆی
نەکشاوەتەوە
چاوەڕوانی ئارامبوونەوەیبین

فریای قورمیشکردنی کاتژمێری
مەچەکی مۆمیاکراوەکان و پاککردنەوەی
ددان
گوێ
چاو
کونەلووت
ژێر نینۆک
نێوان پەنجە
دەکەوێت
بیربکەرەوە مۆمیاکەر چ کارێک بەڕێوە دەبا
خراپ سیمرخی خۆپەرستکرد
قسە جوانەکانی لە بیر نەما
لافاو هەڵیکرد و پەی بەهیچ شتێک نەبرد
لێو لە ناو قسەی جوان بزرنابن

٥

بۆ بینینی ئاوێنەیەکی سوور هەڵگەڕاو
بەسیمای ئاشنایانی ساڵانی پێشوو
پاشان کڕینی جووتێ دەستکێشی ئارمووش
نووسینی هەواڵێکی مزگێنیدەریش
بۆ ڕاگەیاندنە ناوخۆییەکان
حەکیمی کاروان کەوتووەتە ڕێ و نەگەیشتووە
پەرۆشییەکی زۆربەتی
بەچاوە زیرەک و گەورەکانی
چاودێری بەخت بڵێت

ئەی تەنیا باڵ
خەمی ژێربوونەوە پەرێشانی
نەخاتە ماڵی پڕ کەسوکاری تا دڵبخوازێ فریا
هیچ شوێن پەنجەیەک
بەسەر خاچی کەوتوو دیار نییە
مێوانی نادیار بیانوویەتی
نازانێ لە خۆشەویستی خوا و بەراورد چی بکات
ڕووبار چاوە خرۆشاوەکانی گەرمایی
هێناوەتە ناو خۆی
دەتوانین مەلەی تێدا بکەین
منداڵەکانیشمان لە کەنار دانیشن
ئاڵووباڵوو بخۆن
دەنکەکەشی بخەنە دەخیلەی خەزنەداری ڕەزەوان
بۆنی پۆدرەیان ژەنگی زێڕ
لە ناو دەمی خەمەگرۆو بکاتە نارنجۆکی دووکەڵ
چارەنووسهەڵێنان و خەونڕوونی دارسێو
خۆنواندنی پەلکەزێڕینەی ئاشکرا کرد
بێهێزبوونی گوڵی سەرمێزیش
بۆ دیدارم ڕێگای دووبەختی مەبڕە
ڕەنگ و بۆنت لە فڕینی باڵندە بوێ
کۆمەڵێک دەنگ لە ئاخاوتن بێزاربوون
بەرە و دەم دەگەڕێنەوە
هاوڕێیانی زۆر شکۆداری سروودبێژم
لە شێوەی هەتاوەوانێکی ئێشکگری ئەستێرەی بەخت خوێندراوە
بۆ پێشەوە

کات لە بەرەبەیانییەوە تا ئێوارە
هی بینینە و ڕەتیش دەبێت
لە ڕەتبوونێکی دی
دیسان بینین هەڵدەڕژێ
بینین دەربازبوونە لە خەوندا قسەکردن

ر

پیتەکان لێکدە
ڕازیبوونی سرووشزادە بەدۆستایەتیمان
نەرم
بێگەرد
بەبێهاوارکردن
دەبێتە ئاوازێک لەشکانی کلۆشەکرێک
لە خوانی خێزانیمان

٢٠٠٣-٢٠٠٤ هەولێر

زریوان

1

سروشت هەموو شتێکت ترساندوومی
لرفەی ئاگرت
بڵندایی چیات
گەفی ڕووبارت
دەشتایی ڕووتت
پەنجەم لەچاوەڕوانییەکی دوانەهاتوو یان گیان پێنەماو
بەناویەکدا دەشکێنمەوە
یادی ماڵێکردنی ورچ دەبێتە بۆنە و نیشان
دیوە تاریکەکانی زەوی چی لێ دەدۆزێتەوە
منداڵیی هێشتان ناونەنراوم لەسەر ڕانی
ئەو ڕێیانەی دەبنە حیکایەت خۆی دەگێڕێتەوە
باوکە باڵندە بۆ سێبووری باڵە ئارەقە کردووەکانت
لەناو لکەکانی درەختی نێوان دوو شەقامی نیوە چۆڵ هەڵخە
ئەو ئاوەم لەگەڵ زیاد و کەمکە
لە گەشتێکی دووبەختی هاوڕێم بوو
دایکە باڵندە تۆش ئەو ئاوێنە نووستووەم
بۆ بهاوێ ناوقەدی دووگورد
قیژەی یەکەمین کتێب
لەناو چاڵە بەفرەکان گوێی زرینگاندمەوە
بەیەکگەیشتنەوەی من و جزدانی ئارامبەخشی دایکم
کۆڵانەکانی دەیگەیاندمە قوتابخانە و گۆڕەپانی ڕووخۆشی تۆپی پێ
پاشان دووکانە پڕ نهێنییە ڕەنگاوڕەنگەکانی گوندی گەنجینەی منداڵیم

چاوی خەون جۆگەی هاوێشت
لەشکرێک منداڵ گۆزەشکاوەکان کۆدەکەنەوە
لە نزیک دەفتەری وێنەکانیان دایدەنێن
وای لەدەست دەفتەری وێنەکان چیرۆکیان مردووە
با بپرسین
قەڵەمەکان بسپێرین بەڕەنگ
ڕەنگیش بەوەفاو دۆستایەتی پەلکەزێڕینە
مێوان کەڵەکی لەدوورگە ڕاگرت
سەوڵەکانی کرد بە دارشەقە
باران بڕوای بە هەورەتێکەڵاوەکان هێنا مانەوە بیرەوەری دروست ناکا
هەر چییەکیش ڕوویدات بە گرینگی نازانێت
تەختەداری شکاو شەپۆل دایە کەنار
ڕاوچی ماسی لەسەر خستەڕوو
دیۆجامە تەماشاکەرەکانی هەڵخەڵەتاند
کردنی بەنێچیری سەمایەکی ساختەچیانە
لەشەوی درێژی کیژە خەوخۆشەکان
مانگێکی پرکەوتە چاوی پەنجەرەوە
کازێوە لەگەڵ بەیانی باشیدا دایە دەستی پڕ دەنگوباسیان
ڕۆخ خنکانە
گەڕانەوەش گۆڕەوشار
گوێچکەماسی بۆپێیان تەڵەن
ترس لەچێورمەی گۆڕەکان کاتی سێوپێگەیشتن دیاری دەکات
پاکەت دەقۆپێنمەوە
جغارە لەنینۆکم دەکوتم
ئاگادارنیم خۆرهەڵاتن دوای خۆرئاوابوون دەگەڕێ

یان دەرگای داخراوی سپێدە کیژی ئاوابوون دەیکوتێ
مانگ لەناو لوولی ئاو پشوویدا
بە ئومێدێک بیری کردەوە
وەک یەکەم ڕۆژی چوونە قوتابخانە
لافاو لەو جۆگەیە نیشتەوە
خواناس بۆ دەستنوێژگرتن دەچنە سەری
ئەو شەقامانەی هاتوچۆیان لێ بەستراوە
ڕێکخراوی جانەوەران بەدەستە بەدەکانیان
ڕووناکییان لەبن دروشمەکانیان درۆزنکرد
نەیانهێشت منداڵیم تێر خەوبێ
بە بەشێک لە بیرەوەرییەکانی بنازێ
گوندی گەنجینەی منداڵیم بۆ من هەموو شتێکە
نان و شەراب و ئومێد و خەون و خاو و خێزان و خانەدانی
دێمەوە سەکۆی ساکاری قوربانیدانت
گەمان لەگەڵ
لکەداری فڕێدراو
قەوانی قۆپاو
دارشەخسەکانی ناوگۆڕستان
ئەو پێڵاوانەی قەیتانیان دۆخینی باوکمان بوو دەکەم
هەر هەموومان برادەری دانایی یەکین
شار دەموچاوی ئاوڵەیی بووە
گوندی گەنجینەی منداڵیم
گەنجیکە تازە چاو دەگێڕێ
ئاشق و دەگمەن و سەرسام
گۆرانی خۆزگەکانی دەست دەخا

گۆرانیش هەڵەناکات
دوای پووش پنج دێ
پووشیش بەسەر کەوتن مەستە
لابەلا بەهانەی دادەست
کات دیلی ڕووداوە
گوێم بەرمپەی ئاژاوەی قەشمەرجاڕان تەپ بووە
کودەتایەک بەگوێی کودەتایەکی چرپاند
ئارمی وڵات لەچ قوماشێک چاپ بکەین
قاچم تێکئاڵاون نەخشە بەدەستە لەرزۆکەکانم
لەدیوارەکانی شاری خانەدان بەرێکی هەڵناواسرێ
باز ڕەوشتی ئاسمانی هەیە
فرۆکەش عەردی
لە ژووری زێوانی خۆم گۆڕەپانێکی گشتیم چۆڵ و قەرەباڵغ
بۆن بەرێگاوە بکەم
دەگەمە ئەسپێکی وەفادارو تاژییەکی وشیار
دەستەکانیان لەپێشوازیمدا هەڵێناون
نمەی ئاسوودەیی تۆزی سەر گوڵان بە دوژمن دەزانێ
زەوی لە بۆشایی ئێسکم کەوتە گڕوگاڵ
پەیکەر لێوەی فێری ڕۆیشتن و گیانبازی بوون
وەرزەکان دڕندەی ساڵن
لەکلۆری ددانیان نیشتەجێمان دەکەن
کودەتاچیش یەک ئەویدی دەکاتە ئەسپی ملکەچ
ئاوەدانی ڕەگم
ڕەگ دەمگەیەنێ بەلێهەڵبووم
لێهەڵبووم بۆم دەڕوانێ

لێوی پەڕیووم بەگۆڵی خۆم وەدەنێم
پرچی پەرتی منداڵیم هێشووی سێبووری گرتووە
دێم کۆت و بەندی کات و ناکاتت دەکەمەوە
گۆڕانێکت لە ئاکارت نەدامێ
گۆرانیم ئاوێنەیە وەک بەیانیانی بەهار ڕوون
بلیمەت دەموچاوی لەکاتی نووسین تێیدا دەگەشێتەوە
پێغەمبەر دەموچاوی لەکاتی سرووش وەرگرتن تێیدا دەگەشێتەوە
نالی دەموچاوی لەکاتی بیرکردنەوە لە شارەزوو تێیدا دەگەشێتەوە
دایک دەموچاوی لەکاتی منداڵبوون تێیدا دەگەشێتەوە
ئارەزووە گەرمەکانم زەوییان شاد کرد
بەردەوامیم پرچی منداڵانی باخچەی ساوایانە
با مۆسیقای لە ناو بە خرۆشان خستووە
ئاسمان گۆرانیبێژیەتی
زەویش کۆڕاڵ
پێڵووی دیدەنیت لێکدە
بۆ پشکفتنی سەروەریت
منم برای گیانی و تریفەی لەرزیوی گۆماو
گۆماو مەند قۆڵی هەڵدا
ماسی بەناو تارمایی دەموچاوی مانگدا گەشتیان دەست پێدەکا
کات چێژ لە کودەتا وەردەگرێ
نواڵە ئەی خانەدان دەتوانی پرچی بلاوت
لەناوەندی سەرت کۆکەیتەوە گەشتم لەناوی تەواو دەبێ
خرۆکەی بزێوی لەخانەکانی مێشکی چالاکم ڕاگوزاری
بەختیاری خدری زیندەیە
چاوەکانی بنوقێنێ خوا خۆی پیشانددەدا

بۆ سلاوی هەوای بۆنخۆش دەستەکانی کراوەن
درەختی خۆماڵی و بێگانەش
هەست دەدەمە ناکۆکی
مراز بای گیانی سوارە نەشکاوەکانە
هەڵیدەکێشم بۆڕی سیبەکانم فراوان دەکات
لە دەرگامدە
چرای ژووری گەنجیم باوێشکی بێزاری دەدا
نائارامی ڕەنگی ڕشتووم
سبەینێ کۆتاییمە
ببینن بەکۆلانی خۆزگە سیس بوویم
هەمیشە لێکتێدەپەڕین
دوێنێ مەرگ بەرەو لام هات
تۆزی ڕاما
بوێری نەکرد لادا
ئاوێنە کە ناواخنی چاوە نەیگەیاندمەوە وێنەکانی
بە منداڵیی لەسەرکێلی باوکم کێشام
بگەمەوە وێنەکان
لەمیهرەجانی سۆزو بەخششی ڕۆژ هەلات پێشکێشی دەکەم
گوندی گەنجینەی منداڵیم حەوش و بانێکی خانەدانە
جۆگە لەناویدا سێبووری دەداتە
ئەو کەنارانەی پێی ڕاوچییەکان ڕێزیانگرتووە
کەناریش گیا دەیکاتە سەیرانگای ستایش
قومری دێنە ناوی باڵەکانیان ئاوچۆڕ دەکەن
پاڵەوانی ترسنۆکی حیکایەتەکان
قامیشەلانێکی کەڕبوون

ئاماژەی کیژە لاڵەکانی پێنەگەیاندم
لە دانشتنێکی کورت دەریا بەچاوەشینەکانی مۆڕەی کرد
دەریای ترسناک ئەوکەڵەکەی لەناوت دیلە منداڵیمە
سەوڵەکانی دەستی باوکمن
ئەو دەستانەی جاران جغارەیان دەپێچایەوە
فانۆسیان پێدەکرد
تاژی دەکردە دۆستی بەوەفای ئەسپ
ئەسپیش لە ڕاوێ گیانی نقومی شانازی و دەروون بەرزییە
گۆڕێک لەگوندی گەنجینەی منداڵیم ڕێنمایکەرمە
لە ڕۆژی جیهانی منداڵان
وانە بەسەرچاوەی
بۆن و بەرامە
هوما
نەوا
ئاگردز
بەردەباز
خەڵوەتخانە دەداتەوە
باوکم لە ناوی ترپەی دڵی داب و نەریتی
لەگەڵ کاتژمێری ئەشق یەکخستووە
بەچی بچمە سەردان و هەواڵپرسینی
ئەسپی دوڵ دوڵ
نینۆکەکانم دەبڕم
لەباخچەی ماڵ دەیکەمە دراوسێی درەختە بەردارەکان
کێلی هەناسە دەدات
خەون دەبینێ

دێتە بەرپەنجەرەی دارین
تەماشای هەنگ دەکات بەسەر مەمکی دایکانەوە
بیریش لە دامەزراندنی جیهان دەکاتەوە
لە کەفی ئاوزینگدانم ماسی ئاهەنگ دەگێڕن
دێنە کەنارەکان جلیان دەشۆن
دارشەقەی ئیفلیجیم لە ڕۆژی شەهیدانی دەربەندیگۆم دانا
بەستەڵەکی ساڵی مردوو پشکفت
دڵم دانیشت
بڕوانە نائومێدی چیم پێدەکرێ
مەگەر لە سەرەگێژەی مانگ
لە باڵندەی شووم
یان بێزار بوونی ئەستێرە
لە نائاسوودەیی منداڵانی باخچەی ساوایان
گوڵاوی درەختی گوناھ ڕژا
چاوم لە ناو گوڵدانی سەرقادرمەکان خەوێکی خۆشی کرد
خەونم بە خۆشی نەگەڕا
بە خۆشی بگەڕێ خەون
ئەی وێڵ بەدوای برادەرایەتی نێوان
لافاوی بێئامان و سەمفۆنیای ڕۆمانسی

2

ئاواز دانان بۆگۆڕانی سێوەلاسوورە سەختە
گوتنیشی
بەچاوی فراوانی پێش مردن ڕوخساران بژار بکە
دەسڕێژی هەورم
بەژنی درەخت لە ئاوێنەی دڵنەرمی زەوی گەرم دەکەمەوە

درەختیش دڵی ئێشاوە و خەمڕێژە
ئاوێنە نهێنییەکانی درکاندووە
ددانەکانی بای ناکەس دەمهاڕێ
تیژی چاوی پڵینگیش مردووە
هەست دەکەم زەوی بێپەیمانە
خۆی لە پێیەکانمان دەدزێتەوە
خۆری ئێرەش ڕوومان ناداتێ
دەگەڕێینەوە گۆڕەپانی پڕ بریای یاری باسکە
کە هەرگیزاو هەرگیز نایبینینەوە
خۆڵی نواوەی ناوپیاڵەی پێشبینی
چرا بە ناوچەوانی کۆڵانی
گوندی گەنجینەی منداڵیم هەڵواسراوە
شاخێ شوانان و کانییان دەسرازەی ڕیشە دارو بەگوڵینگی پشت لانکن
گڵکەند و مەچکۆش کۆتی داچۆڕاوی ناوخوێن و ئێسک و گیان
کێ دەڵێ بەکۆچکردنی باڵندە خێرخوازەکانم نەزانیووە
بۆنابینن ڕەنگێکم لە پەلکەزێڕینە زیادکردووە
منداڵیم لە ڕاوە ماسی و کۆلارە هەڵدان و هێلکە شکان داماڵدرا
مردنیش دوور بە دوور چاودێری دەکا
گەشتی ناو بیر و هۆشم دەگاتە ماڵی یارو خاڵخاڵۆکان
نەرمە دەنگت ئەسپی بەیدەستی مەشق پێکراو بەمۆسیقایە
بوونی نادیارمی هێمن کردووە
سروشت دیمەنی دڵکەشی خەڵاتکردم
خەڵات بێشەلانێکی شکۆداری سنوور ئاوییە
گزنگ سیمای شەوی دۆزەخی ڕەنگ نەکرد
ئەتۆم پژمی

منی داهێشت
ماوەم نادەن لە ناو لکەکانی درەختی چارەنووس
چایەک خۆشکەم
چیا گردی فرێنەدا ببێتە پەنا و مەئوای مەشق
ئەم گیانە مەیدانخوازییەی تێدا بکەم بەپڵینگی مەشقکردوو
یادگاری کزە
درەوشانەوەش خامۆش
گەردەلوول گرمۆڵەیە
سەبەتەش بەتاڵ
تارماییم بزرە ڕێشم بە ناو تارماییمە
بۆگەیشتن بەماڵی بیرەوەرییەکان
باڵندەم باڵێکم گرژی زستانی لە سایە دەنوێ
لایدی دەفتەری وێنەیە
منداڵان وێنەی لەناو هەڵدەبژێرن
تەشق شکا
کەش و هەوا گەرم و خۆش بووە
پەرداخە عاردێ نامخواتەوە
ئەگەر هاتیە لام دڵەڕاوکێ لوولت نەدا
بەسرووش ڕاهاتووم
ڕووناکی گیانی خوا لە دەمارەکانم ورشە دەدا
نەمامی دووپەلکەی منداڵیم
لە سینگی دایکم و خۆڵی نیانی
گوندی گەنجینەی منداڵیم موتوربە کردووە
لە لێواری باخچە هەڵوەستەیەکی پەیامئامێز دەکەم
پێشم نییە بۆ ڕۆیشتن

ئەگەر شار بایەخی چوونەناوی هەبێ
شکۆ و بڕیار گوڵە چاوڕەشەکانی خۆشبەختی منداڵیمن
پەلکەکانی لە سادەیی لوولم دەدەن
لە ناو پێوەندییە نارۆشنەکان دەردێم
لەقەڵای حیکمەت تەماشای کەیەکان دەکەم
لە کوێ دەبریسکێنەوە
ئەوجا دەستەکانیان دەخەمە ناو مەرجەکانی وەفا
کۆمەڵێک هێلکە کۆتر
لە سێبەری پاڵەوانان دادەنێم
ڕادەمێنم
دەگەم بە نهێنیبین
ڕێی هەوارم دووبەختیە
پیرێژی گۆپاڵ گرتووی ناوپیتەکانی جوانیم دواند
بە بینینی فریشتەیەکی مەست بیناییم لەرزی
تاهەڵکشێم
هێزی خۆشگوزەرانیم ئانیشکی بێهێزی دادەدات
هاکا لە پیاسەیەک کەوتم
ئەی ژیاو بە بۆنی سەبەتەی مێوە و شاڵی ئاوریشمینی پەری خەون
قەپێلکی چاوی سەراسیمەت هەڵبدەوە
هەڵبوونەوەی ئەستێرەی ساڵگەردی
بە ئاسمانی بەیانیانم دەکشێیتەوە
ئەو کاتانەی هەنگی شیعر ساباتم لەسەر دەبەستێ
سێبەریشی ئێسکم دەڕنێ
کراسی ڕەشی دووباخەڵت دەگرم
ماڵە کۆست کەوتوویێکی خۆییم

ئەملا موگناتیسی مەرگی ڕاخستووە
بەولاشمدا ئاوابوونە
مەرگ کێشم کا
ئاوابم
کراسی ڕەشی دووباخەڵت دەگرم
ئەی خانمی سەوزایی و پەروەردەکەری گوڵی سەوسەن و حاجیلە
کە خووس پێڵووت سڕدەکا
هاوارت بەرەوکێیە
کێ بەڵێی لەهاوارت دایە
کاتی مردن دەتوانم ببم بەتۆی سەرچاوە
لەسەرزەمینی شەڕانی و دڵسۆزیی گرێی با بۆوە
سێبووری باران لە تای منداڵیمە
تاشم سارد نابێتەوە
نائاسایی گەورەی من لەوەیە
گرفتی گۆڕ دەستنیشانکردن لە قیلمقاسێ دامگرێ
ئەی نائاسایی تۆ لە چییە
داڕووخانی داروپەردووی ئەو هێلانەیەی
بێچووە قومری تێیدا ئامۆژگاری لەدایک و باوکیان وەردەگرن
یان خامۆشبوونی خورپە
لە دەمنەکردنەوەی خونچەکانی باخچەی گوندی گەنجینەی منداڵیم
پێتانەوە دەنازم ئەی تاسەکان
لەم جەنگەدا سەرکەوتم
دەتوانم سڵاو
لە خەون و سروشت و گەرمایی ژیان بکەم

3

دەڵێی دوورگەی تاریکستانی
نقومبوونی کەڵەکەکان لەبینینت دەنگن
دەنگی مانەوە و گەمەی مردن و جەنگی بێئامان
تریفەی ئەمەکدار بارە بەدەمی کانی
گومان و ترس دەخاتەوە
جێی گۆڕێک لە بینینم خۆشدەکەم
بیستنمی لە ناو دەکەمە هەوایەکی لە بەهەشتەوە پاراوکراو
ئەندێشەی شەهیدی بەسروودی ستایش
لێوە دەبێ بەگڵۆپی ئەو ژوورانەی
داستانیان لە ناو دەبیتە ئاواز
منم گونجانی ڕۆشنایی کۆمەڵێک شاخ
تۆی هاندەری ڕەشایی خێوی بیابان
ژنێکی لە خۆگەڕاوەم بینی بڕوای بەخاکی گەرم کردبوو
ڕەگەکانی خۆی لە ناو دانێ
نیگا تەڕ
هەنگاو گران
گەردوون لێڵ
دەموچاوی لێموی گوشراو
کراسی ڕێڕێ بەژنی سەراپا وچانی
کرد بەلاپەڕەیەکی پڕ وێنەی حەپەساو کە هیچ ناڵێن
لە پژدێنی تاعارد کفن ڕەنگە
ئەوی دی ڕەشێکی تاریک
نەمزانی لە ناو خەونی خانمیەتی
دەگا بەپاگژی بوون و نەبوون یان نا

چپەی نەڕژایە گوێم
بڵێی باران منداڵبووبێ لەبیرەوەری لێکبچێن
ناسراوی ئەو بەرزاییەی
منداڵە گوڵفرۆشەکان مۆسیقاژەنی تیپە گەورەکانن
بۆنی گیای سەرماستت لێدەی
دەشتبینم دانە ئارەقەی هەنیەی کەروێشکی ڕاوچی شکێنی
لە تابووتێک خەڵاتی نیشتیمانی وەرگرتووە بەرزت دەکەمەوە
گۆڕستان ماڵێکە ئازیزەکانی
بانگدەکاتە ناو خۆی بە مەدالیا ناسراویان دەکات
فێری زمانی هەموومان دەبن
لە کتێب و چرا و سرووش و شۆڕش و ئەسپ دەدوێن
دارشەخسەکانی لێیان دەبڕدرێ بۆ لانک و بلوێر و گۆپاڵ و پەرژین
چۆن و بەچ تامەزرۆییەک
دەمخەیتە سەر دووباڵی بەهێزی فڕین
ئای فڕین بەرەو کوێم دەبا
تکەی تیزاب ناهێڵێ ئومێدم
فڕێبدەمە سەرپشتی ئەسپی مەست و سەرسام
من و پەپوولە ڕووناکی و سرووش بەهی خۆمان دەزانین
گلەیی لەداهێنەری بوون دەکەین بۆ وا زوو دەورووژێین
بەچاوی هێز و فریاکەوتنەوە لەسەرچاوەکان نزیک بەرەوە
لە پەلەقاژەی گیانەلا دەست بۆ سۆراخت دەکوتم
متفەڕکت لە ڕەگی دڵم دەئاڵێنم
ئاوی زمزمێی ناو گۆلمت دەخۆمەوە
گەواڵەی هەوری ئێرە و ئەوێ دەستی پەیمانیان کێشایەوە
دەمی زەویش

ئای دەمی کراوەی زەوی
دەڵێی مردووی هەمیشەییم
باگۆڕکێی وەرزەکانیش لەگەڵ خەڵک و خوا دەپرسن
بۆ نەتتوانی پێیەکانت تێکەڵ بە هەڵاتن بکەی
ددانی ئادەم
شازادەی مۆزەخانە
کۆچی حاجیان
مانگی خێڵ
خەونی گەڵا
زێوانی ڕووخۆش
کەروێشکی خڕپن
پرچی نواڵە
کەوی مەند
شەونمی گەرم
تەمی تەڕ
بالیفی نەخۆش
مێژووی کێل
جۆلانەی منداڵ
هەرهەموویان پێمدەڵێن
لە دڵکەشی نێرگزەجاڕ گرێی ناوکت کرایەوە
لە سەیرانگاییێکی قەرەباڵغ بە خاڵخاڵۆکەش
ئاهەنگی ژنهێنان دەگێڕی
دەڵێی مەڵبەندی خەڵوەتە
دیمەنی پڕ لە مۆسیقای نەرم کەمەنکێشی کردووم
تەشق و پشوودان و ڕۆژنامەی دیوار

یارمەتیدەرمن بۆ ئەوەی لە ناو چاوی
حیکمەت و پەند بە تەنیا جێگام ببێتەوە
ئەم دنیایە
سێ بەشی ئاوە بەشێکی زەوی
منیش سێ بەشم گوندی گەنجینەی منداڵیی
بەشەکەیتر حیکایەتی پاڵەوانەکانی مێژوو
نواڵە ئێستا کاتژمێرەکەی نووستووە
ماوەیەکە پیاسەمان بەتاڵ کردووە
ناچینە بینینی پاڵەوانبازی ماسی ناو حەوزی شووشەش
خەیاڵی نایاب کە لە مەرگ دەمانشارێتەوە
پەنجەی پڕشیلەی گیانە ئازادەکان پڕشنگرێژی دەکات
لای من شەوی تۆف و بۆرانە
ئەستێرە خۆڵێکنادەن
مانگی درەوشاوە چۆتە کەشی تایبەتی خۆی
بەس گەرمایی ئەو ئاگردانەم دەگاتێ
بە ئومێدی بەڕوو تەقاندن
بە دیاری مامەوە
لە گەشت دواکەوتم
ئەو برادەرەی هەستی خرۆشاومان تێکەڵاوی
جۆگەی پێچپێچی باخچە بوو
کەڵبەی بەڵاخستنەوەیان نایە
خوێن و گۆشتی گوندی گەنجینەی منداڵیم
لە تەنکە خۆڵێک بینیم
تەرمێ بەپشتی ژنێکەوە
تاڵی پەرچەمی ڕندراوی

چاڵ و لۆچی ڕوخساری
کردبووە سەرەمۆمی ساڵیادی چاپکردنی ڕەشنووسەکان
بە ئاوەدانی سووڕاین
دەرگا
دەرگا
بێدەرەتان
ڕێگای بەپیت ترس دەژمێرێ
ماڵێ
هی ئێمە نییە
ئەرێ ماڵی
دەموچاوی پڕ ترسی دایک
نایناسین نا
گەڕاین
لەو ئێوارەیەی کێوە بەرزەکان خۆیان بە
مامز و
قولینگ و
شمشاڵژەن ئارایشکردبوو
کراسی خاکمان کردەوە
قۆپچەکانی ئێسکبوون
دەنگێک لەهەستی جەربەزەیی مەمکی دایکمەوە
ئەو گۆڕە گۆڕی باوکتە
ئێسکێک چاوی تامەزرۆیی ڕژایە سیمای ڕوونم
بەکامی دڵ پەیامی گەیاند
گوندی گەنجینەی منداڵیت
لەفەرموودەی بکوژی چەتان

هێدی هێدی دەبێتە کاروانێکی درێژ
بای پەڵە لە ناو شمشێری گیانبازێکی چاولێڵ و ڕوون
دوودڵە لەوەی چاوی کێڵگە پڕ ئاوبکا یان بپرسێ
ئەرێ کاتم هەڵەنەکردووە
کیژەکانی بەتریقانەوە و پرچی درێژیان ئاوێنە پاک دەکەنەوە
خاوەنی سۆز و بیرەوەری ساکارن
قۆڵ و باسکی ناسکیان تەنافە
جلی پاڵەوانەکانی لە سەر هەڵخراوە
بۆ ئەوەی لەگەڵ خۆر بکەونە پێشبڕکێ
شێوە گۆڕ بووە
لە هەموو دنیاش جوانترە
شێوەکارەکانی تۆپی زەوی
لە پەنجە گچکەی پێشەنگایان کردووەتەوە
من لە ناوی قسەیەکم لەگەڵ ژیان ماوە بیکەم
بایەکتری نەترسێنین
خاڵخاڵۆکە بکەینە نۆبەتداری دڵسۆزی
مۆمی سەر پەیکەری شەهیدەکان
ئێوارانیش پێش خۆرئاوا بەتاسەوە بگەڕێینەوە ماڵە ڕووناکەکانمان
کات بە ناو خۆی دەچێتەوە
گوێشم لێیە باڵندەیەکی ئاسمان گەچلاوی
قاچت لە خوێناو دەئاڵێ
دەنگیشت بەرگرییە بۆ ئەوانەی قەفەس زەوتی کردوون
ڕۆژانێکە کەسێ دەنگێ
لەدەرگای کەسێکی دی هەڵناستێنێ
تیشک نەنیشتووەتە لەشی ڕێبوارە خەواڵووەکان

کۆتر نەهاتووەتە حەوشە دەنکە دان هەڵگرێتەوە
گورگ پەرتن
کەوڵی کارمامز ئاگری گردبوونەوەیانە
وەرزی خوێن جمان گۆپکەی فرۆشتە دڵی قەزوان
ژنان سوخمەی دەراوەکانیان کردەوە
شەوان دەست و پەنجەی مانگی لەناو دەنوێ
ڕەنگە ئێستا پشتت بەژووری بەتاڵم دابێ
فرمێسک خۆڵێ بەردەمت بکا بە قوڕ
مندالێک پەیکەری نالی لێ دروست بکات
کاتژمێرێکی بخاتەدەست
لەسەر ئەم کات و چرکەیە ڕاییبگرێ
لە چاوت بوومە خاڵێکی جووڵەدار
بە پشتی بای هەستیارە
بیری ئەوە دیلت بکا من لایەکی جەرگت ببەم
ئەی بزوێنەری هات و چوون و سڵاوی وەفا
لە ناو تەمی تۆدا سپیاتیم
ئەسپیم دەحیلێنێ
تاژی بەدواوەیە
کەروێشک ئازادە
جگە لە تۆ دەکەومە ناو چاوەڕوانی کێ
شەوی گەڕانەوە چ شێدار و بەخیلە
ڕێم نادا بە شەقامی وردە شووشەڕێژیش
بچمەوە ناو پۆلە پەڕەسێلکە و ڕوومەتی ڕووناکی خانەوادەم
ئێشی کوشندەی تێپەڕبوونی ساڵەکان
دەچنە چاڵی بیرچوونەوە

لە شاری جۆشخواردووی سەرزەمین
خانوویەکی ساکارت لە درەختی بەردار بۆ دروست دەکەم
تێیدا پیر بە
باخەکەشی بە خاوەنکە
ئەی خاوەن باخ
هەر چوار وەرز سەوزە و مێوەیان لەسەر دەستە

4

خەڵات لە بەهەشتی هەست وەربگری
یان بگەڕێیتەوە گەڕەکی هەمیشە بەهرەمەند
بە سرووش ومۆسیقاو باران و چرا و زێوان
لێرە بڕۆی
بەوێ دابێی
کرێوە بەژنت دەڕنێ
کێ سۆبەت بۆ گڕدەدا
خانووە نزم و ئیفلیجەکان
لە ژێر قامچی باگەڕ
داد و بێدادییان بردە لای بازە زەمنییەکان
گلەیم نەماوە ئەی تاقانە گوناهنەکردوو
ڕۆژانی جەژن و دەرگاکردنەوە بوون بەدوژمنیی
بێئەنوامای
کامە کۆڵان خەو چاوی کەواندووە
جوانیی مانگی تەواو بە دەرەوە نییە
تەڵەشخاتەیەک بەدەرگا داخراوەکان دابخشێنە
دانیشتووانی دێنە ناوکراسی بینینت
لە لێکدانەوەی تەنکە هەڵمێکی وەنەوشەیی

بەردی خۆشنوودی ناوەشێندرێ
لە بۆنی منارەی چۆلّی
پەراسووی زەوی چەند گەڕەکێک دابەش دەکات
گەنمەشامی لە لۆچی گیانی گەرمت
گۆلّەکانی پڕ شیرە وچان دەبەخشێ
دەمی والای برینت سالانێکە بەدەرەوەیە
جێیان دێلێ
جێگای ماچت خەونی دلّنیاییە
ئای چرای نەوتیم بۆ ڕاگرتووی
لە لاڕێیان وەستام
دامانگرتی لەبەر هەتاوی پارێزاوی گیانمان دانای
هەنگە شانە پڕەکانی ناو حەوشە
کەمانی پڕ ئاواز و دووگوردی نوێژیان پێچایەوە
بردیانە مۆزەخانە
دروودی شادیت تێکەلّ
ئەشقێکی بە ئاکام و چرکەی شەوارە گرتن کرد
هەلّەکۆک لەتەرمی بەفر پێلّووی سەرسامی پشکفت
کانی جێ چۆڕاوگەی پەنجەی سوارە نەشکاوەکانن
جۆگەکانی دەستی برادەرایەتییان
بۆ چنارە وشیارەکان درێژ کرد
بە یەکترناسین خۆشحالّبوون
پیادەیەکی ماندووم لە دەبێ و نابێی خۆم ئاوادەبم
هەور بنی مەمکی دانا
چی بەلێوی بەباری من
لەوەوپێشیش گەیشتبوومە دلّنیایی

نوالّە بۆ هەمیشەیی دەمکاتە دۆستی بێهوودەیی
سبەینەی ٣١ی ٣ی ١٩٨٤ لە درەختی شانازیم خوارد
گوندی گەنجینەی مندالّیم وەسیەت هەلّگرمە
بە دەستپاکی دایک خواردنم بۆ ئامادە دەکات
بەژنی ئێمە پەرژینی پڕیەتی
چوارڕیان مێوانەکان دەگەیەنێتە
خوانداری قسەنەستەق و خوان
لە هەوری خەوتووی ئاسمانی چیمەنێک جوانتر
خۆری ئێوارە بەساکاری نیشت
شەو دەمامکی لە ڕووبەست و ئارەزووی کوشت
دیم پۆلی دوو کەرتی یەکڕەنگ
لە ساکە گۆڕێکی ڕووت پریشکی دەهێنا
لە سووتانی منم گۆرانی بە کۆرس دەگوترێم
لە سایەشی دادەنیشم هێشووی ورشە دادەوەشێنم
ئەو دیوارەی دروشمم لەسەر دەنووسی
پاشان لە سێبەری دەنووستم
نەوی بوو
ڕۆژ زوو هەناسەی چێشتە خەوی ورووژاندم
پێشنیار دەکەم یاداشتم لەڕۆشنایی
ڕووداوی گوندی گەنجینەی مندالّیم هەزار زمانی هەبێت
بۆ پێشوازی لە بەهار و ڕوونبوونەوە
ئەو پیرێژنەی سەمای جەنگ دەکات
بنکراسی ئالای ولاتە ئیمپراتۆرەکانە
بۆ بنکراسی نادڕێ
دلّم گەرمە

پەراسووم داکەوتوونەتەوە ناویەک
گوندی گەنجینەی منداڵیم قەل گۆرانیبێژیەتی
چاوی پەنجەم دڕکی تێچەقیووە
ئێرە حەسرەتم لەکورتی دەدا
قەپێلکی لاشەم دەشکێنم
دەچمەوە گوندی گەنجینەی منداڵیم
خۆڵی ڕووی بەردەکانی
هەموو دەستنووسەکانم دەداتێ
دەمکات بەنووسەری بێهاوتا و بێباک
ئەو مانگەی لە مانگگیران
دەسووتێ و بەدەرەوەیە
ئەوە ئاوێنەی تابلێی ڕووناکی گەشتنامەی منە
ئەو گۆرانییەی پاش شەو شکانەوە
خورپەی بەهەشتیانەی گوێ دەزرینگێنێتەوە
ئەوە دەنگی شۆخە مردووەکانی گۆڕستانی سینگی منە
ئەوچڵە ڕەیحانە بەژن باریکانەی لە دەمی نەرمی دیڕاو
بای وادە بۆنیان هەڵدەگرێ بۆ ناو شاری ڕازاوە بە باخچەی گشتی
ئەوە بارانی خودایی گوندی گەنجینەی منداڵیی منە
ئەو پەلکەدارانەی دەموچاوی عەردیان داپۆشیووە
گەردەلوول بۆی کۆناکرێنەوە
ئەوە پێستی گەنم ڕەنگی منە
ئەو دارخۆخە کاکۆڵ ڕووتاوە کلۆربووەی
لە کلۆریدا ئادەم بیر لە پەراسووی خۆی دەکاتەوە
ئەوە پەنجەرەی ڕۆمانسی یەکڕوویی منە
ئەوکێوەی شەوان زەردەپەڕی لە پشت دەنوێ

سبەینانیش خۆری بێپایی خەونی لێ بەئاگادێ
ئەوە کێوی ئێسکبەندی لەشی منە
ئەو گیایەی تنۆکەی خوناو بەژنی دەشوا
دەچێتە ناو گوڵەکانی شانازی
ئەوە برژانگی پەرژینی چاوی منە
سووتان
خورپە
بۆن
گەردەلوول
ئادەم
خەون
گوڵ
لە دیوی ئەم دیوگوندی گەنجینەی منداڵیم
گوێم لە دابەزینی سرووشی پێغەمبەرێکە
یەکەمین خەونی مرۆڤی بینیووە
دۆشەکی لە ئاگرە
لێفەی لە خۆڵە
بالیفی لە ئاوە
ماڵی لە بایە
لە ناویدا من و نالی و باڵندە مل درێژەکان
لە خۆشییەکانی گەشت و مۆزەخانە
چیرۆکێن بۆ منداڵان یان داستانێن بۆ گێڕانەوە

5

ڕووناکییە ناکۆکەکانی
ئەو ژوورەی ئاوێنەی جادووبازێکی کاریگەرە
بەقسەی هێنام

پەلەیەکی خۆلەمێشییە نهێنی لە ناو بەرهەم نایە
جل و بەرگی منداڵانی لێ ناگۆڕدرێ
ژن کەل و پەلی تێدا ڕێکناخا
ئەو ئاوێنەیە بەچی تاوانبار بکەم
بەوەی دەموچاوەکان دەدزێ
بەشێواویش دەیان گەڕێنێتەوە
جادووباز زەبەلاحێکە
دەستی ژیرەکان لە ناو دەستی سڕبوونە
سرووشیان بۆ نانووسرێتەوە
تەنیاییشم بەرو باخەڵی گوشراوی هەڵدەماڵێ
ساڵانێک کە گۆڕەپانی
بە یاری نەخرۆشاوە دەمکرۆژێ
ڕۆژانی منداڵیم بزرە
گەنجیەتیشم حیکمەتدارە
دەمکات بەخوێندەواری کتێبی تەواو لە گومان پاکبووەوە
منداڵانیش دارە دارەیانە سێوم دەدەنێ
ماوە کورتە
پیاسەی فەرامۆشبەخشی شەقامە گەچلاوەکان تەواونابن
کیژانی گەرمیش هێشتان نەچوونەتەوە ژووری
بەناویەکدا کەوتنی دەنگی دەستفرۆشەکان
دەمەبۆڵەی بەخشندەن
کارگە ئێسکی دایکی جووی
دایکیشم لەملا تەنیشتەمە
گوندی گەنجینەی منداڵیی بە پشتییەوە گرێداوە
زیندەوەری زەویش چڕنووکی لێ گیرکردووە

هەڵمی مردنێکی هێمن و بێتاوان نیشانەیەتی
ماسی لە ئاو دەردێن
لە دەموچاوی نزیک دەبنەوە
گۆڕ لە چاودێریان لاشەی تێکناچێ
مافووری ڕەنگاوڕەنگی ڕایەخێن
پرسەی چاوەڕوانی خۆی ببینێ
هەور شکا
باران وەری دڵۆپەکانی سەیری ئەو منداڵانە دەکەن
بە ڕێگاوەن بۆ قوتابخانە
ناشزانن دەرگا ئاودیوی ژوورەوەیان ناکەن
چەترە داخراوەکان کرانەوە
مێرووستان خۆیان ئامانەتی دڵپاکی شارەکانیان کرد
ئەزموونە بێن درێژەکانم
لە بوون بەخاوەنی
لاساری و گیای پڕ ڕازی کونی شمشاڵ مۆزەخانەیە
جل و بەرگی نواندنی شانۆگەریەکانی لە ناو هەڵدەبژێردرێ
دەڕامێنە بۆ ئەم شوێنە هیچ مەترسییەکی لێنییە
سواربێکم لە ملەی خزی ئاسوودەیی
هەڵمی ناوبژی ولاخ هەناسەم گەرم دەکاتەوە
ئەو کانییە ئارقەی کەمە بەفرانە
دەستنوێژی نوێژە شەوارەی لێهەڵناگیرێ
بزنە کێوی شاخی کلۆرە
گورگ دەمبەست ناکرێن
خاک تەڕە
تەیەمومی پێناکرێ

هەڵمگرنە لای ئەو ڕێیەی ڕەنگ و بۆنی ئەفسانەیی دەدا بەهاتن
خزمەی ناڵی ئەسپم لێ نزیک دەکاتەوە
ئەسپ بەڕێگاوە دڵخۆشە
ئەم دڵخۆشییەی
مێژووی کۆمەڵەی پەری و خواوەندی کردووە بەنیشانەی سەرکەوتن
دەموچاوی ڕێگا لۆچی تێکەوت
مەترسی لە هەنگاوم دەئاڵێ
بەدیوی ئەم دیو چیاش
گەرمی فڕین ئارەزووی منداڵان دەپارێزێ
گوڵیشیان لە بەهاری ڕۆشن بۆ پەروەردە دەکات
کەواتە مردن ئاوا جوانە ناقۆڵا خۆی پێشکێش کردووە
مام زۆراب لەناوی سەبەتە مێوژی داناوە
بابەنوئێلیش دەیفرۆشێ
بیکڕم یان نا
من و گوندی گەنجینەی منداڵیم
لەوێ دەچینەوە ناویەک
سروودبێژان لە ناو برینم ڕاپەڕیوون
برینیشم لە یەکەمین سرووش و کتێب بالاترە
قۆناخ و ئاگردانیان لە نیشتیمانی هەڵبزڕکاو ساردبووەتەوە
پایز وادەی سەردانی نەهاتبوو ئای چ زووگوتی
شوێنی مێوانی دوورە دەستتان ئامادە کردووە
ئەو باخچەیەی لە تەنیشتمان گەشە دەکا
حەزیشی لێیە پێینەزانین
خۆشی ڕاستەقینە ئاو دەڕژێنێتە سەری
جوانە کیژ مۆسیقا دەژەنن

گۆرانیبێژ لە بەردەمیان تاساوە
حەوزی تەکیەی ناڵی ئاوی کەم کردووە
باڵندە باڵ شۆڕ ناکەنەوە
داناکێشن
پەلکی درەختەکانی تایان بەرز بووتەوە
داچۆڕاون
ئەوە چیتانە
لاشەی کەسەرەکانتان چاڵە خوێنێکی جێماوە
بەدیار زێوانی وەنەوز گەرم پەپوولەکانی دەدوێنێ
پاشان چێژ لە فڕینیان وەردەگرێ
زەردەپەڕ دوا تەماشای خۆیدا کاڵبووەوە
تریفەی ئەشقی من نەنیشت
چیت پێ بڵێم
وەرسیت پڕە لە ڕۆشنایی ئەم بوونە دەسمایە کلۆڵییە
خۆم لە خۆزگان بەتاڵ دەکەم
هێزی ئەفسوونی خواوەند
هەستەکانی باخچەوانی شادمان
هونەرەجوانەکانی پەندی پێشینان
گەلای پرتریقانەوە
خۆشمدەوێن
باوەشیان تێوەردێنم
ئەرێ هەڵگرتنەوەی پارچە کەوتووەکان چەند هێزی دەوێ
لە گۆڕستانی ئەمبەر
مردووەکان لە داوەتی ژن گواستنەوەم گوڵی شۆڕانێ دەسماڵیانە
دوولای گۆڕ وێکدێتەوە

هات و هاوارم دەخنکێ
دەرێ مۆرانە لێیداوە
لە چرکەی ئەشقێک بوویت بەپاڵەوانی ئەفسانە
کێو بە پردی پەنجەت دەپەڕییەوە
بینیم پەڕەچی
لێفەی دەقنەشکاوی پاشمەرگی زێوانی پەڕە دەکردەوە
لە دەنگی ئامێرەکەدا لە لێدانی دڵی کێل گەیشتم
بەرد لە بیرەوەریم دڵی بەنەرمی لێدەدا
بەتانی بۆنپژێن کراوی کپی مردووان داناگرم
مێوانی پێدا ناپۆشم
مێوان وجاغڕوونێکی قسەنەستەقی چاو ماندووە
تازە پرچی لە شە داوە
لە باخچەی شار بۆنخۆش بە بەیەکگەیشتن
ڕاسپاردەی دەگەیەنێ
لە ڕووخۆشی و دەمودووکردنی بەخێربێن
ئاگری تا هەتایەتان داگیرساند
ئاوی گومان بەسەر ئەو گیایانە دەڕێژێ
لە سەری دادەنیشن
ئاهـ درەختی چرۆساوی ئامێز هەمیشە سەربەست
بنکت ئەڵقەی پڕی داوە
من بوونێکی کرێوەپێچم
سێبەرت خەواڵووە دێمە ناوی
کتێبێک دەنووسم تێیدا لە ڕەزەوانەکان دەپرسم
ئەرێ سێو بۆ لە مێوەکانی دی جیاکرایەوە
قەدەغەش کرا

کەی ئاسایی دەبێتەوە کەرتێکی بخوێن
ژیان باڵی باڵندەیەکی تەنگە تاوکراوە
ماڵ لە سێبەری دادەنێین
پشوو دەدەین
بیر دەکەینەوە
بە ئەفسانە دەڵێین برادەر
ئێمە ئاومان هێنا کردمانە کەفاو
لەسەر پێستی خۆمان یاریمان پێکرد
کەچی چڵکی ناخ بەستوویەتی و نەکرایەوە
لە وەفاو ناودەستی نەرمی کەفاو
مردووەکان جوانیی دووبارە دەکەنەوە
مردوو فەرمانتان بە چییە بیکەن
ئێمە کۆمەڵێک خەون دیدەین
ئامادەین بۆ کۆکردنەوەی
منداڵیی پەرتبوومان لە شەقامە ئاوارەکان
ئەی هەقیقەت
ڕوونتر لە حیکایەتەکانی داپیرە و شکۆدارکردنی
تەختەڕەشی یەکەمین پۆلی قوتابخانە

6

شتە سادەکان منیان هەڵدایە بەرزایی
ڕووخۆش و خۆشحاڵبوون
لە خرۆشانێکی بەهەمووشت بوون
لاسکە گیایان لەدەم هاتە دەرێ
نهێنییە نادرکێندرێ چەندە
لە پێشوازیت ڕووناکی دیدار دەماندرەوشێنێتەوە

بۆ درەنگ لە دایکبووی
ئەی باڵی یەکەمین باڵندە
لە پاش چاوڕوونی و گەشبینی
ئەو پەلکەدارە یەکڕووانەی
شکۆی زەمینیان کرد بە ئاخاوتنێکی نایاب
چارەنووسم سنەوبەرە
وەک شینایی ئاسمان دڵنیاو بەئومێد و شادمان
ئەگەر هاتوو پێوەندییەکانی هەور و دابارین
کورسییەکم نزیک کۆشکی خۆشنوودی بۆ دابنێن
تاسەر تێکەڵاوی پیت و وشە و کتێب و سرووش دەبم
یاداشتم بێباکی پەیکەری نالییە
کێڵگەی وشکبووی ئەو شارانەی بۆنکردووە
بەخت و نیازو یاداشتیان زیندوو نابێتەوە
ئەستێرەی دەرکەوتووی ئەم دانایییە بیرلێنەکراوەیەم
خوێنم وەک خوێنی ڕیشۆڵەیەکی خوێنگەرم بەفیڕۆ چوو
لە تێپەڕبوونی ئەسپێک ڕادەمێنم
ڕوون وەک گەیشتنی بێگانەکان لەسنوور
سەبەتەی ماڵە گەوران سۆزیان بزرکردووە
ئەهریمەنێکی چاوگەورە تەفرەی داون
زەبروزەنگ لانکی منداڵەکانمان دەخاتە سەر پشتی گای چاوسوور
ڕوانینی هۆش و چاوم چوونەتە ناو کراسی سرووش
پارچە متفەڕکی حیکمەتی بێهاوتا
لەسەردانی میهرەبانییەکی ڕووناک
برینی پەنجەی بلوێرژەنی بەستووە
چوویمەوە باریەک و سستم

ڕاموەشێنە
کە دەکەوتم دایکم بە گۆڕی تەمەنکشاوێکی دادەدام
خۆڵی ناو پیاڵەی دەنواوە
گوێم لە گۆرانیی ڕوون دەبوو
منداڵیم ئارامیی کیژی نەورۆزە
ملپێچی یەکەمین سبەینەی بەهاری ئاڵاندووە
ئای نایگەمێ
بۆ نایگەمێ
لەبەرچی نایگەمێ
ئەی ئەگەر بیگەمێ چی ڕوو دەدا
کۆشک دروست دەبن یان دەڕمێن یان تاڵان دەکرێن
یان جیاوازیەکانی نێوان کۆشک و کوخ دەبنە گۆرانییەکی میللی
نیشتوویتیە بن دوا پەرداخم
دوا پەرداخیش کۆتاییمە
گۆڕ داکەوتن
کێل نووشتانەوە
ئێسک دیارن
بەمزووانە قاوەی تازیەم لە دەستی مێوانان دەگێڕدرێ
چاوی خوێن پەروەری مەرگ
کوللەی پەروەردەی سەرشانی برادەران
گەفی لافاوی بێئامان
سێبەرێ هەڵخەڵەتێنەری درەختی خەوگران
پێستی مێشکیان ڕنیووم
کۆترەکانم بفرێنمە کوێ
دەنکە گەنم لە چ زەوییێک بچێنم

گیانی سڕی بەهارێکی خێر لە خۆنەدیوم بردە نزیک ئاگر
تەنافی تەماشات سەکۆی
ئا و نایە
ئاخ و ناخە
ئاو و ناوە
یان
هەرا و هۆریایە
هار و هاجە
تەم و مژە
گەنجیەتی حەز بەمەیدانخوازیمی لە ناو ئەزموووندار دەکەم
ئارامیی ئەشقسوارێ بەفر بەستای
گەشتی سڕبوون سرەوتنە
ڕوومەتی بەیتێک برینداره
شەختە خزە دڵئاگابە هەڵنەخلیسکێی
قوڕ لە شۆڕە کەزیان خووسن
ڕووەکە هاونشین و هاوپەیمانەکانی گەرما
لە نسرم بەگلەیین
ئاو لەناو چاوی گوڵە لۆکە مایەوە
لە مانەوەشیدا پێوەندییەکان بەساختە دەزانێ
دۆڵیش وشکن
کەروێشک بێچووەکانی لە ناو ڕادەهێنێ
بەرد لە چلوان قەڵەشت
برایمۆکش ئاگری سێبووری ونکردووە
ژەنگ لەگوێ مەمک ژەکن
لێوی بەباری منداڵیش هەڵبزرکاون

ڕێواس پیربوون پەنجەی کیژانی نەگەیشتێ
ئێستا گردو دۆڵ یەکئاست دەبن
قووڵایی دەپوکێتەوە
شاتان گەردەنی دەداتە عارد
خۆر نێرگز ڕەنگێکی کاڵە
هەست و هێزم
لە چنگی ئێوارەیەکی دڵگوشراو دەست بەسەرە
چی دەبێ ئەگەر ئازادم کات
ئەی ئەشق دەست بەردارت بم ئازاد دەکرێم
بەخشش و شانازیی ژیان و پەروەردگاری هەمووانی
لە ناوت داری ئاڵام
منداڵدانی سروشت شاری مێروولانە
هێشتان تای تەم ناخی شاخی بەرنەدابوو
کشامە ناو سەرگەردانیی پەیامێکی کوژاوە
کتێبی داناییم
دەریاییێکە لە دڵی خۆیدا شاد
مانگ تێیدا لە خەونی پێغەمبەرایەتێدایە
بالیفی پەڕی ئەو باڵندەیەیە لە ئاسمان پەڕیداوە
زەوی کشا
بوومەلەرزە یاریگەی منداڵیمی کردە بازگەی گەورەی شار
کیژی کەمەرەشلی ئەفسانە
پێستی ڕەونەقی دایەوە
کیژەکەم لە ناو کراس و مۆمی جەژنی لەدایکبوونی
هەستی بەوە کردووە جوانییەکانی ژیان بەس لە کەنار نابیندرێ
لە ناو ئەم هەستپێکردنەیدا حەزی لە کێشانی وێنەی پەلکەزێڕینەیە

کۆلارەی منداڵیی منیش هەڵدەدا
سێبەری ماسیگرە شینایی دەریای بڕی
سنوور لە وێکهاتنەوەی باڵی باوێشک دەدا
پڵێنگیش خۆی لەم بەرو ئەو بەر بێباک کرد
دڵی بەباشی لێدەدا
لە سێبەری ترسناکی ئەو دەست و پەنجانەی
شتە سادەکان دەشارنەوە
نەتاسێم و مردن ڕەنگم نەبا
دڕک لە پێم نەخووسێ
سواری حیلە هاواری فریاکەوتن بەفر داپۆشت
ئاگری سێبووری پەریخان گەرمی کردەوە
برینی هەڵوەشاوەی داکەوت و کفت نووست
خواوەند ماڵی منی بەپەسەند زانی دابەزیە ناوی
دەبینێ هەموو ژیان لۆکەیەکی زەردە
بەبرینی ژوورەکەمەوە
ژوورەکەشم ئەژدیهایە کلۆری ددانی ئای کلۆری ددان
ڕژامە شەقامەکان
تروسکەی فسفۆڕی جادووباز
قوم لە جغارەی تەمەن دەدات
خەناوکەی گیابەندم پێوەیە
ڕنۆکی لمیش ئای ڕنۆکی لم
تاتەشۆری مزگەفتی گوندی گەنجینەی منداڵیم تەڕە
من و حەشاماتی گەردوونی بەرەواژی
هەریەک بەجۆری ناشیاو شکست لەپەنجەمان دەئاڵێ
هەنجیریش بەلکانەوە ڕزین

منداڵیم ئارەقەی شیشەی زیندانان بوو
ژووری زیندانیش بۆنی دووکەڵی کزری مێشک گران دەکات
گەنجیم کشا
وەک بڵێی ئادەم و حەوای خانەوادەی دڵسۆزمان
هەست بەهیچ نەکەن
پێویستە قاچەکانم بجووڵێنم
هەنگەکانی گوڵیان بێزار کرد
بارانەکانی نەیانتوانی تەنانەت ڕووەکێک دڵخۆشبکەن
یان تەختە شاخێک بۆ نوێژ بشۆن
مێوانەکانی دوای نانخواردن
چەقۆ و کەوچک و چەنگاڵیان دزی
هەستی ناسکی یان دڕندەی کۆمەڵێک سەدە
بهێنمە سەرمێزی یاداشت نووسین
یاداشت لە چلە تریفەی مانگ
کیژە لە ئەوەل بەهاری ئەشقدایە
منداڵیم ناگەیەنمە ئاکام
هەوری گەنجیش تەنکە کەروێشکەی پێیە داناتنۆکێ
پیریش نسرمە ڕۆژێکی زەردە
بەدوادانەوەی ڕۆژانی لەهەموو خەونێک نائومێد بوون
خۆرئاوابوونی دوای زریان
ماڵئاواییش
ڕدێنی شکۆ و جوامێریی عەردیان گەچلاند
کەو لە سێبەری کۆشک بیر لە چێژی کلاوڕۆژنە دەکاتەوە
خنکانی دەنگ
بزربوونی ڕەگ وریشە و پەڕوباڵ

ناکۆکی تیشک

گۆرانی مردوو

بەهاری مەلوول

ترس

تێکەڵاون

لەم شەوە چاوڕژاوەدا تەنیا گۆپاڵێکم بۆ خۆم دروست کردووە

چۆن بتوانم دەست بەبرینی کەسێکی دیکەوە بگرم

لەهاڕەو گەفی گەواڵەی بەر چاو لێڵ

نەچوومە پەنای شاخان و بەژنی قەڵا

رووم لێنێ ڕەنگەکان یەکتری ناسڕنەوە

لە ناو برژانگ و چاوی خوا فلچەیان تەڕ کردووە

دەموچاوی گوندی گەنجینەی منداڵێم ئارامییەکی ساکارە

منداڵانی بەدەرەوەن

بەسووکی دەرگا بکوتە

خدر لە بن نوێنی گیایان مردنی لە خەونبینووە

کێ ڕەنگی شینی بەدەریادا

باوکی ئاو دڵڕەقە نۆبەرەی خۆی لە ڕەنگ بێبەریکرد

ئاوێکی بێلێوار گەزەم لێدەگرێ

پێوەندیم بەکاتەوە نییە هاوڕێیەتیم لەگەڵ

جۆگەی گوندی گەنجینەی منداڵێم سەرسامی منداڵە بە مانگ

ئەرێ هاوڕێیەتیم قبووڵ دەکات

لێم گەڕێن دەستگێڕی ئاوێنەی ساڵی دوو بەهاریم

سندووقی تەلەفزیۆن ڕێکەوتی

بۆنە و ئاوازی سرووده تایبەتییەکانی تێدایە

ژیان گەڵای ڕژاوی ژێرپێی پیادە و نووکی بلیاردە

بەدەم لەرینەوەی گەردەلوول کۆتایی دێ

کۆتاییەک تەوا لەگومان ئاسوودە

جوانەکیژان بێن بمبینن

دەسەسڕی سێبوورییان بەسەر خۆڵی گۆڕم دادەن

دەسەسڕیش بۆنی سێبووری بگرێ

ژنان کێڵەکانی دەکەنە جۆلانەی نەزر

پیرێک پیرێکی تەواو پیر

بە هاوار و شڵەژاوییەوە سکاڵای بەرەو گۆڕستان دەبا

دوێنێم چ شەوگارێکی ئارام بوو

گەرمایی چرای زێوانم بەخۆم دادا

سەرینیشم پونگی نواڵان

نواڵە و گوندی گەنجینەی منداڵێم

خاچن پێیانەوە داکوتراوم

شار بیرەوەرییەکی ئاڵۆزە

نەخشی مافووری ژووری گەنجێکی بە حەسرەتەوەش

بە دوای کرتەی شکانی پشتی ئەم چیایە مێن

وام لە دڵی کەڕوولێکەوتووی ناڕەحەتی

نینۆکەکانم دەژمێرم

ئەها پەنجەکانم بەربوونەوە

هەڵێناگرمەوە

بە دوای خشەی ئەم شەوە مێن

منم دەستاڕ لە خەرمانی ئێسکم دەگێڕم

بەدوای دەمەبۆڵەی توندی ئەم وەرزە مێن

دەمڕاستی سروشت ڕاسپاردەکانی نەگەیاندووم

لێی وەردەگرمەوە

سبەینێ کۆمەڵێ مردووی گۆشت ڕزیوە
لەمرۆم دەچێت
لە ڕۆژانی تریش
نواڵە پەردەی دڵکەرەوەی پەنجەرەیە
بارانیش گڵۆپی ژوور
بنوو باکەسی دی خۆشمی نەوێ
نەک بکەوم بۆ کەوتنم بکەویت
بای دەستی ئەوان قیژەی لێهەستاندووم
زێوانیشم بەتاڵ دەکەم
مردووانیش پەنجەرەیان ناکەنەوە هەوای سپیەکانیان بگۆڕێ
بریندارێکی سرم پرووشە خزاوەتە ناو برینم
ئەگەر گەرمایی تۆم لێنەدا ئیدی دەمرم
گۆڕستانێک چاخەکانی پیرکردووە
نواڵە لە ناوی کێلێکی کردووە بەئاگری سێبووری
زەردەخەنەی منداڵە گوڵفرۆشەکان
دەکاتە ئەسپی بەسادەیی دڵخۆش
لەوێ گردێک لەتاس بردنەوەی گۆڕەوشار نقوم بووە
بە چاوی مردووان ڕادەمێنێ
زیندەوەرێک خۆی بە پشتدا وەرگێڕاوە
پاشماوەی کەلێنی ددانی دەردەهێنێ
لێرانەش من لە تالآنکردنی ناخی بەردی ڕندراو
کەفی لغاوی ئەسپم وشکە
تادی ئاسمان هەردوو دەستی لە سەر شانم دادەگرێ
گریی قوڕی ئاشووب و ژاوەژاوم پێدەشێلێ
قورقوشمیشم لێ دیارە

شەوێکی تەڕ لە ناو منداڵدانی زەوی مامەوە
هەناسەی مێروولان سۆبەی گەرمبوونەوەمبوو
ژیان کەف و پووشی سەرئاوکەوتووە
دوای چی بکەوم
با بکشێمەوە ناو تەنیایی بێگەرد و شانازیم
خەون و نانی ژیان و کتێبی دانایی
لە گوفەکانن
مۆرانە چاوساغیانە
کێڵگەی لۆکە
تەزووی خولیا
چاوی نیوە خەوتووی کەروێشک
شەپۆلی بێبەزەیی لافاو
ئەوە گوندی گەنجینەی منداڵیمە
ڕەنگم لە ناو جێهێشتووە
ڕەقی دڕکی گریاندوومی
بەژنی گیای دووپەلکەیشم شکاندوەتەوە
بەڕۆژ دەزریە باران ڕەنگی درەختەکان دەگۆڕێ
شەویش چاوی جەردە
ناهێڵێ حیکایەتی سەرەتا وشە بوو تەواو بکرێ
دەمبینن
کۆڕی گەورەی ماتەم و خۆپیشاندان
دەبنە بەشێک لە گوێگرانم
گیان لە ناو دیوان داگیرسێ چ گرینگیەکی هەیە
دیوانیش بەسەمای ڕووبار دڵتوندبێ
لە چیت بدوێم

بەردێکت هاوێشتە بەرپێم
بەولاشمدا تەلیسم و تۆق و تۆفانە
هەموومان قووت دەدات
بە نەوییاتیی گردێکیش درێژ دەبمەوە
دەمێک ڕاز و دیدار
دووپشکێکی گەرمبووی بەرخۆری چلەی هاوینن
چۆنیان پێ لە سەردانێم پێم وەدەدەن
پاشان نواڵەن لە داوای خۆشەویستم
دڵەڕاوکێی هەمیشەییم
بەشوێن هەنگوینی خودایی ماندووە
لای بەیانیان بەکەلێنی شەقامەکان دەڕۆیشتم
جێپێیم داکەوتن
ئای ژیانم لەیەکدەچێ
دەنگی لێککشانەوەی کۆلکەی ناوسۆبەدێ
بارانی سڕبووی ناو پرچم بەئاگایە
کوا سۆبە دەتوانێ
خەونی کۆلکە و باران بکاتە کتێبی دانایی باڵندە تێیدا باڵەکانی ببینێ
لە زستانی پشوودان و ئارامیی
لە بەرۆچکەی درەختە شادو بەردارەکان خەوێکی خۆشم کرد
لە خەونمدا ڕیزێک ددانم بەربوونەوە
دەڵێن ئازیزێکت
دەستت دەنێتە پەنجەوانەی نسێ
لە ڕستەی لێکدانەوەم سوخمەی تەنکی نواڵە قەدی گرتووە
تاسەی حەسرەتم نایهێنێ و نایبا
دەڵێی بای ئەم ناوە کوژراوە

پرچی کیژێک تێکناچێ
خشەی گەڵایەک نایە
بەهاران ساماڵ پرچی زێڕینی ڕادەکشێ
بەمن چی
پێش ئەوەی گەنجیەتیم ببێتە جۆگەوانی
هەنگوینی خودایی گوندی گەنجینە منداڵیم
گەواڵەی پیری هەردە پەنجەی لە پرچم کرد بەچاودێر
دەرگا لە ئاست تەنیاییم کرایەوە
دەچمە بەرزاییەکان فەرمووده جوانەکانم گوێ لێدەبێ
گەرمترین موچڕکی شکۆمەندی
ئەم قوربانییە خوێن بەفیڕۆ چووە منم
چۆن بتوانم بگەڕێمەوە ڕووخۆشییەک
ئەمڕۆ نەزانم سبەینێم کۆچکردنە یان مانەوە
دیواری ڕووت
پێکەنینی زۆر
ڕووداوی مەند
شانۆی تاریک
مێزی بەتاڵ
کۆچایەتی خواوەند
پرسیارەکانی نالی
هەر هەموویان پێم دەڵێن چیا جانتای زەنگیانەیە
کاروانێکی ئەستێرە کوژاوە
نهێنییەکانی خۆی لە ناو پاراست
ژەنگی چەقۆی بۆ ماوەیی گومان
لە خوێنم نەرم دەکەمەوە

زەمین یەک دووگەزی دیاریکراوە لە کۆتاییدام
مردن ئەم و ئەو ئازارم دەدەن
ئاو دەمبا
گیای کەناران ڕامناگرن
تەنیایی بێگەرد و شانازیی
منی خۆشویستووە و خاڵخاڵۆکەش
ساردایی خانەکانی لەشم دەبڕێ
هەموو خۆشییەکانیشی گەمارۆداوە
تێپەڕبوونی وەرز
چزووی دەبێ چیبکەم
موچڕکی خۆشەویستی
ئێوارانی ناوبێستان
قومریم دەخەنە خرۆشان و حەز بەئاسمان کردن
ترسبارم خوێنم بڕژێتە بۆشاییان
لە بیرەوەری پنجەگیایەکیش نەبم
ترسگەرمم تەماشام بدەمە منداڵێکی نووستوو
لە خەونی بەرزبوونەوە بالیفی بتوێتەوە
بۆ بترسم کەمن یەکپارچەم لە هەڵدێر
زەوی گەرم بوو
مێرووستان دەرهاتن
سووکە تایەک ڕووم بەرەو مردن وەردەگێڕێ
یان دەمهاوێتە سەر ڕێگایەک مەوداکانی ڕوون و زوڵاڵن
قاچەکانی شەمشەمەکوێرە بکەونە سەرزەوی
سەرگەردانی پتر داگیرمان دەکات
دەڕۆمە نزیک گۆڕستانێک

گوێ دەدەمە خشپەو ڕازو گلەیی ئێسکان
ئێرە کۆستێکی دییە
دەبێ کێلی گۆڕێک بەنیشان و هێزی یادەوەری بزانم
دوێنێ نیم پژدێنی چەند تیلمی مێژوو
لە پشتمدا نەبێتەوە
بگەڕێوە چیا لە کەمەری چەپم ڕوا سەنگەریشی قایم کرد
ڕووباری لێدەخشێ
قەفی پژدێنی مێژوو هێلانەی مار و درنجی دووڕووە
چ حەسرەتێکی بەیەکدا چووی یەکتربڕە
خۆدۆزینەوە و خۆونکردن
من و باڵندەی باب و باپیر تاج لەسەر
پێکرا کاتیان لەبن پێ و باڵیان کێشاینەوە
گوندی گەنجینەی منداڵیی
بەڕازی ئێوە ڕووناکی ئومێد لە کفنمان دەدا
نالی ئێسکەکانی خۆی بە خاک و خۆڵ بەخشی
تاببێتەوە خۆڵ
بەسەر برینی منداڵیی دابکرێ ژانی بشکێ
حاجی قادری کۆیی ئێسکەکانی خۆی بە گۆڕ قەرەج بەخشی
تاببێتەوە خۆڵ
بەسەر برینی منداڵیی دابکرێ ژانی بشکێ
مەولەوی ئێسکەکانی خۆی بە سەرشاتە بەخشی
تاببێتەوە خۆڵ
بەسەر برینی منداڵیی دابکرێ ژانی بشکێ
منش ئێسکەکانی خۆم بە دەربەندیگۆم بەخشی
تاببێتەوە خۆڵ

بەسەر برینی منداڵیمی دابکەم
بمووره فڕینم لە بیرچووەتەوە
ئێسکەکانمان کردەوە خۆڵ
دیۆیش خەیاڵ دەکا
سەمەندەری ئەو ئاگرەم
گوندی گەنجینەی منداڵیمی کرد بە شارێکی بەناوبانگ
دراوسێیەکانی بەحیکمەتەوە دێنەناوی
لە وەفا هەڵناگەڕێنەوە
خۆر بە پشت کەوت
بە ساکاری من دێم
ئەو دەڕوا
بۆنی گرانی زبڵی لاڕێیان دەمگرێ
هالاوی کارگەی کاتژمێرە دەنگ نەرمەکان
پەنجەرەی سییەکانی فڕێدامە ناو چەشەی کتێبی دانایی
لەوێ یاداشتی خۆبوونی و سووڕانەوەی زەوی هەست
نووسینەوەی
خواردنەوەی ئاوی چەند کانی
گفتوگۆی ئا و نای چەند قۆناغی
هێنانە خوارەوەی تاجی چەند پاشای
شکانی سەهۆڵبەندانی چەند ڕێگای
دەوێ
گوێم لە ژاوە ژاوی خۆم و ئێوە و ئەوان کاسە
سبەینێ خەتێکی خوار و خێچ بە دیواری تەمەن دەکێشم
منداڵدانی ژنان گەرمن
دەماری ئارەزووی مەمک
گەرمایی پەنجە بەئاگای دەهێنێ

نینۆکەکانم دەهێڵمەوە
کارێزێک دەگەیەنمە شاخ
خۆڵی بن نینۆکەکانم دەرناهێنم
تۆزی زەردی مەینەتی
لە برژانگەکانی گوڵەگەنم دەکەمە پاسەوان
بنووی خەون نابینی
تەڕایی سەرم دایە پێم
وشکداهاتم
بای هاوین لە نیوەڕۆ شێیهێنا
دارستان منداڵیی خۆی لە بیرکردووە
دیمانەی ناو کەڵەک خۆنواندنی لێکەوتەوە
سێبەری چرا لە ئەشقی پەروانە بێئومێدە
ڕەنوو سینگی گرانبێ بە نەرمی نایە
بنووم خەون دەبینم
لە نێوان لە دایکبوون و مردن
گوندی گەنجینەی منداڵیم
یادەوەرییەکی جوان و ئەفسانەیەکی بەهێزە
لە ناوی دانیشم خەیاڵ خۆشحاڵم دەکات
مەبەست لە ناو ماڵی پەرژینکراو دەمباتە دەرەوە
گەرمامبێ دەتوانم لە ئاو نزیک ببمەوە
سەرما لە ئاگر
خەونبینین هاوتای جانتای گەشت و خۆشبەختیە
خەون ئەی کراسی بۆنخۆشی
یەکەمین ڕۆژی چوونە قوتابخانە
بەدەنگێکی خودایی شتێک بدرکێنە

تەنیا شوێنێک لەسەر زەمین
باران بە هێمنی بە ناوی دادەبەزێ
ئەمیش دەروون
بێئاخاوتن لە سەر کورسی دەروشانەوە دانشتووە
هەموو شتێک لە شێوەی خۆی دروست دەکات
نواڵە هێندەی ئاگری شەست و سێ دڕندەی
گوندی گەنجینەی منداڵیمی کرد بە پاشماوەی باخچەیەکی سڕ
نواڵە هێندەی ئاگری حەفتا و پێنج دڕندەی
گوندی گەنجینەی منداڵیمی کردەوە پاشماوەی باخچەیەکی سڕ
لەو ئاگرەش بەخشندەتری ئاگردانی خڕۆشاند
چی منی هێنا
منداڵیم لە ناو پیریمدا گۆشەگیرە
گەنجیەتییەکی باوان دوور و خۆڵەمێشیش
ئاگادارم باران دەتکێتە ناو گۆڕان
کفنی مردووان تەڕ دەکا
تۆڕی دڕاو لە ئاوێ بلەرێتەوە
ماسی غارغارانێی گیانبازی بە سەردا دەکەن
گیانباز پاڵەوانی دڵپاک و سادەن
چڵەپۆپەی درەوشانەوەیان گۆرانییەکە بۆ هەمووان
چی دەبێ ئەگەر بای پێش بەفرێ
ئەم ناوە خۆشنەکاتەوە
بچمە ناو بێدەنگییەکی ئارامیتر
تۆزی گۆڕەوشاردانێکم پیشاندەدەم
دۆڵیش برک دەهێنێ

کەبایەک نێ من لە خۆمڕا بۆ ببمە
تیشکی سیسی لە ناو سرووش کوژاوە
گیانباز لە ناو دارستانی تێپەڕبوونی خانمێک چاوەڕوانە
چیمەنێک لە ناو دووکەڵی خواردن ئامادەکردنی ڕێبواران دڵشادە
پیرەمێردێک دەستی لە کەمەری مەیدانخوازی ناوە
سەما لەگەڵ بای سەرپەڵە دەکا
دەنگی پڕمەی ئەسپیش خۆشە کەسواران دەگەڕێنەوە
پیرێژنێک گرەوی لەگەڵ چیایە
کولێنگ بپەڕێنێ
فەرهاد پەیمان شکێن بکا
پەیمان هەورە لە ناو ئاسمان خەوتووە
پیری گوندی گەنجینەی منداڵیم حیکمەتەکانی واپێگەیاندین
گەواڵە درۆزنن
ئاسن خۆڵەمێشن
کەڵەکێوی دەستەمۆن
قەڵا پێخوستن
لە پەنجەرەی ژووری ڕاهێنانی مۆسیقا نووسراوە
گەنجیت شەرکەرێکی لەشەڕ گەڕایەوەی سەرکەوتووە
لە وتووێژی پڕ ئاژاوەی برادەرایەتی نامێنمەوە
لە شتێک دەگەڕێم ڕەنگی دەناسم و ناوی نازانم
ئەمڕۆم ناگاتەوە کەوان و نەخشی خانووە دێرینەکان
سبەینێش دەنگشکان و ترس خستنەوە
بەژنی نیوەڕۆ بەلادا کەوت
باڵندەی خێرخواز باڵی نەهاوێشت
کەوتوومە خەوێکی گران لە خەوم کا

له ناو خەون بەیەکەمین پاڕانەوە لە خوا بگەم
پێڵووم دادەگرم
دەچمە ناو هەنگاوی دووهەست
لە تەماشام چیایەک بەتوندی ناڕوا
لە هەڵبەزو دابەزی گردێکی لە باریچێ
خوێنی لەبارچوونی ببینم
پاشان گوڵێک ئاو بدەم
کۆتریش دان
سیسارکیش لە درەختی باخچەی گشتی دەربکەم
یەکێ نییە مقەس لەپرچی پەلکەڕەنگینەبنێ
قرێژی هەڵە و تاوانەکانمان شانەیەتی
ڕێیەک هات و چۆی لێ نییە
گۆڕستانێکی کەرت کردووە
گۆڕەکانی ئەم بەرو ئەو بەر ژن لە یەکتر ناخوازن
تا دانیشتووانی گوندی گەنجینەی منداڵیم
ماڵیان بگوازنەوە ئاسمان
پەراسووی نەرمی ئادەم هومای لە ناو پێبگات
بزمارێک دەکوتمە سینگی مانگ
کراسی خواوەندی پێوە دەکەم
گیرفانی پرۆژەی کوشتنی کەسی تێدا نییە
بمەوێ کراس بگۆڕم
بچمە کار یان پیاسە و سەردانی شوێنەوار و مۆزەخانە
چاومی لە ناو شۆڕشگێڕ دەکەم
مانای باران لێکبداتەوە
ئەم کراسە سەرچاوەی بیرکردنەوەیە

مەشخەڵێک بۆ تاج شکاندنی کابووس دەکاتە قۆناغ
نواڵە لە ناو دارستانی سنەوبەر
قوماشێکی کرد بە جۆلانە
ماڵی لە ناو دانا
کە باران چاوی سووری ڕوون دەبێتەوە
زەوی دەخرۆشێ
ئەمیش گۆرانی لە گومان ڕزگار دەکا
لە سەرەتای گۆرانی
قوماشی جۆلانە دەبێتە مەلۆتکە پێچ
کۆتایی گۆرانیش دەبێتە کفن
تیپی گۆرانیبێژ
تیپی گۆڕهەڵکەن
گیانیان پێنەما
باڵندە بەسەر ژێ و نووکی کولێنگ بانگەوازی کرد
باخچە بە ئاوی پەشیمانی گەشە ناکات
کانی نووستن
گۆڕستان بەخەبەرن
پەرییان کشانە بن ساباتی جادووبازان
دەرگای ژەهریان کردەوە
نائومێدی جەنگێکی دژواری نایەوە و سەرکەوت
شەقام قەڵەشت
شاری دڵنیایی بزرە
لە کوێیبرابێم سەرنج لە سەر شتە سادەکان ڕابگرم
هەور تێپەڕی دڵسۆزی لا جێنەهێشتین
دڵسۆزیش جێنەهێڵێ ڕووبار نایە

من و سەرایی بکەوینە پێشبڕکێ
گۆڵم لە ئاوی مردوودا
خوناوی پشتی کەروێشکان کزر بێن
دەنکە هەنار بوەرێ
با تۆپەڵێک خوری لە گەرووم ناو
بێئاخاوتن و چەند و چوون ماومەتەوە
دەچمە تەنیشت شاخێک تای بوومەلەرزە بەرینە دابێ
کۆتایی بەبیرەوەرییەکانم دەهێنم
شەقێک لە کێلەکەت بدە
پەنجەرەیەک لە گۆڕەکەت بکەرەوە
لێت تێکنەچێ
چیتر ڕۆژم پێناژمێردرێ
چاوەڕوانیم دەکوژم
تامردن لەوێ
لە وڵاتی خەون دەژیم
گیان ڕووناکەکانی ژێر سێبەری دێرینترین خانووی
گوندی گەنجینەی منداڵیم
برادەری خدری زیندەن
نواڵە چاوەکانم خەتابارنین
بە بینینت پشوودەدەن
پارچەیەک قوماشی مەمکدانتم دەست بخە
چاویلکەمی پێڕوون دەکەمەوە
دەزانی خەریکە گۆپاڵم دەشکێ
دەفتەری بیرەوەریم لاپەڕەکانی دەکەون
خدری زیندەش

سەرگەرمی نووسینەوەی بیرەوەرییەکانیەتی
بەجێمانی تەماشات لە جەرگی دام
زستان
فەروە لە سەر تەناف بمێنێتەوە
بەهار
گوڵەگەنم شیر بە نامۆ بزانێ
هاوین
بەرزایی سروە دابەشنەکات
پایز
گەڵای کەوتوو تیخی دوودەم تیژ بکاتەوە
چیم لەوانە
ڕوانینم دەسبەسەری هەمیشەییییە
کەوتن نییە
هەستراگرتنە
دەموچاوی تووڕەیی کاڵ ڕەنگی دەداتێ
نووستن نییە
بەخەبەرییە
دەموچاوی تووڕەیی تۆخ ڕەنگی دەگرێ
کوانێ
لە کوێیت
چۆن کۆتاییم دەگەیەنیتێ
نەرمەباڵ بای شاگەشکەییم لێ بدا
ئەمە خۆپیشاندانی کەمێک لە بزربوونمە
ئەی لە بەهەشت دیلتر گوندی گەنجینەی منداڵیم
ئەگەر چەتەکان ڕێیان نەدام بێمەوە ناوت

دڵم لە یاخەم دەدەم
کۆلارەم هەڵدەدەم دەگەشێمەوە
چییە
بۆچی جارێکی دی
بە دامێنی چیای لەرزۆک ڕەوانم دەکەیت
کیژی دووڕیان بەتانی بە تەرمی ڕێبواران دابدا
کزەبایەک نەبووە دۆستم
ئاگری چیایەک خۆی نەکردوەتە نیشان و سێبووری
بەخشندەیەک خۆی دابیتێ
گەرما نەکەوتوون ڕووتەن ترسان
زریان زللەی نەوەشاند
مۆسیقاژەن لە ئاهەنگی لە دایکبوونی تاقانەی مریەم
باوێشکیاندا
ئەو گردەی بە ئێسکبەندان ڕامگرتووە
لە پەوڕوو دەبێخم
ئێرە ڕامانێکی کورتە
سیمای گیانمی لێ نییە
دەچم لە گوندی گەنجینەی منداڵیم
بە خواوەندی گوڵەگەنم هەڵدەبژێرن
باوکم پیاوێکی زۆرباش بوو
لە ناو دڵی تاوێرە بەرد
ماڵێکی ساکاری ڕازاندبووە
ڕابەرایەتی لە ناو دەکرد
خوای لەگەڵ
ماڵی ماسی بە چەتر و باوەشێنە شارەزانین

ماڵم لە ئەستێرە لاکەوتووەکانە
لە کەڵەکی شکاو
سەرژمێری گەواڵە کەم و زیاد دەکات
لە شەقامی دووکەڵ
لە چلوورەی لێواری ئەشکەفت
لە زەردبوونەوەی ئێسک
دەست بۆ بەخت درێژ دەکەم
منداڵیی جیهانێکە پڕە لە تاج
گەنجیەتی بەدوا داگەڕانی خۆشنوودی
پیریش باخچەی ماڵت بچووکدەکاتەوە
دەڵێن هەست لەوێ وەک دڵی پڵێنگ ئازادە
جۆگەکانی ئاو لە لەشی خاک دروستیان دەکەن
پۆستەچی سەوزایین
کیژی کات پرچی بەردایەوە
شوێن شەیدای بوو
ویست زەیستانێکە
مەینەتیش تەلارسازێکی هار و هاج
دەستی کام لێکدانەوە بگرم
لە دابەشکردنی دەنگی کەڵەشێر بەسەر ماڵە خەوگرانەکان
هەڵوەستەیەک بە دڵتوندی دەکەم
تێدەپەڕم
هەناسەی ئەو پەلکە دارانەم بۆ دێ
لە ڕۆژئاوابوونی دوێنی ناشتم
کۆڵانە گڵۆپ خرۆشاوەکان دەدەمە پشت
ماوەیەک لە ناو مەحاڵ

گوێ لە فەرموودەی ئەو خواوەندانە ڕادەگرم
پێمدەڵێن
منداڵیی و گوندی گەنجینەی منداڵیت
بوون بە خەونی کورتی لاولاو
خەون بۆ من چی تێدایە
خەون بۆ تۆ چی تێدایە
خەون سەرسامییە ئاسمانیی دەتباتە ناوی
با من و تۆ ئاگرێک بۆ خەون بکەینەوە خۆی بگێڕێتەوە
کیژێک لەسەرەخۆ بەخت دەچنێ ڕایگرتم
گوڵدانم بۆ ژووری هەموو بەختیارێک خەڵات کرد
ئەی گیانباز بەختیاری بۆشاییەکی ئاڵۆزە
پەنجەی دەخەیتە سەرچی
کاغەزێک لە شوێنی نادیار دانێ
ئەم پرسیارانە دروست دەبن
گەڵای مردوو
تووڕەیی وەرزەکان
درۆکردنی ئەسپ لەگەڵ ئەو سوارەی
بە پشتیەوەیە دەگەنە کانی و مێرگێک
وێنەی خۆیانی بەدڵخۆشی لە ناو دەبینن
ڕزگاربوونی نێچیر
ڕەنگاوڕەنگبوونی پەڵەی ڕەش
شکۆ دابەشکردنی سەرلەشکر
منیش لە سەر کورسی دارگوێز دادەنیشم
کتێبی ئەفسانە و داستان
دەکەمە گۆرانییەکی سادە

خوێنی لەبەرڕوا
پەڕینەوە لە ڕووباری بێبوار
بۆ ماڵی یادوسۆز
ئارەزووم بەتین دەکات
قاچیشم دەشوا
تەنیایی یەک دووگەز بوو بڕیم
گرمۆڵەبوونی خدری زیندە ژوورێکی لاپەڕی
گوندی گەنجینەی منداڵیمە
لە تاسانی دووریان چووە بەرئاوێنە
پنجی گیانی هەڵقەنا
منداڵێک جۆلانەی بە دووکێل وەکردووە
گومانی بێدەنگی
ترسی هەمیشەیی
دەهێنێ و دەبا
لە بنیدا مردووەکان لە گێچەڵ دادەمێنن
تێبینییەکانیان تۆمار ناکەن
وام لە ژوورێ گەنجیم کەڕووی هەڵێناوە
نینۆکەکانم چووینە
بۆم ناکرێ ئەم دیوارە بوەرێنم
گوێ بیستی ئەوە نەبوویم
بەرزەخییەکان مشت و مڕی چییانە
تارماییم گەرمایی وێرد و نوێژە
بەخشندەیەک ماڵی لە ڕۆخ ئاو داناوە
شەوان گیاندارە ئاوییەکان
ئاو جێدەهێڵن دێنە لای مۆڵەق دەمێننەوە

نزیک ماڵی نالی دەوەستم
ئەو دیمەنانە دەبینم کەچاوم داوایان دەکا
بەسەر پەیژەی بەفرگرتوو دەگەمە دەرگاکەیان
ناخزێم و بەرنابمەوە
پۆرترێتی حەبیبەم دەداتێ بەدیاری بۆ نواڵەی ببەم
باران دەمکرۆژێ
چەترم کیژی گەواڵە لێی خواستم
دژواری هەر نەشکا
چرا کزبن
ئاگری جغارە لە مزگەفت نەمێنێ
پرسە بەتاڵ دەکەم
گۆڕت دەگوازمەوە گۆڕستانی پەنجەم
دەستەکانم کرێکاری جەستەمن
با هەناسەی تاکێکە لوورەی گەردوون نییە
پێڵاوی خاک پێم دەگوشێ
ماوەی دەوێ فرێی بدەم
دڵڕەقی ئاو
دانیشتنی مردوو لە ناو کفن
ڕاچەنینی مردوو لە ناو کفن
مەستی مردوو لە ناو کفن
نامەنووسینی مردوو لە ناو کفن
تەنیایی بیابانێکی یەکپارچەیە
گۆمێکی تێنە کەوتووە
شەوان باڵندە خۆ بە دێوجامەی مانگ دادەن
دڵم لە شەپۆلی لافاوی ترسناک پەستە

سییەکانم بەربوونەوە
تای بەفر
سۆبەی باران
پەنگری با
شۆڕاوەی ترێ
ئاوەدانی خەون
ژووری ئاسوودەیی
سزای دانیشتووان
درەختی بەهێز
بۆشایی چاو
هەتاوی نزم
هەر هەموویان پێمدەڵێن
بوون نسرمێکە لە ناو چاوی گەشی خەیاڵ
دەمەوێ بچمە ناوی
جەربەزەیەکی تێدا لە گەمارۆ ڕزگار بکەم
ئێسکەکانی توایەوە
شتە تاپۆبیەکانی ئاسمان
جووڵەیەکی بێوەخت بوون
دەموچاوی ئاو خوریکە لێیدا
گەنجیم باوەشێ بیرەوەری بوو
بوو بە پەند و حیکمەت
ئاگر کتێبی پەند و حیکمەت دەستنیشان دەکا
گوڵەکانی سەرمشتووی زیوینی خەنجەر
خۆیان بەسەر کەوتن ناساند
بەردی پاش لافاوان

زمانیان دوولایه
لە ناو لۆچی بەردکەم مامەوە
ڕووناکی ڕووداوێک خەونەکان بێهێز دەکات
یەکڕوویی ئەی دۆڕاو
ژیان بەباریکی تردا کەوت
مێژوو پێخوستی درۆیانە
خۆم لە ناو چی دانێم
پرچی دەم کانیان یارمەتیم نادەن
ئاو بەخراپم دەگرێ
با تەنیاییم دەپشکنێ
چ شمشێرێ مۆتەکە و کەنغەرتیژ و دوودەمی کردوون
جەلادەکان فرێیان دایە ناوگۆڕم
گۆڕم بە دڵگرانی ڕۆیشت
منی لێجێما
خۆم بەدوای دەنێرم
بەتەنیا خۆم ترپەی پێدزەی خۆم دەژمێرم
گەڕانەوەی خەیاڵ
کردنەوەی پەنجەرە
وڕێنەی زەوی
دڵپاکی مانگەشەو
منیان کرد بە قەقنەس
بە باڵەکانم ئاگرم جوانکرد
گەشتەوەرەکان بەدەوریەوە دانشتن
گەردوون ڕوویخۆشبوو ئومێدی دامێ
پەرداخێک خوێنی گێلاس چاوەڕوانم دەکا ببمە برادەری

بە فریشتە قووڵ خەوتووەکانی گەڕەکی
بە ئاوازی هەتاو شادبوو بمناسێنێ
دەنگێک
ئەوە گەیشتنە ژووری لێکدانەوەی گەنجێکە
گوندی گەنجینە منداڵیی گەچڵاوە
کەنار دارمێن
چیا بەم ڕوو ئەو ڕوو دابکەون
دەشتایی لە خەسڵەتی ناز فرۆشتن خۆ پێکدادەن
منیش سرووش لە یەکەمین هێلکەی هەڵۆ دەخوازم
شیعرێکت خەون لە چێشتەخەو دەبینێ
پرچی خۆڵەمێشینی نواڵە لە ناو باران گەشە دەکا
پرچ پێڵووی سەرە
تەنیایی کەوانەیەکی ئاوریشمینە
تەلیسم دوا
ڕێگایەک چاوی هەڵنەهێنا
گوندی گەنجینەی منداڵیم بە ناو خۆی بەریدامەوە
سێبووریم گڵمە خۆڵێک بوو
باڵندەیەکی دەست بەدوعا بەسەریدا هەڵفڕی
خەونم گۆڕا
گیای نەمریم بەرەواژی بینی
زێوان حەز دەکا گەردەلوولێک هەڵبکاوبیبا
وەرزەکان سووڕی سروشتیان تەواو ناکەن
یەک پێش یەک دێن
نواڵە کراسی سەما لەبەر بکات
فریزی پەستی حەوشە ژەنگی کەوتن دادەماڵێ

کراسی سەماش فڕێبدا
فریزی شادمانی حەوشە کتوپڕ ڕەشەتای دێتێ
ئەو باڵندانەی لە ئاسمان سێبەری فریاکەوتن
مەدالیای شەهیدانی گوندی گەنجینەی منداڵیمن
بەفرێکی ئەستوور زیندەوەرە زیانبەخشەکانی کوشتوون
گۆڕێکی نییە
لە بەهەشتەوە پایەدارنەکرابێ
منداڵەکانی بێشەولەبان و گورگانە شەوێ لەجێ دەخزن
بای بیرەوەرییەکان مانی لە کڕوکپی گرتووە
دێمە دەرەوە
مردووەکان لێکڕا بۆم دێن
خۆ داوێنە ناو سروشتی لە هەموومان پڕ هیوا و بەتەمەنتر
داگیری دەکەن
بۆنی مەستی هێنەر دەست و پەنجەی تەزیوی
دایکە حەپەساوەکان دەخاتەوە ناو کەفی شیری دڵخۆشی
بانگی مردووانیش گوڵدانی سەرمێزی نانخواردن بێڕەنگ دەکەن
پشتم کەوت
چیدی بارستایی خۆم پێهەڵناگیرێ
لە ئاوێ داوێم
پێش ئەوەی دڵم دانیشێ
ئاو دانیشت

8

لە برووسکەیەکم بۆ گوندی گەنجینەی منداڵیی
ئەوەم بۆ مایەوە
گەرمایی خەون بەریدام

هەور ژوورێکی شێدارە
بارانی تێدا زیندانی کراوە
باران ئازادم کە ڕەنگەکان لێکحاڵێن
کۆنگرە دەبەستن بۆ ئەوەی ڕەنگێک بدەن بەئاو
ئەی ئاو هەموو ژیان بۆ تۆ
تەنیا بۆ هەڵدانی ئەم مەتەڵە یارمەتیمان بدە
ئێمە بۆ لێرە دەمرین
ئێوە بۆ لێرە دەژین
خاک پێستی شکۆفەڕێژی منداڵیی لێ بووەتەوە
گەیشتوومە ڕۆخی خنکان
ئەو چەند بستە فەرامۆشیەشم لێ دەڕمێ
بە قەڵای هەڵنراو بە کاتژمێری دەستی
کوڕەکان و گوارەی گوێی کیژەکانمان تێدەپەڕم
ڕاز و گلەیی بێزاریم لە وتوویژ لێ زەوتکرا
بێدەنگ ڕێوڕەسمی مردنم بەرپا دەکەم
خوێنی پێم عەرد ڕەنگدەکات
بچمە کۆڵانی خەولێکەوتوو
پاشماوەی پێم دادەگیرسێ
منداڵان دێنە دیاری
سروودی نەورۆز دەڵێن
خۆم هاوێشتە بۆشایی بوون
بەخشندەیەک دەستی میهرەی بۆ درێژ نەکردم
درێژایی قۆڵم لێ تێپەڕین
بەداروپەردووی ناکۆکی ژوورم دادەڕوانم
خەون هەڵنافڕێنم

قەتێ قۆڵم دەربهێنێ کشەی لێناکەم
هەوێردەش
فریشتەیەکی مەست
مافوورێکی تووکن و تاخمێ کورسی
دارحەیزەرانی پێشکێش
بەژووری کتێبخانەی گشتی و قوربانییە
هەڵخەڵەتێندراوەکانی ناو مێژووکرد
نیوەڕۆی هاوین بانی خانووم هاتە خوارێ
تەڵەزمی شیعرێکت پەنجەی گرێدا بووم
نەمتوانی دەفتەری بیرەوەری ژێر خۆڵ کەوتووم هەڵگرمەوە
نواڵە لەگەڵ ئاسۆ سوور هەڵگەڕا
قاچەکانی تا ئەژنۆ شووشت
ئاوێنەم دایە بنی ڕووبار دەموچاوی مردنم بینی
لە باریکایی ئێسکی ماسی ماڵێکی ساکاری هەبوو
بێ بگرە و بەردە و هەراوزەنا
ئەم چاخە کەچەڵ بووە گێچەڵ بەڕێوەی دەبا
گوندی گەنجینەی منداڵیم
دایکێکە خاوەنی کۆمەڵێ نازدار و نازەنین
تۆزی دارجغارە نیشتووەتە مێشکی ناپژمێ
هەواری بزربی و بزربوون
دیمانەیەکی تایبەتییە
شەقامی لەبەر دەمم بێمەترسی کرد
پێیەکانیشم چاودار
نەشیهێشت گوندی گەنجینەی منداڵیم چاو بکەم
ئەمڕۆم خوار و خێچە خۆم بەکام لا دابگرم

ئاگری بێن درێژی سبەینێش
لە ئاوەسۆی داران دەمرێ
دانیشتنێکی مردوو نابێتە یادگاریەکی کورتیش
خەون گێڕانەوەشم لێ ناکەوێ
لە چرکەی بەخشندەیی کانی پێڵووی دادایەوە
لە بێدەنگی سامناک تەپڵە لە دووکەڵی جغارەی زیندانییان
لە دابەشکردنی زەوی و ئاو دەپرسێت
جووتیار و دەریاوان بەیەکەوە
دەچنە کار و ژیان فامدەکەن
درەخت نینۆکی فڕێدا
لە هیچ شتێک ڕانامێنم
ململانێی گوڵە شەوبۆو خوێندنی کەڵەباب
ناودارتیرن شەقامی گشتی
قادرمەی لەدار دروستکراوی
جوانکراو بەپارچە شووشەی ڕەنگاوڕەنگ
پۆستەری پێشانگای ساڵانەی هونەرە جوانەکان
من و نواڵە ژوانمان دانا
گفتوگۆمان گەرماییەکی شیر دەربوو
چۆن لە پەنجەرە بێهێنینە ژوورێ
مەمک بداتە ڕووەکە سێبەرییەکان
پەنجەرە تەماشای زەردبوو
نەمانتوانی بۆیەی شووشەکە بسڕینەوە
تیشکەکان شادمان کەین
خۆم فڕێدایە جەنگەی درەوشانەوە
خاک کونی تێبوو

ئاوچڵکی خۆی لە ڕەنگ و ڕووی ئێمە کردە پەڵە
مافووری ڕازاوە بەخوری پەڕەکرا
بۆچی ڕایەخراوە
لە کەناری دەموچاو پێچراوەی
ئاوێکی پشت گوێخراو
دوو بازرگانی دەریایی
حەشیشەیان بەچڵێسی لە لێونا
لە کەناری دەموچاو والای ئاوێکی پارێزراو
بازرگانەکان حەشیشەیان بە تووڕەیی فڕێدا
قیژەی قوڕم بینی
تەماشای ئەستێرەی خۆڵەمێشیم بیست
کیژێنی پاکیزە گەچڵا
پەراسووی ئادەمیش
هەڵۆیەک لە پێشبڕکێ مردن
بەهاوارێکی هاوبەشەوە جاڕیدا
وڵاتی بەدگومان لە پرسیار
ئاڵای لە پشتی کیسەڵ هەڵداوە
جانتایی گەنجیم پڕ کرد لە خواستەکانی زەوی
بۆلای مانگی بەبەزەیی ڕادەکەم
داوای پەناگەیێکی لێ دەکەم پێشی ڕادەگەیەنم
ئێسکی هوما پاپیی پاشایە کوێرەکانە
ڕەژووی جەنگ لە پەنجە داگرتنێک ئاگریدا
گۆڕستانی هوما تەماشای نەگۆڕیم
باران بچێتە ناوچەی شەڕ
مەلۆتکەیەک داندراوە دەیهێنێتە ئاخاوتن

بەردی ناو گورچیلەکانم شوورەی گوندی گەنجینەی منداڵیم
گوندی گەنجینەی منداڵیم بۆشایی گیان
گیان دەنگی تفەنگ سوارکردن
یان شەقەی باڵی پەپوولە
لە ئارەزووی گەرمدا دایک کتێبە پیرۆزەکانی
چاپ و بڵاو دەکاتەوە
منداڵ سڵاوی خواوەندە لە هاموشۆکەرانی زەمین
سروشت
ژیان
مەرگ
تەنیایی کفنێکی گوڵڕەنگە
نامەوێ نا
لە دنیای ئەو دیو پاکیزەکان داوام لێ دەکەن
ئمە ئاگای لەئمەی تەنیشتی نییە کەوتنی بەچی دەبێ
لە ناو لێفە و دۆشەکی خەونبینین دابووم
ئەو ئەشکەنجە چەشتووەی
لە ناو زەوی بوومەلەرزە ڕزگاری ببوو
ئاگاداری کردمەوە
گوندی گەنجینەی منداڵیت وجاغەکانی ئاوازی نەرم و مۆسیقای پەتین
ڕەنگی ئاو
دەنگی گڵۆپ
تەرمیان نەشاردەوە
ئەو تەرمەی وەک شانازی هێشتیانەوە نەیان ناشت
بەسەر لەپی گوڵەوە گیانێکی بێگەرد هاتەوە ناو گیانی
هەست دەستی گرت

رێگا مۆسیقای بۆ ژەند
هێنایانەوە ناوکانی
پەرژینی قایم کرد
ڕەزەکانی ئاودا
دوا داوای هەڵۆیەک کە بێچووەکانی پێیان گوتووە
ئەی میراتگری ئاسمان باڵەکانت بدە ئێمە
بە زمانی نزا و فریاکەوتنەوە پەندێک جێبهێڵە
مشتە ئاوێکم مەمرێژن
بەشی لۆکە تەڕکردنی ئاوزینگدان دەکەم
بەفری زستانی منداڵیی لە بن نینۆکم ماوەتەوە
گۆڵم لەو ئاوەدا کە لە ناو ئێوارە زۆر تایبەتییەکان
بەخشندە و دەستکراوە
بۆ یەکترناسین پاشای سروشت بوو
لەمەچێتر شێلوویان کرد
چی بخۆمەوە
هەر هیچ نەبێ ئەم شەربە ئاوە مەشکێنن
ببێتە شەوی کاتم خۆش دەکا
دووباڵی بێباک و دووچاوی
ئاشتبووەوە لەگەڵ هەموو شتێکم دەداتێ
بازگە دەرگای گەورەی شارە ژەنگی دەڕنم
پێستی ئادەمێزاد و چینی زەویش
چیم بۆ مایەوە
من و کیژی مەرگ و یەکترناسین
یان نیشتەجێبوون لەهێلانەی هەڵۆ
ئەی هەڵۆی چاوتێرو بەرێز

پڕۆژەکانی تا ئێستا دواتخستوون
دەتوانی پێشنیاریان بکەی
دوای ئەوەی پەیتوون بە بەرماڵی پاشا ڕەتدەبێ
ئەسپەکەی چەواشە ناکرێ
زەویش جەنگەڵێکە پڕ لە ستایشکەری
کیسەڵ و چرا کوژێنەرەوە
بوێری ئەوە دەکا زێوان بێنە ناوی نارێکییەکانی ببینن
گومان دەڵێ من ماوم
ئومێدێکی نایابم بەختی گوڵەکان دەکەمەوە
نانی گەرم و باوەڕ و زیندووبوونەوە
لە دیداری پیری حیکمەت دەیکەمە یادگار
ژیان جوانە
منداڵەکانی لاستیکێکی خەت سڕینەوەیان بەدەستەوەیە
ئەم دێرە دەکوژێننەوە
لەشکرکێشی بۆ بەرماڵ ئێمەیە
تەشقەڵەچییەکانیش لە پاقژگەوە نەهاتوون

١٩٨٤-١٩٨٧ هەولێر
دارِشتنەوەی ١٩٩٣

ناوەرۆک

مانیفێستی شیعری 5
سرووش 39
بلیمەت 69
پێغەمبەر 105
زێوان 123